

LUCEAFĂRUL

ANUL V Nr. 15 (98) — 1 AUGUST 1962

REVISTĂ A UNIUNII SCRITORILOR DIN R. P. R.

APARE LA 1 ȘI 15 ALE LUNII — 12 PAGINI — 1,50 lei

Dorința cea mai arzătoare a tinerei generații, care a dat întotdeauna în războaie cel mai greu tribut de sine, este de a împiedica o conflagrație termonucleară, de a instaura o pace trainică pe pământ.

Insuflețit de principiile coexistenței pașnice, tineretul țării noastre aduce, alături de tinerii de pe toate meridianele pământului, o contribuție importantă la triumful cauzei păcii și prieteniei între popoare. Uniunea Tineretului Muncitor, în strânsă și frățescă prietenie cu tineretul Uniunii Sovietice și al celorlalte țări socialiste, militează neobosit pentru întărirea continuă a colaborării internaționale cu tinerii din toată lumea, în lupta pentru zădărnirea războiului, pentru lărgirea și consolidarea marului front mondial al păcii.

GHEORGHE GHEORGHIU-DEJ

(Din Cuvântarea rostită la Adunarea festivă a tineretului din Capitală, consacrată celei de a 40-a aniversări a creării U.T.C. și „Zilei tineretului din Republica Populară Română”).

HELSINKI
1962

Desen de N. ZAMFIR

TINEREȚEA VEGHIAZĂ

În țara Kalevala, cîntăreții ziceau cîntecele străvechi, ru-
nele, ținîndu-se de mină. Noaptea întregi treceau așa, în fața fo-
cului, cîntecul se legăna înaintînd lent, cei care-l rosteau,
cite doi, se simțeau legați nu numai prin muzica și vorbe, dar
și prin gestul miinilor alăturate. Tot astfel, de bună seamă, la
Festivalul de la Helsinki, tinerii se vor ține de mină, spunînd
cîntece încrezătoare și mîndre. Dar nu va cînta numai decît
unul și apoi celălalt să reia strofa, după ceremonialul rigid din
vechime, ci vor cînta mulți, impetuos, cu dăruirea irezistibilă
a virstei lor. Fiindcă se vor aduna mii, zeci de mii de tineri și
se vor legăna în văzduh mii de cîntece.

Vor fi cîntece, vor fi elanuri superb generoase, îndreptate
spre viitor. Tinerii s-au adunat să arate că voiesc a salva vii-
torul, a-l pazi de orori, de război; că voiesc să contemple un
cer limpede, curat ca un uriaș clopot de soare. Lupta lor e o
luptă pentru progres, pentru lumină. Și ne amintim — gîndind
la întîlnirea aceasta de acum, de la mieza-noapte — despre
Kalevala, unde oamenii porneau să slobozească soarele și
luna, astrele răpite de vrăjmași, ferecate în afunduri de stîncă.
Numai că soarele viitorului nu se va mai lasa smuls și zăvo-
rit, cum se întîmpla în legende; oamenii știu tot mai bine să
se împotrivesc din vreme forțelor negre. Tot ce merită nu-
mele de tinerete veghiaza.

E o veghie încordată pe care o săvîrșim cu bucurie; tot
mai mulți tineri de pretutindeni devin conștienți că soarta ge-
nerației noastre nu trebuie să fie aceea de a muri în războaie
imperialiste, ci aceea de a construi, pentru viață. Tineretul nu are dreptul să uite vreo clipă marea
amenințare care planează asupra destinului său. Tineretul
progresist al lumii învață tot mai mult să unească avîntul
fierbinte și spiritul lucid de răspundere. „Nordul iubește ade-
varul” — am citit într-un roman sovietic, a cărui acțiune se
petrece în zona aspră a cercului polar; erau vorbele unui om
îndrăzneț, hotărît să aduca trandafirii în tundra. Fie ca actualul
Festival Mondial al Tineretului și Studenților, găzduit în
nordica Finlanda, să împletească bucuriile și speranțele ra-
dioase cu un sentiment viu al răspunderii, cu o conștiință lu-
cidă a realităților, cu o înțelegere pătrunzătoare a datoriei
pe care lupta pentru pace le creează tinerei generații. Florile
prieteniei și ale păcii nu cresc neștiutoare de asprimi, de pri-
mejdii; lumina lor are incandescența veghierilor netemătoare.

„Tineri din lumea întreagă”, spune cîntecul care va răsună
puternic în zilele Festivalului. Cîta distanță între demnitatea
încrezătoare și limpede din aceste chemări și între suspinele
amare — grele de reproșuri, de mîhnirea solitudinii — care
au însoțit bilanțul atîtor tineri. În versuri de neuitat, un poet
întreba sfîșietor, ca după o lungă beție fără noimă: „Ce-ai
făcut cu tineretea?” Azi, tineretului îi stau în față țeluri no-
bile care merită un devotament neșarmurit, astăzi ei se spri-
jină pe certitudinea înălțătoare a unei impresionante solidari-
tăți. E ceea ce dovedesc magnifice Festivalurile Mondiale ale
Tineretului și Studenților: solidaritatea tulburătoare a nenu-
mărați oameni, care se simt frățeste legați, sub flamura înaltă
a unei cauze mari, a Păcii și Prieteniei.

Acestei solidarități internaționale, tinerii de la noi i se
arată credincioși în chip nedesmințit. România a fost gazdă
ospitalieră unui astfel de Festival, a organizat întîlniri semni-
ficative, precum aceea a tineretului din zona Balcanilor și
Adriaticii. Prin vocea tovarășului Gheorghe Gheorghiu-Dej,
România a propus la O.N.U. adoptarea unei rezoluții privind
educarea tinerei generații în spiritul coexistenței pașnice și al
respectului reciproc între popoare. În climatul socialist al
vieții noastre, tineretul se simte îndemnat să cugete la desti-
nul omenirii, să îmbrățișeze cu feroare generoasă cauza pă-
cii. U.T.M.-ul îl educă în acest spirit, internaționalist și iubitor
de pace, îl formează ca un constructor avîntat, cu sufletul
așîntit spre constelațiile scripitoare ale viitorului comunist.
Socialismul are darul de a face ca viața întreagă să fie mai
finară. De aceea, pe drept cuvînt, un poet exclama fericit:
„Ce tineri, tovarăși, ni-s anii!”

Dan Hăulică

TREPTÉ...

Ce ne desparte pe noi, așadar, pe pămînt,
Cînd soarele-aceleiași lumii ne unește prin spații și ore,
Cînd treptele caselor noastre, fierbinți de amurg,
Prelungindu-se una pe alta ca-n amfiteatre,
Ne-ar putea ridica
Unde zările ochilor noștri ajung prefăcute în stele,
Iar visele zboară atît de aproape de noi,
Încît pretutindeni în jur le-am atinge cu genele?

Știu, mări și furtuni și prelungi oratorii de unde
Trec printre noi despărțîndu-ne cu un anolimp...
În clipele-acestea de muzici sonore și clare,
Parcă stăm amîndoi într-un vast ocean omenesc
Pe stadionul olimpic din Helsinki.
Iată, umelii noștri tresar ca planetele-n aer
Și, din flece palmă, își nasc curcubeu de flori
Iar cerul de deasupra, ca un sentiment de uman,
Coboară alături pe trepte, cu pași înstelai.
Nici un zimbei ascuns, nici o îmbrățișare
Fără ecouri sublime, fără răspuns!

Azi logodnicii lumii și îndrăgostiții romantici
În orașul cu nopțile albe se sărbătoresc...

Parcă stăm amîndoi pe-acel larg stadion și vorbim,
Petrecîndu-ne soarele, simplu, din mină în mină,
Ca o pipă a păcii sau ca un inel...

O, treptele-acestea de piatră în care-am lăsat
Amintiri funerare din lupte și umbre de oameni,
Ar putea fi tranșee în care-am cădea fulgerați,
Fringînd iar traectoria viselor noastre în șanțuri...
Dar de-acel, de pe acest stadion uriaș ca un veac,
De pe cinci continente veniți precum veștile mari,
Noi jurăm să-apărăm de eclipse și marșuri de fum
Soarele cald și magnetic al prietenilor noastre,
Să dăm viață neliniștitului nostru pămînt
În mișcarea lui de rotație
În jurul soarelui.

Adrian Dohotaru

În pag. 11:

MASA ROTUNDĂ
A LUCEAFĂRULUI:
PROZA SCURTĂ
A TINERILOR ȘI
CONFLICTUL ETIC
CONTEMPORAN

O anumită atitudine legată de-a obişnuit să se amănânda cuprins pe tema pozitivelor proase. Ba, mai mult chiar, a luat înţină ad-boc şi un termen în spiritul căruia verbul respectiv sînt catalogate drept „perle”. E un fel de a face haz de necaz, utilă însă ca, pe lângă amuzamentul lor trist, verbul implică o mai sîmţ în noţiive.

Dar când astfel de versuri se adresează copiilor, precum sau mic-scolari, lesa lor se dovedeşte îndoit mai alarmantă, fiindcă înseamnă de pericolul de care-i prezintă pentru educaţia comunistă a tinerii generaţii.

Acastă introducere se referă la cartea unei autoare, pe nume Zsuzsa Rácz, scoasă de editura Tinereţii, care, ca, pe lângă belugul de platitudini, mai conţine şi câteva serioase greşeli ideologice.

Cartea asta îndreptă către: „Bucurii de primăvară”, dar, spre regretul nostru, n-are nici bucurii şi nici primăvară. E un fel ostentativ de-a ocupa birnia cu litere şi cuvinte.

Înciputul-va un copil adresându-se Partii, dui în modul următor:

Măi, în iată drag, înărdă te ştiu de toi, mîi ti vînd şi tu un băieţel!

Sau:

Răgănesc, Partid iubit, plîngînd să te cunosc şi să te ating la piept. Sau, închipuit-va, cu cel mai larg orî.

Mieluşei zdrăngănesc...

zont de imaginaţie, urmasoarea eliterale de zădărnici

Alb a porumbelii ca zăpada. Simbol drag al naţionalismului popoare.

După albul naţionalismului, urmasoarea eliterale de zădărnici

Ochi ca vişelea albastru. Şi măicuţa mea iubită are.

Apoi, gîlbulul puului de găină şi de răp.

Ca un pui gălbul de papadie-pul de găină şi de răp.

Ca apoi, în ultima - strofă, îndrăzneala de-a alătura şi steagul roşu.

Şi drapelul roşu se adăpăca peste iard arăpă-noră.

In rest, volumul operează cu acelaşi vîrtuţile artistice. El conţine un vocabular extraordinar pentru copii. Iată un pui:

COCOLOŞ de aur viu
pot localii săi flu.

După cocloş, rostogolul!

ROSTOGOLUL prin lărdă nouă, ciugule boabe de rouă.

Mieluşei se împung, ca în coridoarele spaţioase:

Se împung şi se îndoaie

Unde-i lărdă cea mai dragă
Sau, tot al, adică, mieluşei, zdrăngănesc...

Zădărnăsc parca-n necaz
Mieluşei şi la la!

Şi finalul, cu oare de supt
De, amuzant, să ştii preciz
Mieluşei dorm sugit în via!

E şi o logică stricată în această carte, parca aştept să-l imbie pe micul iubitor al poeziei să găsească oare şi un răspuns la întrebările lui:

Tituşii dulci de ciocolată
Tîmboleşă la cîmpie
(de parcă ar şti oare mamei la cazarmă şi mai departe)

Măgurii albe pe cracă,
Sărul cu neau, oarecăr.

Sau, în „Moiş înă”, un molitru:

Oagine le-aură!

Mercovici! ALLINGA (sub), n. s.)
Şi scum, o culme: un copil este comparat cu un cântec. Cîntecul e un cântec, dar se creşte mare cît copilul!

N-avem giră, o să crească
Cîi de mîndru se va şimţi micul iubitor de poezie, fiind comparat cu Griviţa sau Azorici!

Tirajul cărţii: 15.141 exemplare.

L. Mureşan

Patru cărţi de călătorii

Titus Popovici: CUBA—TERITORIUL LIBER AL AMERICII

Titus Popovici a scris această carte cu pasiunea unui „amator de la Revoluţie”. Autorul „Satel”, vizibil înţine la tot ce-l încantă, îşi găseşte din plin entuziasmul împingut al poporului liberat. Cartea nu ţine cu stînga, nu se dovedeşte literatură unei călătorii, ci se constituie ca o cunoscută a vieţii şi lucrurilor pe care poporul le trăieşte în prezent.

Autorul a inclus în volum şi unele revizii, ceea ce înseamnă că a avut în vedere şi opinia cititorilor. Într-una din revizii, de exemplu, a eliminat unele descrieri care erau prea detaliate, dar care nu adăugau nimic nou la cunoaşterea realităţii cubaneze.

Teodor Virgilici

Teodor Virgilici a scris această carte cu pasiunea unui „amator de la Revoluţie”. Autorul „Satel”, vizibil înţine la tot ce-l încantă, îşi găseşte din plin entuziasmul împingut al poporului liberat. Cartea nu ţine cu stînga, nu se dovedeşte literatură unei călătorii, ci se constituie ca o cunoscută a vieţii şi lucrurilor pe care poporul le trăieşte în prezent.

T. G. Maiorescu: UNDE SE ÎNTORC COSMONAUTII?

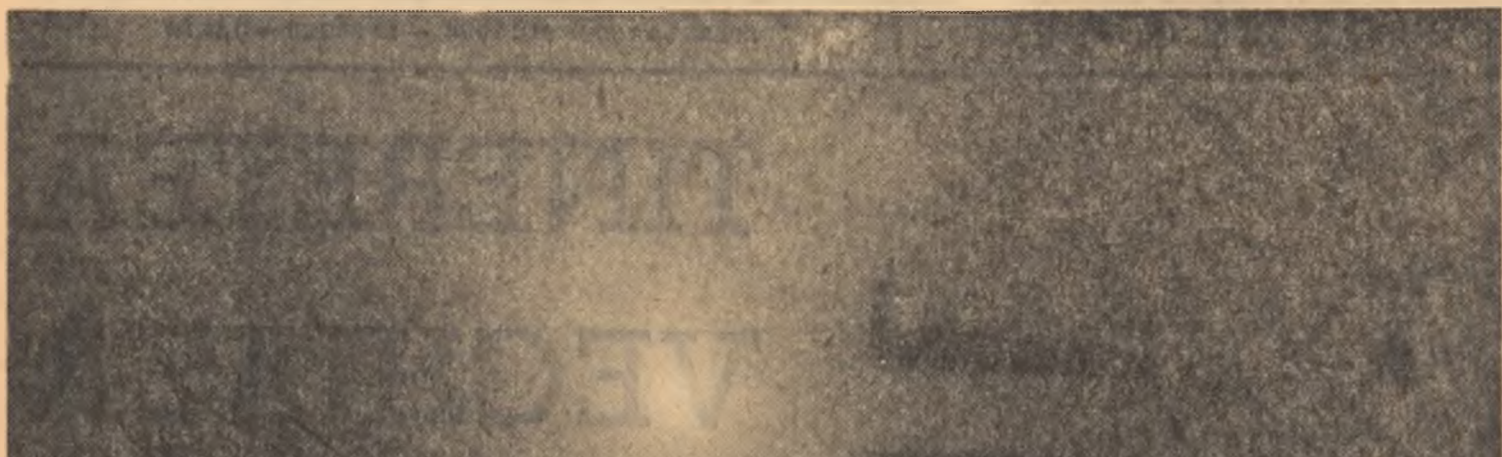
T. G. Maiorescu a scris această carte cu pasiunea unui „amator de la Revoluţie”. Autorul „Satel”, vizibil înţine la tot ce-l încantă, îşi găseşte din plin entuziasmul împingut al poporului liberat. Cartea nu ţine cu stînga, nu se dovedeşte literatură unei călătorii, ci se constituie ca o cunoscută a vieţii şi lucrurilor pe care poporul le trăieşte în prezent.

Vasile Sandu

Vasile Sandu a scris această carte cu pasiunea unui „amator de la Revoluţie”. Autorul „Satel”, vizibil înţine la tot ce-l încantă, îşi găseşte din plin entuziasmul împingut al poporului liberat. Cartea nu ţine cu stînga, nu se dovedeşte literatură unei călătorii, ci se constituie ca o cunoscută a vieţii şi lucrurilor pe care poporul le trăieşte în prezent.

Boris Buzilă: ÎN ÎNTIMPINAREA SOARELUI

Boris Buzilă a scris această carte cu pasiunea unui „amator de la Revoluţie”. Autorul „Satel”, vizibil înţine la tot ce-l încantă, îşi găseşte din plin entuziasmul împingut al poporului liberat. Cartea nu ţine cu stînga, nu se dovedeşte literatură unei călătorii, ci se constituie ca o cunoscută a vieţii şi lucrurilor pe care poporul le trăieşte în prezent.

Bărcii la mare

Fotografia: ION MICLE

Bărcii la mare

Fotografia: ION MICLE

Mihai Botez

Mihai Botez a scris această carte cu pasiunea unui „amator de la Revoluţie”. Autorul „Satel”, vizibil înţine la tot ce-l încantă, îşi găseşte din plin entuziasmul împingut al poporului liberat. Cartea nu ţine cu stînga, nu se dovedeşte literatură unei călătorii, ci se constituie ca o cunoscută a vieţii şi lucrurilor pe care poporul le trăieşte în prezent.

Dumitru Popescu: IMPRESII DE CĂLĂTOR—PRIN EGIPT, IRAK, CUBA

Dumitru Popescu a scris această carte cu pasiunea unui „amator de la Revoluţie”. Autorul „Satel”, vizibil înţine la tot ce-l încantă, îşi găseşte din plin entuziasmul împingut al poporului liberat. Cartea nu ţine cu stînga, nu se dovedeşte literatură unei călătorii, ci se constituie ca o cunoscută a vieţii şi lucrurilor pe care poporul le trăieşte în prezent.

Constanina Brezu

Constanina Brezu a scris această carte cu pasiunea unui „amator de la Revoluţie”. Autorul „Satel”, vizibil înţine la tot ce-l încantă, îşi găseşte din plin entuziasmul împingut al poporului liberat. Cartea nu ţine cu stînga, nu se dovedeşte literatură unei călătorii, ci se constituie ca o cunoscută a vieţii şi lucrurilor pe care poporul le trăieşte în prezent.

Plin e dulce...

Al. Husar, Omul în lărdă lui Demostene Botez, „Limbă şi literatură”, V. 1962, p. 315.

Fănică N. Cheorghie, N. Bălescu şi răspunderea istorică a intelectualului, „Limbă şi literatură”, V. 1962, p. 235.

Din păcate aripa pe care o detine la premieră, l-a împiedicat să abordeze un ton prea viu.

cronica literară

Sînt volume al căror cuprins e alcătuit în întipărire, schiţele şi povestirile fiind adunate ciule peşte grămădă, în afara unei idei unitare, singura trăsătură de unire constituind-o perioada de timp în care au fost scrise. În „Noapţile tovarăşilor mei” se simte, dimpotrivă, că totul a fost gândit mai înainte, iar cutare ori cutare schiţă a fost scrisă chiar în acea formulă compoziţională pentru a se armoniza cu întregul, susţinuţele, aici vizînd nu lipsa unei viziuni de ansamblu a volumului, ci caracterul prea premeditat şi manifest în care sînt urmărite ideile, o logică prea strîictă,

RADU COSAŞU:

NOPTILE TOVARĂŞILOR MEI

„gras” din Bucureşti s.a.m.d. Eroul nostru aderă însă la o concepţie frumoasă, socialistă, asupra rolului existenţei, vizînd izvorul fericirii în munca insufletită oriunde e nevoie şi alături de oameni, în aşa fel înţit să fie considerat todeauna de aceeaşi drept unul „de-al lor”, un „tovarăş”, şi să se afle cu el într-o continuă şi intimă comunicare sufletească.

Şi în alte schiţe se duce polemica împotriva unor concepţii etice, mediocre şi individualiste, care rîvnesc la colţoşoarele căldute, din afara fluxului vijelios, bărbătesc, eroic al vieţii. Astfel, în „Noap-

Alternind succesiv sau concomitent, pe direcţii opuse, în afară, spre oameni, spre realitatea lor socială, sau — într-o

specie — spre poezia reclusivă şi disoluţiei eului neangajat în dialectica vieţii obiective, poezia lui Demostene Botez asimilează, prin izvoarele ei, cele două linii de dezvoltare ale poeziei romine din jurul primului război mondial, linia decadentă şi linia progresistă...

Exponenţii intelectualităţii burheze încă mai afirmă că anumite virfuri ale societăţii,

„neon” a conştiinţei socialiste. Valorificîndu-şi în acest sens experienţa de gazer, el a căutat totodată să folosească şi o manieră artistică mai originală, pe care am amintit-o la început: monologuri reperi şi invălmăşite, pline de febra confesiunii. Am mai arătat cu alt prilej că acţionează aici şi mistică unor teorii estetice emise în trecut de Camil Petrescu şi care blamau povestirea „obiectivă” la persoana a III-a, pe motiv că s-ar baza pe un fals atotştiutorism al autorului şi ar altera „autenticitatea”. Lui Radu Cosăşu formula prin care întîmplările sînt narate prin monologul vreunui erou îi ajută, practic, să evite o seamă de descrierţi inutile şi, în acelaşi timp, să coloreze pe dinăuntru şi să încălzească desfăşurarea naraţiunii. De aceea mi-e teamă că afirmaţia lui I. Lungu din „Tribuna”: „ar fi fost poate mult mai indicată reconstituirea obiectivă a lucrurilor de către autor”, să nu capte caracterul unei imixtiuni în preferinţele artistice ale prozatorului. (Schiţele vizate, expuse ca o preocupativă obiectivă, ar cere amplificarea conflictului, introducerea şi a altor personaje etc, adică... alte schiţe).

Virgil Ardeleanu, „Dale caruselului”, Tribuna, IV (1962), nr. 7, p. 10.

„Cea ce leagă eroul acestor nopţi este fluxul dragostei noi al pasiunii constructive, al marşului nostru superior înalt uman”. Ca atare, o problematică de un caracter predominant etic. (Radu Cosăşu scrie şi articole de critică, aşa că aceste caracteristici pot fi luate, fără a se greşi, ca încercări de autodefinire sau autocenzură). O desăvîrşire a schiţelor de ideile morale ce se vehiculează va întări declaraţia programatică de mai sus.

de Al. Oprea

de portret, — realizat cu unelele pamfletului — al unui ratat care se hrăneşte moral cu satisfacţiile oferite de cele mai măruntă înconsecvenţe ale celor ce au o credinţă lăunnică în viaţă.

de Al. Oprea

de portret, — realizat cu unelele pamfletului — al unui ratat care se hrăneşte moral cu satisfacţiile oferite de cele mai măruntă înconsecvenţe ale celor ce au o credinţă lăunnică în viaţă.

de Al. Oprea

de portret, — realizat cu unelele pamfletului — al unui ratat care se hrăneşte moral cu satisfacţiile oferite de cele mai măruntă înconsecvenţe ale celor ce au o credinţă lăunnică în viaţă.

de Al. Oprea

de portret, — realizat cu unelele pamfletului — al unui ratat care se hrăneşte moral cu satisfacţiile oferite de cele mai măruntă înconsecvenţe ale celor ce au o credinţă lăunnică în viaţă.

de Al. Oprea

de portret, — realizat cu unelele pamfletului — al unui ratat care se hrăneşte moral cu satisfacţiile oferite de cele mai măruntă înconsecvenţe ale celor ce au o credinţă lăunnică în viaţă.

de Al. Oprea

de portret, — realizat cu unelele pamfletului — al unui ratat care se hrăneşte moral cu satisfacţiile oferite de cele mai măruntă înconsecvenţe ale celor ce au o credinţă lăunnică în viaţă.

de Al. Oprea

de portret, — realizat cu unelele pamfletului — al unui ratat care se hrăneşte moral cu satisfacţiile oferite de cele mai măruntă înconsecvenţe ale celor ce au o credinţă lăunnică în viaţă.

de Al. Oprea

de portret, — realizat cu unelele pamfletului — al unui ratat care se hrăneşte moral cu satisfacţiile oferite de cele mai măruntă înconsecvenţe ale celor ce au o credinţă lăunnică în viaţă.

de Al. Oprea

de portret, — realizat cu unelele pamfletului — al unui ratat care se hrăneşte moral cu satisfacţiile oferite de cele mai măruntă înconsecvenţe ale celor ce au o credinţă lăunnică în viaţă.

de Al. Oprea

de portret, — realizat cu unelele pamfletului — al unui ratat care se hrăneşte moral cu satisfacţiile oferite de cele mai măruntă înconsecvenţe ale celor ce au o credinţă lăunnică în viaţă.

de Al. Oprea

de portret, — realizat cu unelele pamfletului — al unui ratat care se hrăneşte moral cu satisfacţiile oferite de cele mai măruntă înconsecvenţe ale celor ce au o credinţă lăunnică în viaţă.

de Al. Oprea

de portret, — realizat cu unelele pamfletului — al unui ratat care se hrăneşte moral cu satisfacţiile oferite de cele mai măruntă înconsecvenţe ale celor ce au o credinţă lăunnică în viaţă.

de Al. Oprea

de portret, — realizat cu unelele pamfletului — al unui ratat care se hrăneşte moral cu satisfacţiile oferite de cele mai măruntă înconsecvenţe ale celor ce au o credinţă lăunnică în viaţă.

de Al. Oprea

de portret, — realizat cu unelele pamfletului — al unui ratat care se hrăneşte moral cu satisfacţiile oferite de cele mai măruntă înconsecvenţe ale celor ce au o credinţă lăunnică în viaţă.

de Al. Oprea

de portret, — realizat cu unelele pamfletului — al unui ratat care se hrăneşte moral cu satisfacţiile oferite de cele mai măruntă înconsecvenţe ale celor ce au o credinţă lăunnică în viaţă.

de Al. Oprea

de portret, — realizat cu unelele pamfletului — al unui ratat care se hrăneşte moral cu satisfacţiile oferite de cele mai măruntă înconsecvenţe ale celor ce au o credinţă lăunnică în viaţă.

de Al. Oprea

de portret, — realizat cu unelele pamfletului — al unui ratat care se hrăneşte moral cu satisfacţiile oferite de cele mai măruntă înconsecvenţe ale celor ce au o credinţă lăunnică în viaţă.

de Al. Oprea

de portret, — realizat cu unelele pamfletului — al unui ratat care se hrăneşte moral cu satisfacţiile oferite de cele mai măruntă înconsecvenţe ale celor ce au o credinţă lăunnică în viaţă.

de Al. Oprea

de portret, — realizat cu unelele pamfletului — al unui ratat care se hrăneşte moral cu satisfacţiile oferite de cele mai măruntă înconsecvenţe ale celor ce au o credinţă lăunnică în viaţă.

de Al. Oprea

de portret, — realizat cu unelele pamfletului — al unui ratat care se hrăneşte moral cu satisfacţiile oferite de cele mai măruntă înconsecvenţe ale celor ce au o credinţă lăunnică în viaţă.

de Al. Oprea

de portret, — realizat cu unelele pamfletului — al unui ratat care se hrăneşte moral cu satisfacţiile oferite de cele mai măruntă înconsecvenţe ale celor ce au o credinţă lăunnică în viaţă.

Este unde, departe de centrul mării noastre capilare, la „Vatra luminată”, lângă peisajul urbanistic modern al vâlcilor blocuri ridicate de dol-fret ai focare, o casă cu etaj, din timpul falmei odinorâ al „locuitorilor lăini”. Aici stau doi venerabili scriitori: decenul de vîrstă, bătrînul prozator și cineget Al. Cazaban și dramaturgul Mihail Sorbul. Am fi dorit ca interviurile amîn. dorare să le adăpostim într-o singură pagină, veacul de casă și veacul de pagină, dar spațiul ne împiedică în realizarea micii noastre idei.

Așadar, am sunat la ușa maestrului Mihail Sorbul. Ne aștepta moldovenește, cu călele, țigări și bineînțeles, dispus să suporte cu stoicism întrebările reportericești. Am pînă în fața aparatului foto, în atmosfera ce-n degajă în jur numeroase tablouri de S. Dumitrescu, Bressi, C. Baba, Dărăscu, cele câteva discrete rafturi și polite cu cărți, ca și numeroasele fotografii de familie.

Dar, să trecem la interviu.

um ați debutat?

— Să evoc debutul? Iată o treabă nu tocmai ușoară! Mă rog ce-i asta debut? Probabil, prima manifestare literară... Și cum poate fi scoțită această primă manifestare?...

— Scriitorii pasionați de munca lor au considerat întotdeauna efortul creator ca pe o necincoată ucenicie...

— Să încep atunci cu primele amintiri ale acestei îndelungate ucenicii.

În școala primară, într-o treia sau a patra și într-un internat din Iași, m-am îmbolnăvit de pojar. Izolat într-o cameră, mi s-a dat o îngrijitoare ca să-mi țină de urt, iar dinși am spus povești sau chiar întâmplări reale de prin satul ei. Nu le mai țin minte, dar un fapt rămîne stabilit, cum m-am făcut bine și am reîntrat în clasă, primul fapt săvîrșit a fost că am scos o gazetă scrisă de mină pe patru pagini de caiet și prima încercare literară era începutul unei povești. Această așa zisă gazetă am și comercializat-o: o peniță rîndă sau patru obșnuite. A apărut numai un singur număr...

A fost aceasta o manifestare, cu atât mai virtuos... un debut literar?...

Totuși luați-o cum vreți, dar ca să nu zic că acesta ar fi „primul” meu debut, să-i dau totuși un „număr”. Adică nr. 1.

— Știam că se debutează o singură dată...

— Ștai să vezi. Au trecut cîteva ani, din „primă” am trecut în „liceu” și, nu mai știu în ce clasă, am tras la „sapirograf”, căruia pe atunci i se zicea „centrifugă”, o nouă revistă, pe care am numit-o „Viforul”. Cu această gazetă am avut și un mic bucluc. După câteva numere mă pomeneam într-o bună zi cu o întâmplare din partea unei gazete, aceasta tipărită, cu același titlu, o gazetă bisericască. Mă mir și astăzi cum prea cuvioasele fețe bisericesti mi-au luat în serios fițuica mea sapirografiată.

Această manifestare totuși pare ceva mai serioasă. E acesta un debut?

— Oricum, să-l numerotăm cu numărul 2.

— Da... Și iarăși au trecut vreun an-doi, și meștehna mea de a scoate gazete m-a silit să conving pe-a mei să-mi dea 80 de lei și am făcut să apară, de rîndul acesta o gazetă literară, „Aurora”, „Aurora”, în zori literaturii românești, n-a apărut decît o singură dată, iar apariția ei n-a avut darul să inspire decît cîteva rînduri de compătimitere și acelea strecurate într-o gazetă de mină a oua.

Desigur, „debutul” acesta a fost ceva mai de luat

Pînă aici — așadar — acesta ar fi adevăratul meu debut, dar să-i dau și acestuia numărul 4.

În urma succesului obținut, am prins curaj și am început să bombardez „Convorbirile critice” cu diferite piese, dar n-am izbit să-l conving pe director al susnumitul reviste să mi le publice, decît abia în primăvara anului 1908, cînd apărui și eu în paginile revistei cu o modestă schiță dramatică: „Vînt de primăvară”.

Din punct de vedere publicistic, apariția mea într-o revistă serioasă literară și între colaboratorii ei, scriitorii care își aveau locul printre fruntași, Cîcîncan Pavelescu, Dimitrie Nanu, Emil Girleanu și alții, a fost pentru mine o victorie și s-ar putea spune că acesta ar fi fost debutul meu adevărat. Totuși să-i zicem și lui nr. 5. Și iată de ce.

Eu eram un scriitor de teatru. „Eroii noștri”, nu mai vorbesc de piesele anterioare, și mai ales schița „Vînt de primăvară”, mă înduca pentru teatrul dramaturgie și cum teatral și scris ca să fie jucat și nu citit, debutul meu era sortit să fie pe scenă.

Și într-adevăr așa s-a și petrecut. În afară de „Vînt de primăvară”, „Convorbirile critice” mi-au publicat peste un an „Povestea banală”, comedioară într-un act, careia i-am schimbat pe urmă titlul în „Povestea studentescă”, avînd drept eroi doi studenți cu necazurile și mizeriile de altădată.

Niste tineri din Ploiești mi-au făcut „surpriza și neplăcerea” să mi-o joace. Și mi-au maltratât-o în așa fel încît, cit pe ce eram să sar pe scenă și să-i... asasiniez! Noroc că n-aveam asupra mea nici o armă ucigătoare! Deși azi „Teatrul de amatori” rivalizează aproape cu cel de „profesie”, totuși, în amintirea celor 30 de minute ce le-am petrecut cu „amatorii” de acum 50 de ani și mai bine, simt un fel de... n-aș mai spune ce, ca să nu supăr cumva și pe nedrept, pe artiștii amatori de azi, care-și împlinesc cu pasiune o misiune culturală și socială de cea mai mare însemnătate.

Dar să revin. A fost acesta un debut? Totuși să-i punem și acestuia un număr, adică 6.

În sfîrșit, în vara anului 1912, „Povestea banală” a fost jucată de artiști de „profesie”. Dar și cu această „reluare” la repetiția generală am avut o mică supărare. Mi-am văzut comedia transformată într-o „adevărată tragedie. La obiectia mea timidă, mult talentatului Ahil Popescu mi-a replicat: „Vrei comedie? ...Fie!”...și „Povestea banală” a devenit, așa cum am conceput-o, comedie, o comedie în care duioșia mergea în pas cu risul.

Așadar, am trecut și prin „focul rampei” și n-aș putea spune că m-am ars prea mult.

După un an-doi, Emil Girleanu, ca director al Teatrului Național din Craiova, mi-a reprezentat „Săracul Popă”, poem dramatic în versuri, cu Romald Bulfinski în rolul lui Mihail Viteazul.

— Acestea ar fi, așadar, debuturile dvs...

— Da. Le-am înșirat pe toate, în ordinea lor cronologică, pentru că cititorul să-l aleagă singur pe cel care i se pare a fi cel adevărat, pentru că nici eu nu sint lămurit, care ar fi acela.

Cu acest prilej, — să mă iertați — mi-am făcut și un fel de istoric al începuturilor mele literare.

— Ce ne puteți spune despre activitatea dvs. publicistică, despre rolul pe care această specie îl joacă în dobîndirea măiestriei literare?

— Aici voi fi mai scurt. Pentru ziaristică n-am avut vocație. Ziaristului îi trebuie un anumit caracter, un anumit talent și mai cu seamă operativitate. Or, eu am fost și încă mai sint un... timid. M-am mărginit deci la „cronică”. Am scris destule cronici, și literare și dramatice, la „Convorbiri critice”, apoi la „Rampa” și „Facla” Tinerii scriitori, adică începători, pe vremea mea s-au manifestat în primul rînd prin astfel de cronici, prin recenzii literare și prin folioane.

Prin ele începam să ne afirmăm și mai puținăm ceva, cum ar fi spus Dragoslav, ceva „lovele”. Grafice acestor cronici, în afară de avantajele de mai sus, am mai avut și neplăceri, din care două merită să le amintesc:

— Într-o cronică literară în „Rampa”, m-a pus dracul să afirm că una din poeziile serioase ale lui Topirceanu cam aducea ca atmosferă cu poezia lui Săulescu.

Atît i-a trebuit mult talentului poet și umorist.

MIHAIL SORBUL în camera sa de lucru

În următorul număr din „Flacăra”, Topirceanu mă acuza că drama „Letopisești” am copiat-o, cuvînt cu cuvînt, după un „manuscris” al unuia Cosmovici de la Iași. Vă închipuiți în ce stare sufletească mă găseam! „Flacăra” era revista cea mai în „voga” și Topirceanu era Topirceanu. L-am dat în judecată la Curtea cu jurați. Din fericire, aceasta n-a găsit de cuvîntă că-i caz de judecată, și nici eu n-am insistat. Replica lui Topirceanu nu era în fond decît o replică umoristică.

A doua întâmplare s-a petrecut cu Nicolae Iorga. Mi-am permis, poate singurul dintre cronicarii dramatici, să scriu că „Sarmală, amicul poporului” nu-i o piesă bună. Rezultatul: în „Istoria literaturii românești” nu știu dacă țitul e exact, îmi face cinstea să mă pomenească, dar ca pe un „Strein de neam și lege”. I-adevărăt că îl loveam în ceea ce îi era lui mai drag: Teatrul... Și dacă ținea la ceva, apoi era tocmai să fie considerat ca un mare dramaturg.

— Vă rugăm să ne povestiți acum, de la ce idei, oameni pe care i-ați cunoscut și de la ce întâmplări ați pornit să scrieți „Patima roșie”?

— Întîi de toate să-mi dați voie să exclam: „Patima, iar Patima”? Înainte — datorită tocmai acestei „Patimi roșii” eram autorul persecutat, adică nejuțat al „Letopiseștilor”, după aceea am devenit autorul „Patimei roșii”... Ce-ar fi fost dacă

nu scriam această „Patimă”? Poate că n-aveam cîntec să fiu subiectul unui interviu atît de solemn! Spun așa și pentru că, deși această „Patimă roșie”, mi-a adus o oarecare, hai să zicem, celebritate, oricîte piese am scris de la ea încolo, cronicarii dramatici nu uitau să amintescă de faptul că nu-s ca — Patima roșie și deci „nu vă mai deranjați să le viziionați și pe astea”.

După cum vedeți, de pe urma ei, am cam „pățimit”, nu „roșesc” ca s-o mărturisesc...

— Totuși de la ce idee ați pornit, cînd ați scris-o?

— De la o idee foarte simplă. Deși eram cam tînăr, dar ca student la drept, m-a interesat dreptul penal, ce urma să-l studiez în anul al doilea. M-am hotărît să scriu o piesă avînd ca temă aparentă „crima pasională”. De aci a pornit „Patima roșie”, din care am scris un act, dar „Patima” în prima ediție am numit-o „Amoruri anormale”. Începutul acestui act l-am și publicat în revista mea (oh... din pruncie am avut „patima” revistelor) intitulată „Intre culise”! Pe Tofana o chema — în prima variantă — Ana... Dar ce naivitate!... O crimă pasională pentru că se isprăvea în sine, am calificat-o drept anormală.

Revista „Intre culise”, ca toate revistele ce le-a creat patima mea, a sucombat după câteva numere în „Amorurile anormale” și-au suspendat și ele... finisajul...

Și au trecut ani în care timp am scris cele două piese istorice într-un act și în versuri „Săracul Popă” și „Praznicul calciilor”, apoi m-am încumetat să scriu și o dramă de lung... metraj, tot istorică, în mii de versuri, numită întîi „Jon Vodă cel cumpulit” apoi „Letopisești”, pe care o bună bucată de vreme n-am avut satisfacția s-o văd reprezentată. Scena Teatrului Național în acel timp era ocupată cu „Răzvan și Vidra”, „Vlaicu Vodă” și trilogia lui Delavrancea („Apus de soare”, „Viforul” și „Lucafărul”).

Toate aceste piese istorice începură să lehamitească și pe actori, proclîndu-le piese cu... bărbî. De altfel, spectatorii acestui răstimp erau amatori

de piese superficiale, bulevardiere. Astea plăceau imbuibaților burghezi!

Și atunci m-am lăsat păgubaș de atîtea „bărbî” în care aș fi intrat și eu cu cîteva... duzină, și am revenit la contemporaneitate. Și iată cum.

Tocmai cînd disperasem să fiu reprezentat, iar viața începuse să-mi devină din ce în ce mai strîmtoară, aproape imposibilă, prin mijlocirea cunoscutului ziarist Alexandru Mavrodî, fost director general al teatrelor în două rînduri, am fost angajat ca secretar al „Teatrului Mariora Voiculescu”, urmașă demnă a Agatei Birseșcu și a Aristei Romanescu. În acest post salvator, urmînd mai cu seamă la repetiții jocul acestei artiste, mi-am adus aminte de... „Amorurile anormale” și mi-am zis: iată o artistă care, pe măsura marelui și inteligentului ei talent, mă înceamă să reiau vechea temă a „crimei pasionale”. „Ana” de rîndul acesta își schimbă numele în „Tofana”, „amururile anormale” devin normale și, în locul lor, pe parcursul scrisului, se numesc „Patima roșie”, adică patima „vîrsătoare de sînge”.

După cum vedeți Mariora Voiculescu a fost, dacă nu inspiratoare, cum s-ar spune, „muza”, în orice caz, prin marelui, inteligentului și bogatului său talent, a fost aceea care mi-a dat curajul să creez o „Fedră” cum o califică pe Tofana criticul francez Gabriel Boissy în ziarul „Comœdia”, cu prilejul reprezentării în românește a „Patimei roșii” la Teatrul „L'OEUVRE” din Paris în zilele de 17-18 iunie 1923. Au interpretat-o: Elvira Popescu, Storin, Iancovescu, Mihalescu și Nuți Stănescu, adică compania dramatică de la „Teatrul mic”.

— În cît timp ați scris „Patima roșie”?

— Întrebarea e nițel tardivă. Sint la mijloc poate 50 de ani. Am început s-o scriu cam prin 1908-1909, am întrerupt-o și am reluat-o, cer lertare că n-o pot preciza, cred că prin 1914. După cîte îmi amintesc vine de tot, nu mi-am pierdut mult timp. Probabil căvea luni. Am scris primul act, apoi cel de-al treilea și am sfîrșit-o cu cel de-al doilea. Poate din pricina asta construcția ei a ieșit cum a ieșit. De altfel, teatrul meu dacă are vreun merit, acesta sîi tocmai în construcție. N-a opinat Caragiale că teatrul nu-i literatură, ci arhitectură? I și știți cum am învățat-o? Poate și printr-un instinct scenic, dar în mare măsură de la confracții mei autohtoni. Am băgat de seamă la greșelile făcute de ei în operele lor și m-am silit pe cît mi-a fost cu putință să nu le fac și eu.

— Cum ați lucrat pe manuscris?

— Nu prea înțeleg întrebarea... Poate dacă am avut un plan, pe acte, pe scene? În cazul „Patimei” e așa cum am spus-o mai sus, și fără să caut cuvîntul potrivit, am lăsat libertatea celor cînci eroi să vorbească ome-nește și nu papagalicește și cît mai scurt cu putință, așa după cum de obicei își vorbesc ființele cuvîntătoare, iar cizelarea a constat în a le tăia din cuvintele prea poetice, sau frazele prea lungi. Acestea de altfel mi-a fost conduita în to-

te piesele mele în proză și dacă s-a putut și la cele în versuri. Bineînțeles să nu faci greșeli de gramatică și nici de nume, mai ales de nume proprii, în afara cazurilor cînd personajele sint prin firea lor în conflict evident cu gramatica și vocabularul.

— Cui ați citit-o întîi?

— O dată sfîrșită, am citit-o unui critic literar, care, entuziasmat de cele două acte de la început, n-a mai fost mulțumit de actual ultim. Mî se pare că era de față și poetul D. Nanu. În acest act, adică la sfîrșitul lui, am dat drumul prea mult fanteziei: și asasinarea lui Rudy și sinuciderea Tofanei prin lungimea și conținutul lor au devenit... macabre și nu tragice. Spectatorul nu le-ar fi putut suporta. După o scurtă discuție am cedat și, ducîndu-mă acasă, mi-am operat piesa nu cu bisturiul ci cu... toporul. N-au sărit așchii, ci bulumaci întregi și astfel operat, mai bine zis căsăpît, finalul piesei a fost primit fără să se protesteze de către publicul spectator, nici la premieră și nici la celelalte spectacole.

Făcînd această mărturisire, v-am răspuns, recunoscînd folosul criticii literare, dar a celei de bună credință.

— Ce sfaturi pentru dobîndirea unei înalte măiestrii literare-artistice ați da tinerilor autori dramatici de azi?

— Întrebarea aceasta pune vîrf la toate. Să dau sfaturi pentru dobîndirea unei înalte măiestrii? Asta pentru că am o vîrstă aproape... venerabilă? Pentru că sint autorul „Patimei roșii”? N-ajunge! Voi face doar începutul și veți vedea de ce.

Eu unul fac apel la popor, la înțelepciunea lui și amintesc și parafrazez o veche zicală: „decît un car de cultură, mă bine un pic de... talent”.

Dar e deajuns asta, cînd e vorba de o înaltă măiestrie literară? Vreau să mă refer la un document excepțional, cu privire la activitatea scriitoricească. Tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej a spus în memorabila cuvîntare ținută la Conferința pe țară a scriitorilor:

„Exemplu de înaltă măiestrie, de dragoste pentru chemarea lor de scriitori, de conștiință patriotică, le este tuturor oamenilor de literă opera strălucitoare reprezentantă ai literaturii romine clasice și contemporane — Mihail Sadoveanu și Tudor Argezei”.

Dar vreau să mai spicuesc din această cuvîntare remarcabilă prin căldura și pasiunea ei, prin înțelegerea deosebită cu care e privită nobila misiune socială a scriitorului:

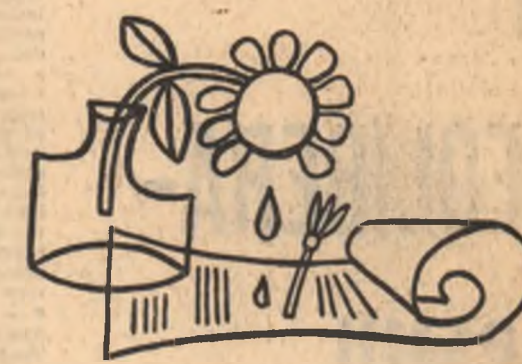
„...Opere care să-și croiască drum spre inima oamenilor, înfruntînd cu trîncina lor timpul, nu pot fi scrise din fuga condelului, ci sint rezultatul cunoașterii adînc, al studiului îndelungat al realităților, al unui susținut efort artistic, al muncii de migală a creatorului, pînănsu de modestie și exigență față de rozele trudei sale”. Și în sfîrșit: „Tinerii scriitori, urmînd îndemnul fruntașilor scrisului nostru, să se deprîndă, în munca grea asupra paginii, să facă „ucenicie neîntreruptă, pe toată viața” pentru a-și perfecționa măiestria. Criteriul de apreciere al unei opere de artă nu este numărul de pagini, ci mesajul și fondul ei de idei, strălucirea ei artistică”.

Ce-aș mai putea eu adăuga? Tinerii mei con-

frați, puneți-vă serios pe lucru. Este singurul sfat pe care îmi permit să vi-l dau, pentru că aveți condiții minunate de muncă creatoare și de documentare, condiții pe care scriitorii din generația mea nu le-au avut.

— O ultimă întrebare: care sint perspectivele de dezvoltare ale dramaturgiei noastre noi?

— Cu toate că e destul de recentă, avem o bogată și valoroasă tradiție în acest domeniu. Dramaturgia de azi folosește — după părerea mea — într-un mod creator experiența înaintașilor, adică cînd tocmai, cum e și firesc, un suflet puternic de viață și de istorie contemporană. Ca dramaturg dintr-o generație veche, privesc cu simpatie și căldură lucrările confracților mai tineri și de tot ti-

neri, din șirul cărora îmi fac o datorie să amintesc pe Lucia Demetrius și Horia Lovinescu, pe Mihail Davidoglu și Aurel Baranga, pe Paul Everac și în sfîrșit pe Alexandru Mirodan.

Perspectivele dramaturgiei noastre de azi le văd îndreptate, în primul rînd, spre descoperirea și reliefaarea noulor caractere umane ce se ivesc și cresc în jurul nostru, în elanul pentru înălțarea societății socialiste.

Dar pentru asta trebuie să revin la un adevăr cunoscut de către toți: cunoașterea profundă a vieții. Cu energia și pasiunea ce-l caracterizează, tinerii dramaturgi vor ști, de bună seamă, să îndeplinească sarcina de onoare ce le revine, să oglindească artistic și să aducă sub lumina rampelor forța înnoitoare a lumii de azi. Le urez tinerilor dramaturgi, din toată inima le urez, succes în munca lor grea și frumoasă.

Am părăsit casa ospitalieră a bătrînului dramaturg, casă care mi-a devenit atît de familiară după numai cîteva ceasuri de dulce tîlfaș. Tr-am lăsat — cu părere de rău — pe dramaturg, între tablourile sale numeroase, între cărțile și fotografiile de familie, de unde, tot timpul mă privește efieția tăcută și severă a fotografiei lui Liviu Brebeanu. Cu precădere despre Liviu Brebeanu, redă apropiată a bătrînului meu interlocutor, mi-a făgăduit maestrul Mihail Sorbul să-mi vorbească pe larg la o viitoare întîlnire și, plin de curiozitate cum mă știu, mă angajează în fața cititorilor să nu pierd prilejul făgăduit de a-l lua maestrului Mihail Sorbul un nou interviu.

Petru Vintilă

în seamă, deși n-am scris cine știe ce în coloanele modestelor mele reviste. Totuși să-l dăm un... număr... nr. 3.

— Au mai urmat și alte debuturi?

— Nu vrei să-ți le povestesc pe toate?

Însprăvindu-mi cu chiuu cu vai liceul, (Iași), Ploiești, București) în 1906 mi-am tipărit drama „Eroii noștri”. N-a fost bineînțeles prima. Scriesem o susedenie de piese, și una dintre ele, nu mai știu care, am prezentat-o lui Dobrogeanu Gherea, care locuia pe atunci la Ploiești. Celebru critic s-a uitat patern la mine și mi-a spus: „Nu credem că ești atît de tînăr”. Apoi mi-a vorbit cu însuflețire despre vasta și variata cultură a lui Eminescu.

Dar să revin la „Eroii noștri”. Am trimis volumul la Teatrul Național și pe la diferite ziare și reviste; iar eu personal am depus cîteva volume pe la librăriile ce pe Calea Victoriei. Nu știu dacă s-a vîndut vreunul, iar Teatrul Național n-a găsit de cuvîntă... — de altfel ca și gazetele și revistele celelalte — să se ocupe de bietii mei „Eroii”. Totuși, după doi ani am trimis într-o doară volumul revistei „Convorbiri critice”. Directorul ei, la cronica literară de la sfîrșitul revistei, s-a ocupat și de „Eroii noștri”, care, desigur... desigur... adică eu o mulțime de rezerve, părea să dovedească o reală valoare dramatică.

A large advertisement for 'PASĂRILE' (The Birds) featuring a colorful illustration of a bird and text in Romanian. The text describes the product as a collection of bird-related stories and poems, suitable for children and adults alike. It mentions the author Ștefan Bănuțescu and highlights the educational and entertaining value of the book.

Ștefan Bănuțescu

Balconul

Sint balconul casei voastre noi,
aripă din zid leșind afară
să vă port cu dragoste pe voi,
bunăoară, când se face seară.

Zborul meu e neprimejdios
voi beți ceai estimp, citiți vreo carte,
riuri de lumina sub mine, jos,
vin, se-aprind mai viu, se duc departe.

Vă ascult când povestiți domol
cum s-a petrecut o zi de muncă,
văd cum mina voastră — un obol
gureșelor vrăbii le aruncă

și aștept un ceas când răcoșii
malca mea grădina suspendată,
mai bogată și mult mai fericiți
ca Semiramida de-ălădată.

Mai târziu, în liniștea de argint
— cum, betonul meu n-ar ști să spună —
eu vă legăm visul și mă simt
luntre inundată lin de lună.

Greu mi-e iarna, totuși singur nu-s:
mle-mi dați brădușii, să-i știu teferi
pînă ce li se va fi adus
zestrea lor de dulciuri și luceri...

Anotimpuri, ani, avinturi, vieți,
cicluri mari, mereu reînnoite,
noi amurguri, alte dimineți
prospete și-atit de vechi isplite,

toate scriu biografia mea
pe cînd eu rămân doar carapacea
unor întâmplări cu „va urma”
pe măsură ce le iscă pacea.

...Ă lansat, la uite, un băiat
niște avioane de hirtie,
Supărat că l-au atezat
pe un alt balcon, asemenea mie,

țipă la fetița din vecini
să le dea mai lute — nu-nlejege ? —
Ștu : se nasc inițiile lumii
ale amintirii ce-o să-l lege.

Va sosi o vreme cînd, umil,
o s-o roage să-i păstreze bine
inima, pierdută de copil
în balconu-acesta, de sub mine...

Cred că știu — dar cine poate ști ?
Nu-i nimic, aștept, eu am răbdare
să se facă oameni din copii...
Numai moartea niciodată n-are,

numai bomba vrea într-un minut
arse, rupte, putrezite bine
și pe timpla noului născut,
smulșă, balustrada mea s-atime,

numai cataclismul nuclear
într-o clipă a gata să-mi sărute
donă umbre, sculund în var
dragostele încă ne-acceptate

...Ah, stropiți-mi florile, citiți,
povestiți și rideți, îmbătându-mi
zborul luminos, dar auziți
ceea ce vă-ntreb și eu la rîndu-mi,

eu, balconul casei voastre noi,
dar privind și-n abisul grăpă :
— Veți îngădui un nou război ?
Veți lupă de-ajuns să nu înceapă ?

Ștefan Iureș

Lui Ares, posomoritul

Oh, groaznic te acuză intuiți stîrpei mele
Inceptor de virșe și oameni, rob și mag
al cărui ochi albaștri s-au despărțit, cînd fruntea
l-ai săgetat-o-n două cu rînilor baltag.

Alunecă spre Lyra și bolta o sîșie
fulger stîrmit la asprul furnurilor catod,
cum sîșiau în piețe soldații din vechime
cămășă omului suit pe escadă.

Și dacă și acum te năpustești spre lume,
Iau amele, prind scutul la brațul stîng și vin
leșind din mers să-mi cadă manua de pe umeri
să nu-mi minjesc pulpana de purpură-n venin.

Și nemilos voi sparge răcitele-ți pupile
cu care-ai ars odată întinerii de pămînt
și-n jurul umbrei tale voi seceră acvile
murind asemenea unor Avesalom. În vînt.

Cezar Baltag

Demnitatea pămîntului

Fărîmlat de-arșile în geometrii schiloade,
se închiriese-n coajă, îngreunat ca plumbul.
Din ce să mai răsără și grîul, și porumbul ?
Cine-ar putea adăncul de seve să-l dezoade ?
Fugeam printre paragina cu ochii arși de febre,
mă se pierduse umbra pe cine știe unde.
Răspunde-mi tu, oglindă a lumii noi, răspunde,
absoarbe-mă din dansul stihilor lunebre !...
Cînd mi-am muțat privirea în limpezile-ți ape
căzu campulă mască ce fruntea mi-o înăscie,
Multiplicat în chipuri asemenea, destînsie,
simțiți înăcia dată răcoarea că mă-ncape.
Știam : pămîntu-n adrenea-l uscă singurătatea,
vigoreca-amorțită va răcoșii-o fierul...
Înalt în certitudin, l-am adunat cu cerul
să-l mut în geometria firească : demnitatea.

Petru Anghel

Cîndva apele Sadului

Cîndva, apele Sadului au trecut prin locurile acestea vi-
jeloase și limpezi și puțin adînci. Aveau ceva de copii fără
probleme, fără răspunderi. Oamenii erau, cumva, asemeni
lor : liniștii și cuprîndeau la fel, furtunile la fel.

Apele retează de astădată, stîncă muntelui și nasc lum-
înă.

De atunci, ei înșiși, oamenii, au devenit adînci, iluminați.
Fuseser aici, pînă anii trecuți, șantierul exuberant, gălă-
gios, fînr — Sadu 5.

De-ai fi mers pe drumul de jos, ai fi auzit chiotete „hei-
rup !” și exploziile dinamitei, în ferestrele conductei de
aduțiune; de-ai fi mers pe drumul de sus, ai fi auzit
ecourile.

Acum, iată, pe Negovanu și pe Tomnatec au înflorit pă-
durile de brad — flori roșii — și nu flori, stele par, și pe
Cindrel mai ard răpeșele, e vară și ard răpeșele.

Barajul, castelul de echilibru, uzina — s-au integrat firesc,
frumosului naturii. E ca atunci cînd opera marilor creatori,
recunoscută ca egală în frumusețe și sensuri, este asimilată
folclorului...

Trec stîlpii de înaltă tensiune peste Negovanul Mic —
încolo, spre satele Sibului. Dintre păduri răsar fragilii, deli-
cați și perfecți, cu tijele lor svelte, înflorite spre vîrș. Și,
încă o dată, sentimentul acesta — că tot ce au creat oamenii
se potrivește naturii, frumosului ei, armonizîndu-se.

Totdeauna m-am simțit atrasă de șantiere, ca de niște
contemporani ai mei — vii, eroici.

La Bicăz am fost în zilele și nopțile acelea, cînd echipele
de la Tunnel-întrare și Tunnel-ieșire se luau la întrecere, au-
zindu-și prin munte și ecouri respirația și strigătele victo-
riose; cînd lozincile scrise pe lamela de beton începută,
rămîneau, a doua zi, jos și scria altele, în lamela nou in-
cepută, — încît păreau lozincile acelea-n beton, trepte pe
care au urcat oamenii...

Nu fusesem niciodată pe urmele unui șantier. Am trecut,
la Sadu, pe drumul de sus. Erau acolo rămase, pe locul
unde fusese laboratorul fabricii de betoane, cuburile acelea
perfecte pe care stă încă înscrisă data — și nu-i doar a be-
tonului, ci e și vîrșta oamenilor, vîrștele celor tineri care
au ridicat barajul, uzina.

Concertul apelor cu lumina

Te impresionează liniștea care se așează, pe unde au tre-
cut șantierele; frumosul, maturitatea și demnitatea nouă a
omului.

Eram în sala de comandă a Hidrocentralei Sadu 5, aproa-
pe de clapele uriașei orgi. Era noapte și tăcere și-un sin-
gur om concerta acolo — și-l auzea țara. Maistrul Cornel
Lupea.

Soția lui pare foarte tînără, lucrează tot aici, la
sala de comandă a Uzinei : unul în schimbul de noapte, ce-
lălalt, în schimbul de dimineață. Și poate nicidec, căsă-
toria n-a căpătat un sens mai deplin, mai frumos, ca la
acești oameni care au făcut cu rîndul — la căpătîiul copii-
lor lor, la căpătîiul luminii.

Au doi copii — o fată și un băiat. Copilăria lor — între
munți cu smeură și sălbăticiuni — și cărțile și muzica a-
cestui început de civilizație la Sădurel, în acel loc de demult
al ciobanilor și al țîncii.

Tatăl citește cu pasiune. Ii place, mai ales, literatura so-
vietică, pentru că e atît de umană, pentru că dezbate și
rezolvă firesc, problemele cele mai arzătoare ale oamenilor.
Baluev, Bahirev și, mai nou, politrucul Sînțov, din „Vii și
morți” de Simonov — îi sînt aproape, atît de vii, atît de
oameni încît i-ar pofti la consiliile din familia lui și i-ar
invita să-și spună părerea.

— Voi ce credeți ? Vrem să trăim frumos — eu și ai mei.
Am strîns niște bani. Am vrea să ne facem casă. Dar, oare,
n-ar fi acesta, un sol de liniștie, de rămînire în loc ?
— Dacă am pleca de aici... poate pe alt șantier sau altunde,
pe unde viața este torent... La noi s-a liniștit. E liniștea la-
cului de acumulare, în care se naște lumina, adevărat, dar
e liniște.

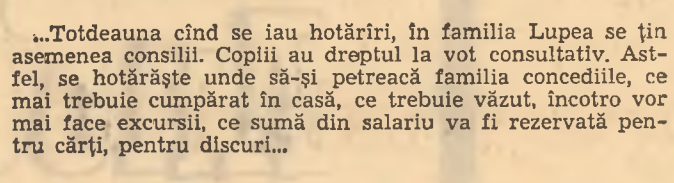
Și noi sîntem tineri. Voi ce credeți ? Să rămînem aici, lin-
giștea lacului, lîngă cotele lui stabile, stabile... Să ne
zidim o casă și să îmbătrînim ?...
— Uneori ne e dor de alte începuturi, de alte plecări și de
alt clocot...
— Dumneata, tovarășe Baluev, om al șantiereilor, ce gin-
dești în problema asta ?
— Am doi copii care cresc, vor să învețe — poate fetița
are talent la balet, poate vrea să plece mai tîrziu...

Dar cineva trebuie să rămînă și aici. Pentru întreținerea
barajului, pentru lumina să fie îndrumată prin o mie de
fire de-a-colo, de sus, din sala de comandă a uzinei.

Știu ce crezi despre datorie, tovarășe Sînțov... Noi vrem
să trăim frumos, să fim contemporani acestui veac și-n el
să ne dăm întreagă măsura. Voi ce credeți, vom reuși,
chiar dacă rămînem aici unde viața nu mai e torent, ci lac
de acumulare și cote stabile ?

Cronica vîrștelor

„Totdeauna cînd se iau hotărîri, în familia Lupea se țin
asemenea consilii. Copiii au dreptul la fel de consultativ. Ast-
fel, se hotărăște unde să-și petreacă familia concediile, ce
mai trebuie cumpărat în casă, ce trebuie văzut, încotro vor
mai face excursii, ce sumă din salariu va fi rezervată pen-
tru cărți, pentru discuri...”

Cîntecul minerilor

Revista „Luceafărul” a consacrat o pagină dintr-un număr
trecut folclorului minier în versuri. Intitulată Sus, la gura
galeriei, la fîntîna bucuriei, pagina cuprîndea un mînunchi
de poezii alcătuite de mineri sau de tovarăși de viață aflați
în preajma lor — din bazinul carbonifer al Vîții Jiului și
de prin localitățile care se înscru în poligonul aurifer al
Munților Apuseni.

Indemnul lui Teodor Balș — ne-a hotărît să aducem com-
pletări folclorului minier versificat sau în proză, pentru un
plus de documentare literară, istorică și socială, utilă, desig-
ur, aceluia care ar dori să întocmească un studiu mai
amănunțit pe această temă.

Trista viață din anii întinerului se găsește în cea mai
anonimă (dacă putem spune așa !) și, totodată, cea mai răs-
pîndită poezie din lumea minerilor. Este cîntat în toate
țările, pe toate meridianele, dar numai în casele minerilor,
sau în galerii. Marele public nu-i cunoaște nici conținutul,
nici melodia impresionantă. Este vorba de „Cîntecul mine-
rilor”, a cărui origine se pierde adînc în feudalism, undeva
prin Ruhr ori Saare. A fost tradus în toate limbile și pre-
tutîndeni este cîntat pe aceeași melodie tristă. În finiturile
miniere din țara noastră cîntecul a ajuns acum o sută și
mai bine de ani din trei părți o dată, adus de trei nații de
mineri, germani, unguri și polonezi emigranți, stabiliți în
centrale carbonifere Steindorf-Anina și Valea Jiului. Spa-
țiu nu ne îngăduie să publicăm decît o strofă : „Cînd plini
de praf, cu pași trîdăși / leșim din mină oboșiți, / Ne doare
cî-n lumina sa / Pămîntul ține-o lume rea...”

Revenind la folclorul autohton, am ales un document li-
terar recent — cel mai proaspăt — plin de viață nouă și de
pitoresc din finiturile miniere ale Maramureșului, dar și
cîteva documente mai vechi, unul din ele fiind cel mai
vechi. Tipărite cîndva (cele vechi), altele complet necunos-
cute, ele nu sînt altceva decît zguduitoare pagini de amă-
rită viață minieră de pe trei olaturii ale țării. O gazetă so-

cialistă care apărea la Budapesta în limba română publica
acum exact 50 de ani această poezie primitivă de la un mun-
citor minier din Lupeni :

„Vai, băieș, de-al nostru trai, / Că muncim pentru mă-
lai. / Prin băi viața ne-omorim / Și pe domni îmbogățim, /
Iar de noi nici grije nu-i / Că sîntem ai nimănu / Tot
muncim și ascudăm / Și nimic nu cîștigăm / De-a mîncă nu
îndrăzînim, / Că din plata ce-o primim / Boltașii cer dato-
ria / Găzdele își cer chiria, / Numai rupere de oase / Pen-
tru-a domnilor folosea. / Iar pentru cîte toate, / Nici a
spune nu se poate”

„Azi, muncitoră Lucreția Boicu slăvește viața nouă, liberă,
rodnică în versurile :

„Sus pumnii, ciocanele, / Să-mpărțim noi soarele / Strop
cu strop în orice casă, / Să avem viață frumoasă !”
Să zăbovim asupra unui document literar purtînd semnele
ineditului. Data : 18 decembrie 1818, deci de pe vremea
cînd Ion Budai-Deleanu migălea „Țiganiada”. Petru
Furdul, băieș, doinător prin păduri și horitor pe
la nunți, a alcătuit niște stihuri în care a imor-
talizat acele vremuri aurite pentru „domni” și deznașdădite
pentru mineri. Poezia lui Furdul a fost auzită și înregist-
rată de un știutor de carte, probabil funcționar ungur
care îi cunoștea limba, sau funcționar român, ardelen, de
la tezaureria din Abrud, care l-a dat și titlu : „Cotranță în
stihuri” și datată : 18 decembrie 1818. Este scrisă în romi-
nește, dar cu ortografia și litere din alfabetul maghiar
(ă, ê, ô, ô, k, ss, sz, zs). Poezia fiind lungă — 150 de
versuri — publicăm numai rîndurile de mai jos :

„Cotranță în stihuri”,

„Oh, baie vercheșenească, / Dumnezău te alduiască, / Că tu
cotranță veștită / La mulți oameni ai dat pită ! / Și cinstita
Terșeje / Încă are bucurie ; / Măriții Domni din Senat /
Încă mult s-au bucurat. / Arăndașii-s toți voioși, / Cu inimă
veselosi, / Și cumpără la moși, / Jugăre-n coastă cu vii /
Acuși se-mbracă domnește, / Se-nfioază legînește, / Joacă
și bea și horește / De rușine nu gîndește. / Toți trăiesc în
desfătare / Cu tractări, cu pompă mare, / Dă felea ca să
petreacă / Beau vinu cu apă acră. / Du-te-n crîșmă, unde-s
ei, / Că-s după masă teme ! / Și cîntă și duhănește / Și cere
vin ungurește : / „Adă vin, că banii vin, / Ordog adta, bani-s
gata !” / O, cotranțe mîngioase, / Cum fâliși multe muco-
se ! / C-am văzut cu ochii mei / Facă zmei-n coșu ei !, /
Tot urite, rostogole, / Cu rochi scumpe pe poale, / Și ju-
pînese frumoase, / Numă-n scurtuții de mătase, / Și haine
de muslin, / Chischinel de Levantin, / Să le fie poia-n
plin. / Toate-au luat pe întrecute / Bunde scumpe foarte

multe, / Căși cu mese festuite, / Puști nemfești frumos gî-
tite / Și pahare scumpe foarte / Și de alte cite toate... /
Cotranță, nume veștit, / Pe mulți rîi ai miluit ! / Numai
mie, numai mie, / N-am la tine omenie ! / Niciodată nu
mi-ai dat / Bani de vin și de jucat, / Batir eu din greu tru-
desc / Și tot ca ei nu trăiesc ; / Că și mie mi-ar plăcea /
Să mă-mbrac în bunde scurte / Cu fir de aur cusute... /
Puțin am scris despre mine, / Dumnevoastră vedeți bine. /
Dar cu cîndori lîngă tine / Mult să sput, nu-ți vine bine...”

„Mere nevasta descultă, / Dacă n-are opincă ; / C-oppin-
culețele-s pe bani, / Cîsmele-s la bogătan”, grăia un cîntec
de pe vremuri, din regiunea minieră a Maramureșului. Pe
vremuri ! Suma anilor scurși de la Eliberare pare mică
aritmeticeste, Dar ea e mare din punct de vedere istoric.
Țara cenzilor și voievozilor de altădată țara unor descă-
lecări de pomîni, țara aceea ajunsă în mizeria bogăției ca-
pitaliste, s-a transformat ca prin minune sub vraja indem-
nului socialist. Iată cum cîntă azi un minier băimărean :

„Io-s din loc din Maramu’ / Ș-am plecat cu motoru’ /
Parcă ieri, alaltăier, / La Baia să fii minier, / Luai scule să-
lompăș / Și-n strai-un bulz de caș / Haidi tură și tură /
În mină la Baia Mă’ ! / Cu pichamer și lompăș / Am a-
juns minier fruntaș, / Cu belșug și rost în casă / Și cu ne-
vastă frumoasă. / Prunci mărișori ori crește, / Și-or fi oa-
meni de nădejde, / Ortace, munții Gutii, / Dragu-mi-e pe
trin să sui, / Ca să văd în Baia Mare / Viața nouă cum în-
floare, / Cum se-nalță blocuri noi / Pentru muncitori ca
noi ! / Haidi tură și tură, / Zi din ceteră Mihai’ / Că mi-
drag’ lumea jură / În mină la Baia Mă’ !”

Cei care au cunoscut altădată înfățișarea străvechiului
oraș minier de pe valea Săsarului și au avut prilejul să-l
parcurgă și acum, aveau sau cel puțin în poze și pe ecran,
au admirat, desigur — o dată cu înfățișarea mîndră și zim-
betul minerilor — realizările din domeniul urbanistic, stră-
zile, piețele, parcurile luminate cu neon, blocurile muncito-
rești și vilele cochete, așezămintele de cultură, magazinele
doldora de mărfuri — totul pentru oamenii muncii. Trans-
formarea este radicală. În fiecare construcție nouă se simte
partidul, voința lui, entuziasmul lui. E tocmai ceea ce ex-
primă poezia populară de mai sus, în cuvinte simple, ade-
sea originale, la distanță de numai două decenii de cînd
nevasta din „Baia Ma” n-avea nici opincă...

Nicolae Deleanu

LINIȘTE LA SĂDU

Reportaj de FLORENȚA ALBU

Adunate, vîrștele celor patru membri ai familiei — nu fac
împună, mai mult de trei sferturi de veac.
Evenimentele în colonia celor la Sadu 5-Uzină sînt
aparent mărunte. Sînt anotimpurile — și anotimpurile nu
însamnă doar florile brazilor de pe Negovanul și lupii, pe
viscol, la cițiva pași de blocurile coloniei — ci și cotele la-
cului de acumulare, viața uzinei lor ; temperatura și presi-
unea betonului în baraj — Veghe și măsurii...

Însamnă viața colectivului restrîns de la Sadu 5, dar cu
prînsă în viața mare a întregii colectivități.

Însamnă perspectivele de viitor ale lor și ale acestor
locuri : acolo se taie un nou drum : pentru exploatarea fo-
restiere ; uzinei Sadu 5 i se adagă o nouă turbină, mai
puternică decît cele două, existente. Zi și noapte sapă oa-
menii la canalul pentru scurgerea apei care va acționa noua
turbină.

Nu, nu sînt singuri. Li se pare numai, uneori. De fapt,
sînt la curent cu tot ce e nou, cu tot ce frămîntă lumea, cu
tot ce e al vechiului și al viitorului.

Cornel Lupea scrie. Uneori îl găsece orele nopții, notînd
într-un fel de „Cronică” evenimentele cele mai de seamă.
Sînt aici, gîndurile omului care veghează noaptea, lumina ;
e însemnată data cînd fetița a învățat să scrie și cînd a
zburat primul om în Cosmos, gînduri despre pace — și ni-
ciodată n-au căpătat atîta forță ca acolo, în preajma noilor
construcții, în preajma somnului copiilor, în timpul orei
de veghe, cînd, la un semn al țau, se revarsă lumina spre
case, spre mil de case, spre școli și biblioteci.

Construim !

Foto : I. CUCU

Cu Mitriță Furcă se întâmplase un făcut. Pornise cu șefcia la gară, într-o zi de noiembrie, cu toate căruțele gospodăriei. Era o vreme umedă, cu ceață. Oamenii se mai cinstiseră, pe drum, de la o căruță la alta, din sticlele de rachiu luate sub haină. Erau veseli. Veseli și roșii la față de frig. Le leșiseră din vară treburile bine și se vestea la ziua-muncă peste douăzeci de lei în număr. Era vesel, mă ales, Mitriță.

— Măi, zicea el pe drum, mergând pe lângă căruță — dacă în iarnă nu intră Ghiureștii, să mă iuțeri!... să nu-mi dai bună ziua Mitriță!

Ghiureștii erau vecinii lui. Erau oțeni rățaciți nu se știa cum, prin Moldova. Oamenii peștriți la mațe, care vorbeau cu „ăla”. „Măi, ăla, măi Mitriță”. Il striga Ghiureșcu. Parcă era boier. Parcă ar fi fost cel puțin contabil!

Mitriță era roș la față și mai vesel decît de obicei. Nimeni nu bănuia ce avea să i se întâmple. Măna boii, i se nimeriseră tocmai boii lui, și vorbea peste căruța cu ceilalți.

A! să vedeți voi, măi, ce-am să fac eu la alde Ghiureșcu... o să rămîneți bolidiți! Cine ar fi bănuț ce pufea să i se împline lui Mitriță după toată veselia asta.

La gară, au tras căruțele la basculă, fiecare pe rînd. Mitriță a fost mai întîi. Era în capul șirului, dar parcă se și grăbea. A cîntărit căruța, a tras-o la o parte lângă vagon, ca s-o descarce, apoi, cu un fel de nerăbdare, s-a întors către ceilalți.

— Hai-deți, măi, mai repede, i-a îndemnat el.

Au pornit înapoi. Mitriță rămăsese acum mai în urmă. Era cam spre coada șirului, între căruțele unor morocănoși, care mai mult fluierau. Omul s-a trîntit pe fundul lăzii și s-a lăsat în pasul bolilor.

Ceilalți nu-și vorbeau. Nu vorbea nici el. Amurgea. Ici și colo, cite unul mai zvrilea cînd și cînd cite un sul de fum. Carele scrișiau și își sunau fierăria prin bonturile de bolovani uscați. Era mai bine cu plinul. Într-o vreme, cînd ajunseseră destul de aproape de Siret, nu se mai vedea de la car la car.

— Măi, Mitriță! — a strigat unul de peste două care, din umbra umedă. — Măi, Mitriță, stai să-ți spun eu ce să-ți faci tu lui Ghiureșcu...

Mitriță tăcea. Omul, unul Coroian, a sărit din carul lui și a venit mai aproape. Și cu o voce mai joasă:

— Măi, tu dormi?

Mitriță n-a mișcat. Coroian a pipăit cu mina fundul lăzii, apoi a sărit jos, de pe stîngia carului lui Mitriță, puștel speriat:

— Măi, a strigat el, cu o ușoară undă de spaimă, — voi știți că nu-i Mitriță? Ceilalți n-au răspuns. Nu știau sau nu le păsa. Carele treceau domol înainte, prin ceață.

— Vezi, e-o fi rămas în urmă cu vreo treabă... — s-a auzit de undeva un glas.

— Vezi... vine!

Coroian a pornit din nou spre căruța lui. De cîteva ori, Mitriță mai dispăruse tot așa, la vreme de noapte, neliniștit și mai ales nevastă. Nu se mai putea lămuri ce-i și ce nu-i. Carele intraseră în luncă, pe nisip. Roțile nu se mai auzeau, fîșiau numai. Pe aproape, din ceață, șușua scăzut apa.

Coroian s-a aruncat de-a curmezișul în carul lui și a tăcut. Nu vorbea nici unul. Șirul de care, a prîm mut de umbre, se scurgea aproape fără mișcare prin apa rău a ceții. Puteau ca și cum somn.

Schiță de PAUL ANGHEL

Cînd au bătut din nou copitele din capul șirului în piatra șoselei, Coroian s-a trezit. S-a smuls speriat, ca dintr-o vreață, și a strigat:

— Măi, — striga el din unul singur peste șirul de care — nu-i Mitriță!

Vocă n-avea ecou. Carele se scurgeau, fără mișcare, ca-n somn. Boii lui Mitriță pluteau parcă și ei. Luneca și carul prin ceață, ca un fel de sanie. Pluteau peste Siret.

Pe Mitriță l-au găsit a treia zi acasă, bătut măr.

— Ce-i cu tine, măi Mitriță, ce este?

Coroian nu-și credea ochilor și-l privea pe Mitriță cu spaimă. Era lângă el și Boiu, președintele colectivei, și Pătrășcan, un instructor artistic la Căminul Cultural, plin de grijă față de toate problemele satului.

— Ce-a fost asta, Mitriță, spune-ne?

Mitriță se oblojea. Lua dintr-un vas o cîrpă albă, muiată în apă săvîșită și se răcoarea la un ochi. Femeia nu-l privea. Sau îl privea ciudat. Dereticea pe sub masă și pe la dulap, își căta de treabă, mai mult ca să tragă cu urechea, să-l iscodească.

— Ce v-am spus, — a răspuns silit și fără chef, Mitriță.

Pătrășcan a ridicat din umeri. Era la mijloc o încăpăținare, pe care n-o putea urni. A intervenit iar:

— Măi, Mitriță, spune-mi! — a insistat el. Spune-ne, să-i dăm pe mina mîlîitei!

Cine-au fost aștia, spune!

Mitriță a stors cirpa și a muiat-o în apă din nou. Și-a dus-o iar la ochi. A văzut apoi femeia și s-a încruntat:

— Du-te, fa, la treabă ce stai?... Du-te, e-ai lăsat scroafelă celăa singure!... Pînă aici se aude cum guț! — Femeia nu s-a lăsat împinsă afară. Mitriță s-a întors spre ceilalți, fără să-i privească, mai mult cu ochii în vasul lui.

— Nu v-am spus? — a încheiat el posac. Și cu un fel de nepăsare. — o miță! Pătrășcan s-a mișcat, cu un început de iritare. Ceva ru-i plăcea în toată povestea asta.

— Tovarășe Mitriță, — a început el iar — să-ți trimit șeful postului de Mîlîie!... Poate-i spună! Nu poți să stai în haulă asta. Fără să se spu-ce-a fost cum a fost, cine-i vinovat!

Mitriță n-a vorbit. Era cu bucata aceea de pînză pe ochi și se vedea că suferă. Coroian stătea cu tabachera pe genunchi și nu îndrăznea s-o deschidă. Li era parcă teamă să nu spargă liniștea, așteptarea.

— La vezi, fa, dac-a venit Ghiureșcu! — a strigat atunci Mitriță către femeie, care amuțise lângă dulap privindu-l. — Dacă te-ntreabă, spune-i că nu-s acasă!... ești și-i spune!

Femeia s-o dezmoțit.

— Ce să-i spun, dacă n-a întrebat!

Mitriță s-a răstît

— Tești, fa, și-i spune!

Femeia a ieșit. În ușa s-a împiedicat de mița care da să intre

— Scoate mița ceaă afară! — a mai strigat Mitriță.

A fost scoasă din casă și mița. Oamenii au așteptat că femeia să treacă pe prispă, prin dreptul geamului, apoi s-au apropiat cu scaunele de pat.

— Spune, măi, ce-a fost?

Mitriță și-a luat pînză de pe ochiul umflat și-a dezmoțit un picior. S-a răsuțit mai pe-o coastă, așezîndu-se mai bine între perne. A gemut.

— Uite, măi, cum a fost...

Povestea lui Mitriță era încălțată. Nu putea s-o crezi. Și președintele și Pătrășcan erau oameni pe care nu-i cîlîntăi ușor. Coroian rămăsese cu foia între dește și cu tabachera nedeschisă, pe genunchi. Și totuși, Mitriță o spunea lîmpede, mirîndu-se, uluîndu-se, sperîndu-se singur, trăind povestea din nou, cum ai trăi un vis sau chiar un fapt adevărat.

— Mergem cu carul, — a început el. Nu amurgise... Luasem, ce-i drept, și la Poadeanu la gară cîteva pahare, da' nu mult. Rachiu n-am prea băut. Mie nu-mi prieste... În căruță m-a prins un fel de frig, un fel de somn. Nu-mi venea să dorm, dar parcă mă luase, așa, ca o toropeală... Să știți că hoțu' ăsta de Poadeanu pune-n rachiu ceva, mi-am zis. Dă-i naibii, ce să pună în rachiu! Asta se cunoaște, n-ai cum să-l prefaci!... Nu băusem mult! Da' mă toropea... Am să beau apă, zic... Trag un gît bun de apă și mă răcoresc. Sau să nu beau. Am sărit din căruță la fîntîna Bobului. Acolo la fîntîna Bobului, știți voi, de unde iau apă răcoșii cînd vin vara la pipușoaie... Beau apă, zic, la fîntîna Bobului și mă răcoresc... Sar din car, merg prin ceață, nu mult și la fîntîna... O miță!... M-am mirat! Uite, măi, zic, ce să caute o miță la cîmp! Pînă la Rîcăciuni, am scototit eu, sint sase-sapte kilometri, de la noi; să treacă apa nu-i chip! Cum să treacă o miță peste Siret!... Măiu, măiu! O miță mică, un pui!...

Coroian a tresărit și s-a luminat la chip, ca și cum el ar fi văzut mița. Era mare meșter Mitriță. Acum se încruntase și părea mirat.

— Mița măiu, că s-o iau!... Măiu, măiu, măiu! Poți s-o lași? Poți să lași un suflet, o miță răcîcită în cîmp?... Măi, mă mir eu, nu-i a bună cu mița asta aici! Dau s-o iau, sar pe mine trei inși... Trei inși mari și cu dinți lungi. Ai vrut să ne tei pisica!... — țipă el. Eu m-am smucit. Eu nu zic pisică, zic miță, cum se spune pe-acți pe la noi... Ce pisică, domnule, strig și eu. Ce pisică?... Ai vrut să ne tei pisica, au țipat dinși iar și m-au smucit. Dau și strig. Nu trecuseră toți cu căruțele. Mă înec și-mi pierde glasul... Dă-ne, măi, dă-ne pisica și mă-njurau. Eu mă băteam pe orbete, să scap. Mița se zbătea sub haină. Simțeam că so duc și căruțele. Era ceață... Dă-ne pisica, strigau aștia, nebuni. M-au smuls și m-au tras îndărăt. Mița a țîșnit de sub haină, glonț, fulgerînd. Le-am văzut fețele. Erau mari, trei inși mari, mari și verzi!... Ne-ai luat pisica, strigau ei, ca apucați de boale, ne-ai luat pisica! Si mă-njurau... Ce pisică, măi, oameni buni, sînteiți nebuni? Ce să fac eu cu pisica voastră, lăsați-mă, tovarăși, în pace!

Pătrășcan a rupt firul istorisirii, intrigat:

— Le-ai spus „tovarăși”? — a intervenit el, încruntîndu-se. Asta-i prost! Asta-i chiar foarte prost... Asta-i prima dumitale greșeală!

— Stați, stați să vedeți! — l-a oprit Mitriță, tamponîndu-și ochiul beteag.

Coroian stătea cu foia între dește și cu tabachera nedeschisă, pe genunchi. Parcă cei trei, din cîmp, l-ar fi prins pe dînsul de gît.

— Stați să vedeți, a reluat Mitriță. Aștia nu. Că le-am luat pisica și cică fusese pisica lor...

— Măi, tovarășe Boiu, — a intervenit, în sfîrșit, și Coroian, — cine zice la noi pisică?

— Chiar! — a tresărit și președintele. La noi se zice miță!

de Mihai Negulescu

1. În tinerețea noastră, ca-n lanul de secară, simbolul de lumină al macilor veghea o tînră chemare — trezind în suflet, clar, o zare comunistă, cu licăr viu de stea...

2. În anii cîți trecuă, n-am îngropat sub stete speranțele ce-n umeri, mari aripi mi-au umplut, cînd — șiruri vii — clanul, sub schirurile mele, secundele în pîrtii mi le schimba treptat...

3. Avem un drum al nostru. Pe el, a doua oară am renăscut sub semnul credinței că-ntr-o zi va fi ca o minune întinerita țară, că steagul nostru cîmpuri și munți va însoți. Avem un drum al nostru — Imi sună lung prin minte liniștitoare-acorduri: avem un drum, un drum... De-o tînră cascadă din munți mi-aduc aminte; vîntura peste codri ț-o simt din nou acum. Un nou imbold ecoul în inimi și-l sădește; eroii ni-s alături... De dincolo de ploii un curcubeu statornic spre suflet se rotește cu soare, cu-mplînire, cu vin de loamne noi. În zbor sau la dureri, în mîrș, la bucurie ei singuri nu știu spune că-s cei mai drepți, mai buni; în crez și-n faptă, viața ș-o trec cu modestie, — dar fapta li-i recoltă, și cîntî cînd le-o aduni.

4. Tăcerea, între oameni, se stînce ca profilul copacilor în seară... Mă bucuram nespus. Eram unit cu jocuri și cu minuni, copilul cocorilor eram, cum astăzi nu-s...

5. Pe fiecare cale ce o chemam sub pași țesera lucrărilor fire de lîmpede lumină; în depărtări albastre, sub mîini de urici, simțeam cum tîmpla umbrelor se-nclîna... Cînd, azi, rămîn în stanțe ca în salonul gol în care o fereastră e unic sol din vreme, gîndînd să dau luminii și mîrilor ocol — mă-ntreb ce vechi preluări vor mator să mă cheme... Și eu am vrut să-mi fie născută în temei credința că în lume un mare drum mă poartă; dar izbucisem, oare, să fir dintre acei ce nici-o ezitare nu și-o iartă?

6. De-nghesuș într-o torbă sfîrși și ezitări, căzute toate-n lațul înfrîngerii de sine, tot vor pîndi acolo, ca-n umbră de cădări, în zbor pîndi prilejul să sară către tine. O clipă, doar o clipă în care ai uitat — și sute de fantome fișnesc în dan, nebune; și simți cum te-nconjoară și te întrebă mirat din care smîrc sau ceață mai pot să se adune?

7. Nervos, mă rup de-a-ntr-unul din ceasul monotone — să simt în cei din juru-mi tăria-ntrăfășurată, să-mi sprijin așteptarea și visul pe piloni adînci... Și-n clipa cunoscută ca un ecou, în largă rotire, lîngă et invăță credinței ritmul și clarul — îndălmîm... Meridianul tăcut pașilor mei, un drum îmi stă în față, sau cîntul proșpețimii?

3. ...La ceasul cînd în casa de muncitor se-aude o sonerie albă la ceasul anuntit, cînd robinet desface, cînd brațele ț-s ude de apa răcoroasă, cînd și-a împăturit gustarea, în foia diafană, și-a coborît în strada la cel dinții tramvai, — ce rost, te-ntrebi, mai are și zburciunarea vîntă cu tremurul de frunze ce-n suflet îl mai at?

Acestor ochi blînzi, negri, atenți și viaștiori acestor miini asprîi ce-n mîngîierii spun totul, acestor haine simple, trezirii lui în zori și fiilor ce-n casă mai dorm — dator li-s totul. Își află alte scuturi ne-nduplecarea mea cit el deschide drumuri, cit știu că mi-i aproape...

Măi tare sint fiindcă în piepti aceeași stea ni s-a răsfrînt, ca în cleștar de ape. Îl simt aici, aproape, și simt că n-ar putea, cîndoa, un fir de moarte să-mi intre în cetate — oricît de mic s-ar face, oricît ar încerca să-nduplece cu vorbe în filigran lucrare. Am, lîngă umăr, umăr înalt, am necănitrea ce-o-mparte comunismul celorurilor noastre. Îl simt aici... Țîșnește ca flacăra simțirea, și mă avînt din lanuri, iluminat, sub aște.

Pe drumul de lumină pîndesc ades penumbra ce pașii să și-i mute ar vrea, să-și fure zarea. Să nu ajungi deodată în vîlul nopții sumbre, fantoma lor ucide-o, urmează-și ferm căvarea. Fii omul drept cu tine, fii omul pentru care pornesc păduri și ape, și munții cînd li chemi: fii omul drept cu lumea — purtînd izbăvitoare torențele și aspirațiile acestor vremi!

4. Atîta frumusețe ne cheamă pe pămînt — zăpezi unduitoare, explozie de soare și zbatere de cascade în imnuri tîmînd, ca o vibrare-nclînsă în marile cuptoare. Un imn al tinereții... Crescînd mereu, din anți de-ntreceri, de creații, — se vrea tangajul demn al marilor corăbii, nu gemetele stranii prelungi, ale corăbiei de lemn!

Copii ai dimineții... În ceas tîmînt, în fire, simțeam, vedeam o umbră strălucîndă tresrînd — voind să mă înghete cu scilpele de prîritie... Dar și mai strîns, atuncea, simțeam cum mă cuprînd drăpele-n fald, — că-s fiul, și liniștea, și pomul acestor zile roșii, acestor nopți cu vise. Se răsucea în mine a doua oară omul, și toate bucuriile cîndoa ucise.

Neabătut și sigur în rînd cu sute, mi, cu muncitori, cu vechi palmași, cu mine însumi, nu voi mai ști fantoma ce-n jur ar dănuț cînd în singurătate m-aș rădăci, și-n plînsu-mi! E comunism. E fluxul. E ale impuls, decît vibrarea-nîngurată a șopotelor caste... Azi, secerînd mărunta mea zbatere, salut furtunile din poarta vremii noastre.

Nu urcă fum de jertfă din foaia ce o scriu, dar ochii vremii mele ard între iambi și rime; — ce sînt al ei, e simplu — de parcă spun: sint viu, — vin către ea, ca bradul spre-nălțime, vin către ea, și poate doar către mine vin și către voi, prieteni, — cum cresc spre țărîmuri ape; și sufletul meu tînd, și niciodată plin, vibrața luminii și-o vrea tot mai aproape!

1. După terminarea lucrului, în barăci se vorbește. Fiecare despre ale lui.

„In cîrînd vom fi gata, vom pleca iar...”

„Alaltăieri, vîntul a spart acopenșul la magazia de ciment. Cinci saci erau. Intrase apa în el de o palmă...”

Pînă seara țirzu, în barăci unde se găsesc birourile e cald, becurile ard peste tot. Șeful șantierului bate cu pumnul hitia cafenie a planului. Are un pumn de potcovar.

— O să turnăm betonul chiar de-ar fi iarnă de-a binelea. Turnăm betonul zi și noapte.

— La foc?

— La foc. Tot șantierul stă din cauza fundațiilor.

— Bine. Atunci, nîline noaptea lucrăm?

Nînge, suflă crîvîșul, rupînd trunchiurile brazilor, troienînd drumul, izbînd cu ace de ghiață obrazul, ochii, minile. Noaptea e de păcură. Tractoarele deapează și apa se scoate din copcile riului cu căldura.

Dar, la stația de descărcare, betonul curge neîntrerupt în cofraje. Focurile se cîlîna într-o parte și-ntr-alta, ca niște copaci purpurii. Jarul se scoate și se pune în sobe mici de tablă. Șeful șantierului își șterge ochii înlăcrimați de fum și-și suflă nasul vînat de frig. Așa cum aleargă de ici-colo, învîlît în suba mare și lungă, pare un urs răcîlit.

— Să nu înghete betonul, asta-i. Face priză și gata, am scăpat.

Șase băieți care minuceau tirnăcoapele s-au în-

conduși de bătrînul Marosan, un secul pletos cu mustață, cîntau de dimineața pînă seara. Cîntau anapoda și fals, dar într-o zi puteau da gata o baracă. Cei cinci fierari betonși sufereau de frig și ciopleau cu topoarele stîlpi ca să se mai dezmoțescă.

Primul tractor a fost primit la rampă cu urale. L-au dat jos de pe platformă aproape pe brașe și tractoristul, un băiat cu coșuri pe obraz, nu-și mai încăpea în piele de fericiere. Marosan a șters-o pînă la Runcu și a luat schema pentru gatașul tractoarelor.

— Să nu răcească la radiator... Îl facem sopron. Echipele de săpători au sosit mai în urmă. Printre ei, lipovenii cu bărbi stufoase și cămași roșii se înghionteau să vadă cum sint lucrurile.

Țărani din satele apropiate, țapînari și tăietori de lemn, veneau cu barda în spinare și coșcul întors cu blana în afară.

— Noi ne cunoaștem pădurile mai bine, spunerul ei.

Afară ploua, afară trebuia să mergi incovoiat, cu obrazul ascuns în guler, privind noroiul răscolit de tractoare, și ceață, și umezeală, și frig.

Culmile înzăpezite ale Vrancei se înalță departe prin negură, ca niște munți de basm care așteaptă doar un semn ca să se trezească și să se miște din loc.

3. Inginerul Costea Năvodaru venise direct de la institut. Adusesse un geamantan mare, o mîngie de voale și un termos. Era nemulțumit și căscă. Visase să

Anotimpurile Șantierului

călzit, au scos pufoaicele și le-au așezat alături. Șeful șantierului li vede și începe să țipe. În tăcere, băieții îmbracă din nou scurtele

2. Runcu a venit printre primii, o dată cu selul șantierului. Au coborît amîndoi de pe platforma deschisă din spatele locomotivei, unul înalt și puternic, cu cizme noi și palton, celălalt scund, cu fața ciupită de vîrșet și ochi albaștri. Șeful de șantier vorbea gros, rîdea într-una și era lute la minie. Runcu șchiopăta ușor cu stîngul, mișcînd minile ca un înnotător.

Pentru început au dormit într-o colibă de pădură părăsită, chinuți de frig și mîncînd conserve înghetate. În munți, iarna sfîrșește întotdeauna mai tîrziu. Locul viitoarelor barăci și depozite era încă un lumînș înbraze, unde viscolul adunase nămeți înalți între lumînși și linia ferată îngustă care ducea în vale — o rîpă adîncă pe fundul căreia curgea Riul Alb. Împreună cu primii dulgheri soșiți, s-au apucat să dureze un pod de birne. Drum de căruțe sau potecă nu exista. Linia ferată forestieră, pe care trenul urca o dată la două zile. Atît.

Seara, așezați la o masă din scînduri negeluite, la lumina slabă a unei gazonițe, cei doi prieteni se certau pe ce-o să fie. În fața lor se întindeau planurile funicularului, devizele, schemele de lucru. Runcu vorbea despre economii, șeful șantierului despre lucrări suplimentare, Runcu despre schimbările de care avea nevoie proiectul, șeful șantierului despre termenul de predare. Runcu despre educația oamenilor, șeful șantierului despre greutățile aprovizionării. Se culcau supărați și a doua zi o luau de la capăt.

Din vale au început să sosescă primele echipă. Împrejurimile s-au umplut de larmă și abia dăduse derzgetul cînd s-au ivit barăci lungi, grămezi de cherestea, o magazie, butoaie de motorină, Dulgherii,

ajunși pe un șantier republican, cu mașini moderne, cu mii de constructori, cu vizitatori străini și reporteri.

— Funicular de lemn?! O nimica toată.

Era orășean și natura nu găsea nici o înțelegere la el.

În biroul secretarului de partid se vorbea repede și foarte tare. Ședîntă.

— La început e greu întotdeauna. zicea șeful șantierului.

— Alaltăieri vîntul a spart acoperișul la magazia de ciment. Ploaia a stricat cinci saci, striga Marosan.

Runcu nota grabit și fața lui arăba, acoperită cu cupituri adînci, se mișca între zăbme și încruntare. Nota și se ridica la urmă.

Fetele au venit de la alte șantiere, de prin sate, citeva de la școlile profesionale.

Orășanu, din echipa de montori, secretarul U.T.M., lucrase la o rafinărie din Ploiești și fusese campion orășenesc de lupte. I-a adunat pe montori și dulgheri în pauza de prînz.

— Ați văzut, au venit fetele. Să fim înțeleși. Dacă e vreunul pe-aci derbedeu, mai bine să plece din vreme.

Marta terminase o școală de reeducare pentru fete. Însăntăcise trotuarul. Acum se uita zăpăcîtită în jur, rîzînd scurt și timpește. Nu mai putea să fie obraznică și nu-i venea să deschidă gura. Noaptea își pîngea de mîlă, fiindcă nu știa cum se poate descurca în viață.

De la școlitul lanca au coborît la vale cincisprezece călugări. Înalți, groși, cu bărbi umflate. Au coborît cu satele neșuse, fără potcap și cu ferăstraie în spinare. Șeful șantierului a început să țipe la ei.

— Ce să fac cu voi? N-am nevoie de candelă și icoane. Sfințiile voastre să se care la dracu-n praznic!

Pătrășcan n-a luat în seamă întreruperea. N-o socotea de folos. Mitriță se oblojea atent la ochi, mijindu-l pe celălalt, ca să-l vadă mai bine ce murea au.

— Oameni buni, zic eu, — a rănceput el, lăsându-l încordată pe cei trei. Oameni buni, zic, vi-e de glumă? Mă prinsese, așa, un fel de teamă. Ce să fac eu cu o piscică, cum îl ziceți? Am gospodărie, am casă, am femeie, ce-mi trebuie mie lucru străin? Lăsați-mă, fraților, în pace! ...Uite, am bani la mine, vă plătesc pisica dacă-i problema așa! S-a pierdut, gata, v-o plătesc... Deși, mă mîrșam. Ce să caut-o cîmp o piscică, o miță?... Ei mă zgîlțiu de vedeam sticle verzi. Gata, zic, recunosc, da, am greșit! Am băgat-o ca prostul sub haină!... Cine să știe că-l o piscică din sat, din Răcăciuni? Uite, o plătesc!... Cum s-o plătești. Zberlau el, asta-i piscică s-o plătești?... Să ne-o prinzi!...

Coroian mai ales a făcut ochii mari. Președintele părea că zîmbește.

— Zi-i, Mitriță, l-a îndemnat el, fără să-l lase răgaz. Și Mitriță l-a zis:

— Nu ne-o prinzi, au zis ei, și au rînit. Eu m-am întors să fug. Am căzut. S-a sfărîmat parca atunci o ladă de fier. A țîșnit de sub mine și mița, mieunind. Cei trei mi-au sărit peste piept. ... Oameni buni, l-am rugat. Bă, oameni buni, luați-mi banii, luați-mi tot! Am la mine două mii de lei, toți banii pe avans!... Nu-mi iau porc, nu-mi iau scurtă, luați-i și lăsați-mă gol!... Ei, nu! Să ne prinzi piscica, dacă nu ne prinzi pisica, nu scapi de noi. Să ne prinzi pisica!... Bine, am spus eu, am să vă prind pisica!

Pătrășcan l-a întrerupt din nou:

— Tovarăș Mitriță, a intervenit el, serios, — nu trebuia să primești!... Asta-i o două dumatile greșală!

Mitriță a stors pinza și i-a privit cu ochiul acela umflat:

— Ce era să fac? a răspuns el, necăjit. A trebuit să-nghit, și să le prind pisica.

— Și? — a tresărit curioș, Coroian.

Președintele părea că zîmbește, dar s-a ridicat nervos:

— Spune, măi Mitriță, mult o să măi tragi tu pisica asta de coadă?

Coroian a întrerupt și el povestirea:

— Ce piscică era, Mitriță, ce fel de piscică era?

Mitriță și-a acoperit ochiul iar:

— Ce piscică era?... — a întrebat și el nedumerit. Apoi scurtînd: — Ți-am spus că era un pui! Un pui de piscică... un miț!

Președintele își mușca mustața, ca un geambaș care prețuiește din ochi un armăsar năvălav. Pătrășcan era cu nervii întinși. Mitriță și-a început povestirea, din nou.

— Ne-am sculat iar. Bine, le-am spus, am să vă caut pisica...

„Nu știu cum dracu, măi, se făcuse, că parcă pisica aceea mieuna acum spre luncă... Spre luncă Siretului... Mă gîndeam, dac-o iau spre luncă, ăștia mă-neacă în Siret. — Aici povestirea lui Mitriță a făcut un ocol lung și incilic. Cei trei îl urmăreau mai ales pe om: Am dat să fug la deal, spre calea ferată. Ajung la canțon, zic eu, intru la canțonier și scap. Scap la el. Scap cu trenul și fug la Bacău... Inapoi! A urlat însă unul. Unul rînit! Unul cu cap mare și cu nas ca un ciot. Acolo nu-i mița, mița nu-i tren. Mi-au ieșit în piept și cellași, de sub dîmb. Unul avea un ochi cît un hîrb, un ochi mare și crunt. Inapoi! A strigat cel cu ochiul de hîrb, inapoi! A strigat și celălalt, unul strîmb. Inapoi! A strigat și cel strîmb... Inapoi! Gata... zic, acu' gata, m-am dus!... Măăăăă, am răcnit eu, din rărunchi și... Mitriță s-a potolnit, abia mai suflînd. A strigat din rărunchi, ca acolo.

— Și?!
— Și m-am trezit, în saf, la Motoc!
— Cum la Motoc? — a sărit Pătrășcan.
— La Motoc?! — a sărit Coroian.
— S-a ridicat și președintele, intrînd:
— Cum la Motoc, Mitriță, cum la Motoc?... De la hîr pînă în saf la Motoc sînt vreo doisprezece kilometri.
— Da, — a făcut și Mitriță, surprins.
— Atunci?... Cum la Motoc?! Ai trecut puntea la Motoc?
Mitriță s-a supărat.
— Nu v-am spus că am răcnit la ei, la cei trei?!... — apoi necăjit: E drept, de acolo pînă la Motoc este ceva drum!...
— Și? — a tremurat avid Coroian.
— Și? — a răspuns Mitriță. — Ce era să fac? M-am trezit la Motoc...
Pătrășcan s-a încrunțat din nou:
— Nu trebuia să ajungi la Motoc, tovarășe Mitriță, — a intervenit el. — Asta-i a treia dumatile greșală!...
— Da, trebuia să ajungi acasă la tine, la nevastă — a precizat președintele.
— Asta-i drept, — s-a jeluț și Mitriță. — Nu trebuia să ajung la Motoc... Hîmăiau cîinii. Ai să vezi, zic, dacă nu vin ăștia după mine, din nou! M-a cuprins frica iar. Zdup, sar un gard și bufnesc într-o casă... Ce s-a mai speriat biata femeie, nu vă mai spun!... Om, în crucea nopții, să intre peste una care se lîmbăia... Iartă-mă, tovarășe, i-am zis. Uite ce-am pățit, așa și așa... I se făcuse bietei femei fața albă. Avea fața albă, măi, ca luna: Am bătaii la inimă, mi-a zis ea, nu mai povesti. Nu mai povesti, bădiță, că mor de frică! Zezi dumneață, dacă ești bun, că-i afară mița, deschide-i să intre... Eu m-am speriat iar. Zic: Tovarăș, eu nu deschid. Nu ți-am spus ce-am pățit cu mița? Nici eu nu deschid, zice ea. Mi-e frică!... Eu însă m-am și supărat. Cum să nu deschizi? Ești la dumneață acasă. Eu să fiu la mine, aș deschide. Nu mi-e teamă de nimic, dacă sînt acasă la mine!... Ea se temea. Mie mi-e teamă, zicea. N-am auzit istorie ca asta de cînd sînta. Uite, pune mîna îmi, am bătaii la inimă!... Intr-ade-văr, avea nenorocita bătaii la inimă... Eu nici nu știu ce să fac! Ștătea cu capul pe umărul meu. Ce poți să faci, poți să-ți iei răspunderea în cazuri d-astea?... Am mîi stat, să-mi trag și eu rîsuferă. Abia mai suflam. Acu ce să fac? am întrebat-o mai trîziu. Să chem pe cineva, poate ți-e rău... Nu, zice ea. Nu chema pe nimeni. Stai aici pînă mă liniștesc și-apoi ai pleca cu Dumnezeu. Credeam la început că-i un hoț, cînd colo, chiar dumneață!... Eu, oricum, eram incurcat. Uite ce, tovarășe, zic eu, așa, supărat. Eu sînt colectivist și-am familie... Am spus asta, ce-i drept, de la început!... Am familie zic. Nu se cade să rămînă un bărbat la o femeie singură, în crucea nopții!... Nu, zice ea, că și eu am familie. Am și eu bărbat!... Eu m-am liniștit atunci. Foarte bine, zic eu, foarte bine. E gospodăr așezat, se vede... Și, unde-i el?... E cu un rotar de la moară, la Bacău... S-a dus să repare nu știu ce la el, de-o săptămîină, și m-a lăsat singură cu bătaie la inimă!... Vai, ce m-a speriat!... Zezi, zic eu, asta nu-mi place. Dacă nu era cazul ăștia cu mița, nici n-aș fi nimerit aici. Cînd omul nu e acasă, nu-mi place să dau buzna. Nu asta e principiul meu! Eu am alt principiu, zic, nici mie nu mi-ar plăcea să mă duc acum acasă și să văd un caz, care...

Mitriță a băgat de seamă că vorbele lui cădeau de multă vreme în gol, iar că el trei îl priveau, fără să-l mai auda.

— Ce? — a tresărit el, parcă speriat, privindu-i pe cei trei cu ochiul beteag.

— Zi-l înainte! l-a îndemnat Coroian, rămas cu o mină amorțită pe genunchi, pe tabachera nedesfăcută. Îl privea cu ochi mari, uimiți. Povestea li storsese lacrimi de plăcere și îi ustase gîtul de sete.

Președintele s-a ridicat. Amurțit și el.

— Ia spune, Mitriță, a început el, — nevesti-te l-ai spus povestea asta?

— Ce poveste, a tresărit Mitriță?

— Povestea asta cu pisica — a intervenit și Pătrășcan. I

— Povestea cu pisica? — a întrebat Mitriță mirat. Și în doi peri: — Parcă voi nu știți cum sînt femeile!...

— Și?

— I-ai spus-o toată? I-ai spus cîte zile muncă ți-a mîncat țic pisica asta de la Motoc? I-ai spus cîte zile ai chibuit de la treabă, imbrobodindu-ne ca pe niște proști? Va să zică noi te considerăm om serios, muream de grijă ta, și tu te fîneai de prostii! — De misticism! a tresărit Pătrășcan, amintindu-și cuvîntul.

— De misticism, tovarășe Pătrășcan, a protestat președintele. Asta-i o poveste de dormit pisicile în vatra. Spune-i-o, măi Mitriță, nevesti-te!

Mitriță părea un martir. Era alb la față ca luna.

— Parcă voi nu știți cum sînt femeile — a mai spus el.

Președintele s-a ridicat nervos și a porțit spre ușă.

— Bine, — a încheiat el sumar. O să dăm povestea asta a ta la brigada de agitație, ca să simți și tu cum știe să zgîrie o piscică. O să înțelegă și nevastă-ta cine ești tu. A plecat, luîndu-i și pe celălalt. Mitriță a rămas în pat, răstîgînt.

A dat să sară, dar îl ținea piciorul.

— Tovarăși, stați! Pătrășcan, tovarășe Boiu. Voi mi-ați pus în vedere trei greșeli, cele trei greșeli! Recunoșc!...

Pătrășcan s-a întors în prag:

— Singura dumatile greșală, tovarășe Mitriță, este că n-ai crăpat de rușine în fața noastră, povestindu-ne toată drăcovenia asta.

— Va să zică? a intervenit iar președintele, noi venim la tine plini de grijă, cu teamă, să nu se întimplă ceva rău cu un om de-al nostru!...

— Știu, s-a milogit Mitriță, vă mulțumesc. Voi, măi, tovarăși, sînteți cei-drept plini de grijă față de om. Noroc însă că nu s-a întimplat ceva mai rău, a încercat el să potolească lucrurile, tamponîndu-și ochiul.

— Nu s-a întimplat nimic rău? a sărit Pătrășcan. Ei bine, răul abia acum s-a vădit. Și abia acum trebuie să ne arătăm grija față de tine... Să poțfești duminică la Căminul Cultural, să-ți vezi pisica pe scenă!

Coroian rămăsese pe scaun, nedumerit. Nu înțelegea din ce pricină cei doi au ieșit trîntind ușa, nici de ce Mitriță rămăsese în pat, chinuit, bătut parca iar. A dat din umeri. Și-a desfăcut în sfîrșit tabachera. Și-a aprins o țigară.

— Spune, Mitriță, — a întrebat el curioș și nelămurit, — tu chiar n-ai văzut că fel de piscică era?

Desene de ȘTEFAN MUNTEANU

Fostul stăreț își trăgea într-una năsul, clipea și era foarte timid:

— Noi lucrăm acolo două-trei. Butoaie, putini, șum și timpărie. Vrem să muncim aici, nu plecăm în altă parte.

Runcu a dat peste ei și s-a bucurat.

— Li angajăm. Să meargă la dulgheria lui Marosan; Inyătă și-o meserie.

Apoi i-a șoptit șeful de șantier:

— Asta se cheamă reducere. Să vezi ce mai dulgheri o să ieși din sutașele astea.

Șeful continua să fie disperat.

— O să se roage în baracă, lua-i-iar drăcu de boate!

Seara, în coibă pădurii, în timp ce strîngea calabrierul pentru mutare, Runcu îl întrebă pe șeful șantierului unde se va instala clubul.

Șeful șantierului îi zîmbi:

— Așa mă gîndeam și eu. Dar prima tot n-o iei acuma.

Năvodaru se înroși și începu să se bilbie. Lucră în ziua aceea îndrîjit și mohorît!

Cînd dădu amiaza, la stația patru, toată lumea tăcea. Bărbaiții umblau descheiați la cămașă, scîldăți în sudoare, plini de zgîrierii și pulbere de ciment. Toată lumea tăcea. În șir lung, suiau unul după altul cu cutia de lemn în spate. Cutia plină cu nisip, pietriș, ciment. Fetele cărau apă de la izvorul din vale. Nu se auzea decît duduul betonierei urcînd pe brațe și gîfuitul oamenilor. Ultimii cincizeci de metri îi dovedeau așîndu-se de tușiturii. Cu tirnă-coape și hîrtețe, tractoriștii încercau să scape trepte și să niveleze poteca spre vîr.

Costea Năvodaru încărea cutiile de lemn și petrecea fiecareia curelele după umeri. Îl dureau brațele și lopata îi făcuse bășici în palmă. Își înfășură mințile în botă. Trebuia să lucreze foarte repede. După două drumuri, șeful șantierului aruncă cutia și luă în spinare cite un sac întreg de ciment. Era cenușiu de praf și scuipa la fetele pas.

— Scrișnește, scrișnește... zicea Runcu, răsufînd greu. Își tira piciorul tot mai anevoie și ciupiturile de vîrsat și se învinețiseră. Îl dureau șalele, și gîtul, dar ureau, ureau într-una. Îl părea rău doar că nu putea coborî în fugă, scurîndu poteca, așa cum făceau ceilalți.

În pauza de prînz, nimeni n-avea poftă de mîncare. La izvor se făcuse coadă. Orășanu umplea căldările.

— Cu măsură, băieți. Să nu vă îmbolnăviți. Intii, spălați-vă.

Intinși la umbră, toți fumau cu ochii închisi. Năvodaru gemea de fiecare dată cînd se răsucea în iarbă. Privea disperat grămada de nisip rămasă. Șeful șantierului se spălese pînă la briu și acum rodea între dinți ace de brad. Lipovenii i-au oferit slănină cu piine.

— Nu mîncînc, mă molescește.

Au continuat așa pînă seara, apoi s-au culcat la pavilion. După două zile, sus rămăseseră doar betonistii și cîțiva montori care reparau firele electrice. În birourile șantierului așteptau proiectanții. Sosiseră cu o seară înainte și acum cercetau lucrările. Erau foarte supărați.

— Să faceți una ca asta! Și cu volumul de lucrări cum rămîne? Așa sînt constructorii ăștia, se gîndesc numai la economii, la termenii!

Culmile inverzite ale Vrancei se văd limpede, în aerul clar par foarte apropiate, le poți atinge cu mîna.

Lucrul cel mai greu la un funicular începe cu întinsul cablurilor. Zece de tone de oțel răsucit trebuie așezate de-a lungul pînii. Cablul se desfășoară în trei de tambur și aici tractoarele nu folosesc la nimic. Echipa de montori trage de capătul cablului, peste culmi și viroage. Încețeață mînușile groase de pînă, se împiedică, cad în genunchi, dar nu lasă cablul din strînsor. O dată scăpat, ar țîșni răsucindu-se, rețezînd brazii, tușiturii, ploni. Accidentele pîndesc la fiecare pas. Runcu trage și el. Cu un fluier între dinți, șeful șantierului dă ritmul.

Într-o duminică turtoasă de octombrie, cînd vijelia scutura copacii, a început urcarea cablului către stația patru. Dulgherii lui Marosan ajutau și ei cu o snoavă, se lîngă în vînt și începu să se incline. Cădea peste cablul atîrnat deasupra ripei. Șeful sări în lături și răcni din toate puterile:

— Hei, hoo, hei, hoo... Nea Marosane, dă-te în lături.

— Ce mă, n-aveți loc de mine?

Șeful șantierului trăgea privind în urmă. Printre stînci, tușiturii, gropi, cablul urca lin, nelănturp. Deodată, în timp ce Runcu se trudea să spună o snoavă, la cincizeci de metri în vale, un brad înalt trosni, se lîngă în vînt și începu să se incline. Cădea peste cablul atîrnat deasupra ripei. Șeful sări în lături și răcni din toate puterile:

— Dați drumul, dați drumul!

Vijind, bradul se lovi de cablu și se frînsa la mijloc. Cu un șuier tot mai ascuțit, otogonul de oțel gros cit încheietura mîinii alunecă în jos, făcînd inele și plesnind cu coada în dreapta și-n stînga.

Runcu a prins legătura cu Brebu. Au tras trenul pe o linie de manevră. Se poate coborî.

Abia își trăgea sufletul. Șeful de șantier, încrunțat, cu zbricituri în jurul ochilor, vorbea răstii.

— Scoateți vagonetul din magazie. Cineva să aducă niște pături. Luați suba mea... Cine coboară cu Marosan?

— Eu.

Stropit de noroi, asudat și cu gesturi febrile, Costea Năvodaru urcă treptele lîngă șeful șantierului. Și i se păru că oamenii se uită la dînsul și-și urmaresc fiecare pas.

Cînd cortegiuul cu țarga ajunse la camp, vagonetul aștepta urcat pe linia îngustă. Marosan, fără cunoștință și înfășurat în bandaje, fu așezat pe platformă. Cineva își scoase căciula și i-o potfiri sub cap. Peste rînit așezară suba.

Năvodaru era emoționat. Se întinse lîngă Marosan, pe burtă, fiindcă altfel nu putea călători cu viteză. Fu acoperit și el.

— Gonește, Năvodaru, gonește. Are nevoie de transfuzie, repeta șeful de șantier.

— Legați-ne de platformă, strigă Năvodaru și oamenii îl ascultară. La cotitura vagonetului smucește. Fură făcuți pachet. Lui Năvodaru îi rămăseseră doar mințile libere, ca să poată strînge drăgul de lemn al frinei. Se făcuse întineric depin.

...Vagonetul buruia tot mai tare. Aluneca pe șinele care se întrezăreau subțiri lăcitoroare. Vîntul șuiera pe la urechi. La cotitura, Năvodaru trăgea ușor de frînă și vagonetul accelera într-una. Gunea acum cu un vuet metale, care se amplifica de proții defileului, amestecîndu-se cu sunetele furtunii.

...În baracă, Runcu vorbea cu toate stațiile de pe linie.

— A plecat acum cincî minute. Să fie liber pînă la Paltinu. Coboară necîmpletar... Nu, nici felinar măcar.

Muncitorii se așezau pe treptele barăcii, încercînd să prindă fiecare cuvînt.

...Numără cotiturile ca să nu se încurce. „A șasea, „a șaptea”. Huruitul vagonetului îl asurzise. Acum venea Brebu. Zări luminiile încă de departe, dar pesemne nu-și dădea seama de viteză, fiindcă atunci cînd se apucă să frîneze, se afla deja în fața stației. La o aruncătură de piatră înainte, desluși luminiile roșii ale locomotivei și îl cuprinse dintr-odată groaza. Nu mai putea să oprească. Năvodaru se înclăță de drăgul frinei, trăgînd de el pînă cînd frîngîșile care erau legate, stăteau gata să plesnească. Luminiile tot mai apropiate. Fluierul unui ceferist. Miros de lemn ars („Frîna” gîndi Năvodaru). Felinarele locomotivei erau chiar în față. Nu mai încăpea îndoaia trenul se afla pe linia principală. Năvodaru închise ochii și încordă pînă la ultima fibră, așteptînd ciocnirea. Cînd desăcu pleoapele cu frică, înaintea lui se găsea numai întinericul. În urmă sîrîna locomotivei.

...În baracă hală, șeful șantierului luase locul lui Runcu la aparat.

— A trecut de Brebu? E-n regulă?

Apoi îl spusese care în șoaptă lui Runcu. Îi spusese în șoaptă, dar Orășanu tot îl auzi.

— Lucrează la terasamente lîngă podul de fier de la Roșu. Știi, imediat după viraj. Curată nenorocire... Strigă în receptor:

— Trimiteți o drezină pînă acolo. Mai tare... Avem încredere în omul nostru... Sigur... Inginerul Năvodaru... Cum vine asta, să ne lăsăm în seama norocului? Nu se poate?

Muncitorii de afară au auzit și au intrat unul cîte unul în baracă. Adevăratul telefonist îl haltei sade într-un ungher pe un scaunel și nimeni nu se simțise de el.

...Vijelia îl prinse la jumătatea drumului. Ploaie rece, pătrunzătoare, care sfîșia obrazul și spăla toate contururile. Năvodaru abi aghicea curbele, cu citiva metri înainte. Auzea scîrșitul otelului și arunca o privire spre golul prăpăstii care se deschidea lîngă terasament. Din nou număra cotiturile, „opl, nouă, zece...”. Deodată, foarte aproape, printre siragurile ploii, întrezări două siluete înalte, subțiri. Jarul unei țigări... Tărani călare. Năvodaru strîns frîna și urlă cu o voce pe care nu și-o recunoscuse. Căi sărîra speriați în lături, țărani injurată și vagonetul zbură printre ei.

Trecu pe lîngă două cantone slab luminate. Năvodaru răsufli ușurat și începu să-și inchipue cum va fi la soare. Ambulanța, ceferisti mulți, vor tăia frîngîșile, apoi la spital. Se va putea întoarce doar a doua zi cu trenul de seară.

...Înfășurați în impermeabile, cu gluga peste ochi, șase muncitori schimbau niște traverse și desfăceau

buloanele șinelor. Lîngă ei, împiedicat cu un săbot vagonetului. Se auzea numai șiroitul ploii și riul pe sub podul de fier. Unul dintre ei puse mîna goală pe șină și o simți vibrînd ușor.

— Vine ceva la vale, fraților. Se simte.

— Trenul abia a trecut, ce naiba!

— Uite, tremură și mai tare.

Toți, cu mișcări înfrîngurate coborîra vagonetul de pe linie. Apoi se năpustiră să înșurubeze buloanele, dar atunci se auzi distinct zgomotul roților și ca o bilă neagră se ivi silueta celuialt vagonet. Sîna fără buloane se ținea într-un singur crampon. Năvodaru îi văzu, hăul lung, trecu printre ei și intră pe pod. În urmă, sîna sări de pe traverse cu un ciocnit de fierărie.

— A trecut, strigă Orășanu cu receptorul în mînă și-i veni să joace. Șeful de șantier fuma a treia țigară de împrumut. Toți din baracă zîmbeau.

...Marosan se trezi cu puțin înainte de Paltinu și începu să gemă de durere. Năvodaru vorbea cu el, deși știa că nu putea fi auzit. Vorbea cu istovire, ca în delir. Nu-l mai ținea nervii.

...La sosire a fost așa cum își inchipuse. Ambulanța alături de rampă, ceferisti mulți, frîngîșile tăiate, țarga. L-au lăsat și pe Năvodaru la spital. A dormit acolo și s-a întors după trei zile.

Afară arde nemulos soarele, riul, care în aprilie nu-și încapuse în mătca, tace șocat pe șchele, pe piloane, la bancuri, n-ai nici un loc să te adăpostești de căldură, de praful sfîrnat de tractoare, de obșale.

Și totuși valea e plină de zgomote prelungi, de zarvă, de strigăte. Secuii lui Marosan cioples birne pentru stația de descărcare. Locomotiva fluieră încă de departe și tractoarele se aud duduind pe drumul din pădure. Fierării betonisti și vechile de scîndurile bancului și stanța pocnescă ascuțit după fiecare drug de fier tăiat. Montorii, împreună cu meșterul Macarie, au strîns scule și nu plecat pe traseu. Pe o platformă sînt îngrămădiți saboții pentru piloane, care zăngănesc la orice groapă. Din cînd în cînd, tractorul se oprește și montorii, cu saboții de oțel în spinare, coboară prin hății, urcă stîncile colțuroase. La picioarele pilonului își leapădă povara, schimbă cîteva glume cu dulgherii care sed călare pe contravînturii și se întorc. Meșterul Macarie, cu feța zbricită și ochii înguști sub ochelarii cu ramă de sîrmă, pare vesnic nemulțumit și dăscălește pe toată lumea.

La stația de ancoraj numărul doi, lucrează foștii călugări. Unii și-au ras bărbile și arată mult mai tineri. Acum o săptămîină, seara, s-au dus toți la club și au învățat să joace șah. Se plictisesc în baracă.

Marta cerne nisipul și joacă apă pentru betonieră. Salopeța îi e plină de praf și ea o perie în fiecare duminică.

Hai să dansăm la club simbății, i-a spus un tractorist tînr și adus de spate. E patefon.

— Pe mine să mă lași în pace, a tipat ea. Eu nu sînt din alea, să mă lași în pace!

Tractoristul i-a întors spatele jîgînit și a plecat, săl-tînd din umeri.

Stația patru de ancoraj pentru cabluri se află în virful unei stînci. O palmă de loc, inconjurată de prăpăști, Brazii nu pot să pînă sus și caii se opresc la jumătate.

— Trebuie să turnăm 300 metri cubi de beton acolo. Șeful șantierului se plînge de insomnie și Runcu tăce. În proiect se prevede amenajarea unui drum cu serpentine pentru tractoare.

— Costă cît nu face, repetă mereu Runcu și se sfîștuia cu fiecare maistru de echipă. Cu niște scripeți n-ai merge?

Pînă la urmă, s-a lînut adunare.

— Trebuie să cîștigăm timp, spunea Macarie potrivindu-și ochelarii. Și bani. Economie, nu glumă. Eu zic să cărăm materialele cu mijloacele noastre. Facem și muncă voluntară, dacă-i nevoie.

Orășanu sări în sus și începu să aplaude.

Timp de cîteva zile după lucru, dulgherii au mesterit cutii de lemn cu curele, de pus în spinare. Mecanicul de la mica centrală electrică veghează toată noaptea lîngă motor.

— Prime se dau? întrebă în șoaptă Costea Năvodaru. Marosan, care sețea lîngă el, se întoarse ca să-l vadă mai bine, apoi mormăi ceva neauzit.

Tractoarele lucrau în schimburi cu cîte două platforme în loc de una. Noaptea prin pădure cărau ciment, var, pietriș. Pînă acolo unde începea urcusul către stația patru. Pe platforme, rezemate în lopoți, fetele cîntau să le treacă de urît și tractoriștii le țineau isonul fluierînd. Numai Marta tăcea tot timpul și mîncă seumînțe de bostan.

După o săptămîină a început asaltul. La poalele stîncii se ridicau muniți de nisip, pietriș, saci cu ciment. La două sute de metri mai sus, cofrajele așteptau. În apropiere, într-un fost pavilion boieresc de vînoațore, s-au mutaseră jumătate din echipele șantierului. Lipovenii dormeau afară.

Facem două treburi o dată, zise Costea Năvodaru în dîmneață cînd s-a hotărît pornirea. Noi cărăm și, sus, betonistii să toarne. Și-asa nu-i loc pentru toate materialele.

Șeful își enumeră necazurile, tună și fulgeră, apoi se liniștește și pleacă la club să vadă cum merge campionatul de șah.

— Joacă unul din popoi ăia, grozav! Are talent preasfînt! Și șeful i-a împrumutat un manual de șah care i s-a răfăcut în valiză.

Seara, cînd nu o vede nimeni, Marta se plîmbă cu tractoristul col înalt și adus de spate. Își povestesc unul altuia viața și Marta roșește pe întineric.

— De ce nu mă lași să te sărut? o întreabă flăcăul timid.

Năvodaru stă la o partidă de table cu Orășanu.

— Să ți-o spun pe șleau, oamenii te cred cam necopt, cam neserios. Cam faci pe nebunu'. Doi-doii... Pofim trei, și-a patra... E drept că în ultimul timp s-a mai schimbat socoteala, dar ai grijă, sînt cu ochii pe tine... O să fie marț. Șase-cinci... Sub poala pădurii, într-o poiană, lipovenii stau întinși pe iarbă cu burta-n sus și cîntă. Cîntă înțîtor în cor și seara e altă de liniștită. Încît aerul pare un lichid transparent și subțire pe fundul căințelor dormitează valea. Lipovenii cîntă și din cînd în cînd beau dintr-o sticlă votcă îndoită cu apă. Au niște fete de copii, destine și blînde. Codrul de brazi tăce, tace desăvîrsit, fără nici un murmur, nici un fosnet.

Cînd vin furtunile, codrul începe să vuiaască, monoton, fără început, fără sfîrșit, de parcă ar vîi așa de-o vespănie. În vijitii nelînturp se adună toate sunetele de pume, în el se pot desluși toate zgomotele. Brazii frîmîntă aerul cu ramurile grele de ace.

Oamenii ascultă încordați, cu o neliniște în suflet, privesc culmile peste care vîntul spulberă ploaia, sau spulberă zapada, sau spulberă praf și frunze vestede. Munții au frumusețea lor ascunsă, calmă și rece în zilele senine, răzvrătită și aspră pe vreme rea. În valea adîncă, șantierul pare la început impresurat. Apoi crește. Crește și începe să respire din ce în ce mai liber, mai confundat cu ceea ce îl înconjoară. Oamenii se obișnuiesc cu pădurile, cu stîncile, cu greutățile. Devin mai reținuți, mai gravi, mai limpezi.

Desen de MIHU VULCANESCU

Oamenii s-au lipit de pămînt. Bătrînul Marosan sări prea tîrziu, se clătina lovit și se rostogoli pe costii în jos. L-au ridicat dintr-o lovitură. De la geunuchi picioarele îi erau răsucite ca niște cerpe, cu calciele în afară. Două pete de sînge se lățiseră peste piere.

În cercadul punctului sanitar s-au strîns toți muncitorii. Norii coborîseră jos și întinericul lor se amesteca cu întinericul serios.

— Nu poate rămîne aici peste noaptea. E pericol. A pierdut și mult sînge, spunea Orășanu, pînă la față și consumat.

Din baracă de lîngă rampa de descărcare a liniei ferate, ieși în goană Costea Năvodaru.

— Runcu a prins legătura cu Brebu. Au tras trenul pe o linie de manevră. Se poate coborî.

Abia își trăgea sufletul. Șeful de șantier, încrunțat, cu zbricituri în jurul ochilor, vorbea răstii.

— Scoateți vagonetul din magazie. Cineva să aducă niște pături. Luați suba mea... Cine coboară cu Marosan?

— Eu.

Stropit de noroi, asudat și cu gesturi febrile, Costea Năvodaru urcă treptele lîngă șeful șantierului. Și i se păru că oamenii se uită la dînsul și-și urmaresc fiecare pas.

Cînd cortegiuul cu țarga ajunse la camp, vagonetul aștepta urcat pe linia îngustă. Marosan, fără cunoștință și înfășurat în bandaje, fu așezat pe platformă. Cineva își scoase căciula și i-o potfiri sub cap. Peste rînit așezară suba.

Năvodaru era emoționat. Se întinse lîngă Marosan, pe burtă, fiindcă altfel nu putea călători cu viteză. Fu acoperit și el.

— Gonește, Năvodaru, gonește. Are nevoie de transfuzie, repeta șeful de șantier.

— Legați-ne de platformă, strigă Năvodaru și oamenii îl ascultară. La cotitura vagonetului smucește. Fură făcuți pachet. Lui Năvodaru îi rămăseseră doar mințile libere, ca să poată strînge drăgul de lemn al frinei. Se făcuse întineric depin.

...Vagonetul buruia tot mai tare. Aluneca pe șinele care se întrezăreau subțiri lăcitoroare. Vîntul șuiera pe la urechi. La cotitura, Năvodaru trăgea ușor de frînă și vagonetul accelera într-una. Gunea acum cu un vuet metale, care se amplifica de proții defileului, amestecîndu-se cu sunetele furtunii.

...În baracă, Runcu vorbea cu toate stațiile de pe linie.

— A plecat acum cincî minute. Să fie liber pînă la Paltinu. Coboară necîmpletar... Nu, nici felinar măcar.

Muncitorii se așezau pe treptele barăcii, încercînd să prindă fiecare cuvînt.

...Numără cotiturile ca să nu se încurce. „A șasea, „a șaptea”. Huruitul vagonetului îl asurzise. Acum venea Brebu. Zări luminiile încă de departe, dar pesemne nu-și dădea seama de viteză, fiindcă atunci cînd se apucă să frîneze, se afla deja în fața stației. La o aruncătură de piatră înainte, desluși luminiile roșii ale locomotivei și îl cuprinse dintr-odată groaza. Nu mai putea să oprească. Năvodaru se înclăță de drăgul frinei, trăgînd de el pînă cînd frîngîșile care erau legate, stăteau gata să plesnească. Luminiile tot mai apropiate. Fluierul unui ceferist. Miros de lemn ars („Frîna” gîndi Năvodaru). Felinarele locomotivei erau chiar în față. Nu mai încăpea îndoaia trenul se afla pe linia principală. Năvodaru închise ochii și încordă pînă la ultima fibră, așteptînd ciocnirea. Cînd desăcu pleoapele cu frică, înaintea lui se găsea numai întinericul. În urmă sîrîna locomotivei.

...În baracă hală, șeful șantierului luase locul lui Runcu la aparat.

— A trecut de Brebu? E-n regulă?

Apoi îl spusese care în șoaptă lui Runcu. Îi spusese în șoaptă, dar Orășanu tot îl auzi.

— Lucrează la terasamente lîngă podul de fier de la Roșu. Știi, imediat după viraj. Curată nenorocire... Strigă în receptor:

— Trimiteți o drezină pînă acolo. Mai tare... Avem încredere în omul nostru... Sigur... Inginerul Năvodaru... Cum vine asta, să ne lăsăm în seama norocului? Nu se poate?

Muncitorii de afară au auzit și au intrat unul cîte unul în baracă. Adevăratul telefonist îl haltei sade într-un ungher pe un scaunel și nimeni nu se simțise de el.

...Vijelia îl prinse la jumătatea drumului. Ploaie rece, pătrunzătoare, care sfîșia obrazul și spăla toate contururile. Năvodaru abi aghicea curbele, cu citiva metri înainte. Auzea scîrșitul otelului și arunca o privire spre golul prăpăstii care se deschidea lîngă terasament. Din nou număra cotiturile, „opl, nouă, zece...”. Deodată, foarte aproape, printre siragurile ploii, întrezări două siluete înalte, subțiri. Jarul unei țigări... Tărani călare. Năvodaru strîns frîna și urlă cu o voce pe care nu și-o recunoscuse. Căi sărîra speriați în lături, țărani injurată și vagonetul zbură printre ei.

Trecu pe lîngă două cantone slab luminate. Năvodaru răsufli ușurat și începu să-și inchipue cum va fi la soare. Ambulanța, ceferisti mulți, vor tăia frîngîșile, apoi la spital. Se va putea întoarce doar a doua zi cu trenul de seară.

...Înfășurați în impermeabile, cu gluga peste ochi, șase muncitori schimbau niște traverse și desfăceau

buloanele șinelor. Lîngă ei, împiedicat cu un săbot vagonetului. Se auzea numai șiroitul ploii și riul pe sub podul de fier. Unul dintre ei puse mîna goală pe șină și o simți vibrînd ușor.

— Vine ceva la vale, fraților

Mai mulți corespondenți ne-au cerut, în nenumărate rânduri, să le indicăm câteva exerciții de tehnică poetică, cu ajutorul cărora să-și verifice sau să-și sporească virtuozitatea. Unul dintre ei făcea o apropiere între arta versificării și cea a interpretării muzicale, arătând că un violonist, chiar de geniu, nu se limitează la execuția pieselor muzicale, ci stăruie îndelung asupra unor exerciții scrise anume în acest scop. De ce n-ar fi la fel și pentru un poet? — ne întrebă el. Întrucât versificația poate fi privită și ca atare, ca meșteșug al versului, și nu ca artă a creației, întrebarea nu este lipsită de interes, deși, după cum am mai arătat, poezii autentice își stabilesc propriile lor reguli de versificare, inovând o dată cu originalitatea fondului.

Mai întâi, să subliniem că toți marii poezii — în afară de rare excepții — au început prin a „exercita” sub influența unor înaltași. Acesta este, desigur, un exercițiu neimpus conștient, pentru că nimeni nu se dorește epigon. Dar virsta începutului este și virsta descoperirilor pe care ți le asimilezi entuziasmat. Versurile de la început ale lui Eminescu sunt net sub influența lui Bolintineanu și, ceea ce ar putea să pară de mirare, la Macedonski se petrece același fenomen.

Studiind astăzi întreaga lor operă, putem descoperi unele trăsături personale în acele juvenile înaltași, dar nimeni n-ar fi putut bănui atunci cit de mult aveau să se deo-

exercițiu involuntar pe care îl urmăm cu atenție, așteptând timbrul propriu. Cu cit începătorul respectiv va pătrunde mai adânc în opera poetului preferat, sau a poezilor preferați, cu atât va distinge mai bine ceea ce este al său de ceea ce este împrumutat, iar exercițiul se transformă într-o temă proprie, chiar dacă mai poartă încă semnele maestrului. Aceasta se referă, bineînțeles, și la tehnica versurilor. Felul de a rima și ritma al lui Eminescu sau Arghezi este atât de personal, încât un ochi cit de cit cercetător va căuta să facă întotdeauna altfel, deși în același spirit, și aceasta e un bun câștig. Să ne referim, de exemplu, numai la rimele compuse ale lui Eminescu. Se știe că ele au deschis o adevărată școală. Dar nici un poet autentic n-a repetat rimele eminesciene, ci a creat altele, folosind procedeele, tehnice și teoretice, descoperite de marele nostru poet. Nu este acesta un exercițiu dintre cele mai creatoare? Cit despre ritmuri, începătorul care vrea să stăpânească alăturarea accentelor să-și procure un caiet de 0,50 lei și să-l umple cu transcrierea sunetelor din „Oda în metru antic” sau „Sara pe deal”, până când va fi convins că a pus fiecare accent la locul lui. Apoi să recitească poeziile în această lumină și să încerce măcar o strofă pe noul portativ.

MIHU DRAGOMIR

Mic
dicționar
poetic

Despre exerciții

sebească artele poetice originale ale celor doi poezii, dintre care unul a avea să pună chiar bazele limbii noastre poetice. De aceea — nu vorbim despre pastele evidente — nu considerăm de fel o greșală când în versurile unui începător răsună ecourile unui mare maestru. Este un

ANTOLOGIA POSTEI REDACTIEI

Ca un semn al unei mari sincerități.
Aseară am văzut împreună, Marie,
„Balada soldatului”
Cu primăverile frunte-n război.

Balada flăcăului cu ochii alb-ștri
Pe care-l știam din pădurea de fagi,
Din marginea satului,
Și-am plins în tăcere-amindoi.

Grișa Gherghel

Naștere postbelică

Eu nu știu ce-i războiul.
N-am trecut niciodată
prin orașe ascunse-n dosul ușilor zăvorite
ori ivite odată cu dimineața
cu fruntea-n căutătura turbure-a puștii;
Indureratele mame le-am ascultat

tinguind ecouri tirzii
și n-am văzut lacrimi de mame învinse.
Vecinei mele i-a picat soful cu frontul
și eu îl găsesc totdeauna în costumele
păstrate noi, neatînse.

M-am născut o dată cu zorile clare ale zării
împrumutând purpura dimineților pline,
setoase de dragoste, de creșteri — ca florile.
Am deschis ochii când peste urmele războiului
creșteau, cu ferestre largi, case.
Nu-mi închipui avioane rotindu-se-amezător
dincolo de creștetul macaralelor și de schele
(deși pacea mea călătorește-n rachete stelare!)
pentru că-s pline de raze de lumină izbirlie
mele.

Nu-i cunosc vremii decât dimensiunea înaltă
extinsă în infinitul pe care oamenii-l culeg de
departe
și mi-l dăruiesc, cu suflul lor, semn destoinic
de carte.

Mi-e suflul încărcat de arderi îndelungi,
necurmate —
precum planeta care și-adună de la stele
lumina, s-o reverse pe prunduri și pe lunci.
Și umbrele-nvechite, încinse în pământ,
se-neacă-n ceru-albastru de fulgere semine
de la-nălțimea păcii peste război-nfrânt.

Căci umbra tîrtoare n-a mai ajuns la mine:
eu nu știu ce-i războiul — și nici nu voi a-l ști!

Atît cit știu, prisos mi-l, pentru-a putea iubi.

Ionel Dincă

Căutam brațul fratelui meu

Plîngeam pe prisma mea de lut,
sau poate murmuram un cîntec fierii —
cîntec mare, fără-nceput —
sau mă muștra un glas al nimplinții.

Căutam brațul fratelui meu,
m-au cuprins brațele lumii rotunde,
lăsuă la prisma mea curcubeu,
pe marea spicelor noastre fecunde.

Ne înălțam mai mult în mers,
printre muguri și arbori de lumină.
Meridianele le-am șters
noi, asaltatori la bolta senină.

II

S-a născut un glas din pașii mei:
— Tu ești floare împletită-ntr-o flămuri.
Scîlpirea ta poartă temel,
tinerețe, tu, crescută-ntr-o ramură?

— Dragostea mea-i fîntînă la popas,
să-i sorbiți izvorul, întreaga fîntînă,
ei să vă crească fiecare pas.
Dragostea mea și-a voastră-i btrînjă.

Eu sînt de veacuri frate și sol,
pe cîmpurile lumii semănător,
sămînța nu mi-a crescut în pol;
sînt Comunismul, reîncălător.

Steluța Stănescu

Continuitate

Străbătînd peisajele nopților strani,
Aceleași de azi dar ce par în acuna să
mă-nfrunte,

Primăverile, vișele, anii
Mi se caută toate-năbrînte pe frunte.

Și tot mai mult înțeleg,
între ferestre și cîntec pline,
Că soarele a rămas în oameni întreg,
Că o rază luminează din mine.

Gheorghe Anca

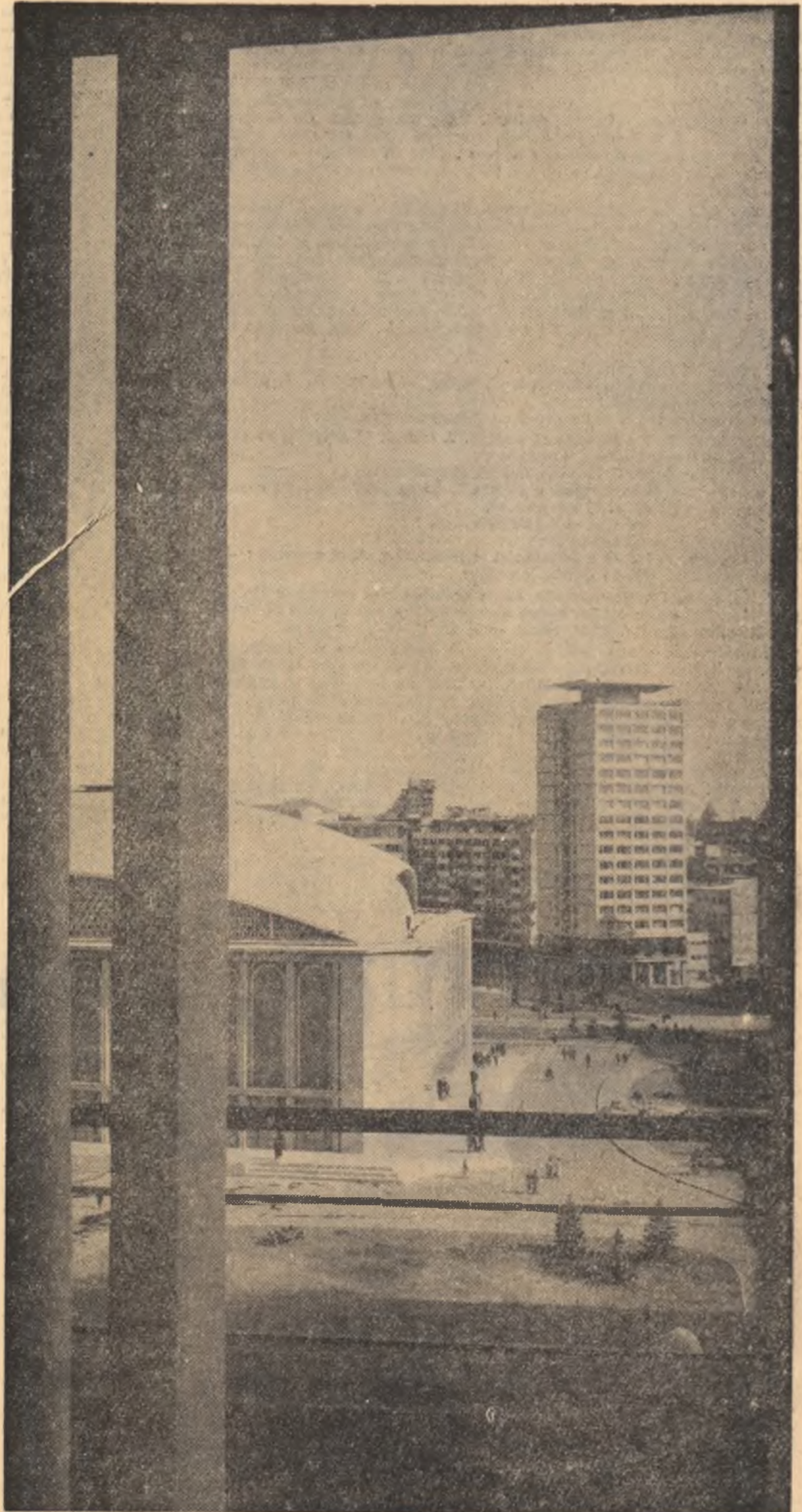
Moment

Lovește-mi mîni
recolta
cu aripi mari de spice,
putînd în zboruri ude
de soare și de vînt.

Și mîinile
sînt flăcări rotite
— urtase —
peste comorile pămîntului
vibrînd.

Iar gesturile largi
înconjurînd cîmpia,
ca tremurul de apă
încep să se răsfîre...
Și holdele verzi
apasă-n priviri
curbindu-le-n pămînt
de fertilitate.

Adrian Rădulescu

In Inima Capitalei

Foto: DAN GRIGORESCU

Balada soldatului

Aseară am văzut împreună, Marie,
„Balada soldatului”.
Ni se părea că-l cunoașteam de mult
Pe flăcăul acela cu ochii albaștri,

Că ne-am jucat cu el prin pădurea de fagi
Din marginea satului.
Ții mînte,
Pe cărarea pădurii el mergea înainte,

Și izbucnea în cîntec pe neașteptate,
Iar vîntul îi umplea cămașa
Cu merlele copilăriei necoapte.
Cămașa lui era albă
Și totdeauna volutar descheiată la gît,

Împărăția apelor

Foto: SANDU MENDREA

POSTA REDACTIEI

Nic. Colerici: „Monument” poate fi reținută, dacă s-ar modifica imaginea din final, puțin cam prea biologistic, stricind sobrietatea poeziei. Nu este indicat a se rima „pline-cuvinte”. „Grîne-pîne”, unele lingă altele, deoarece, prin asonanță, rimează între ele, și dau impresia nedorită a monotoniei. Mai trimite.

Cassian Scutaru: „Dimineața singera / ca o căprioară rănită” a fost cîndva o imagine, dar s-a devalorizat prin inflație, încît azi nu ne mai spune nimic. Am mai spus-o, locul comun este unul dintre dușmanii cei mai crînceni ai poeziei. D-ta ai fluență și claritate, dar trebuie să te feresteți de clișee.

Alexandru Zoderu: Sînt totuși prea generale, deși aparent concrete. Tonul polemic direct, malakovskian, cere mai mult patos. În privința scrișorilor, ai dreptate. Nu se va mai repeta.

Aurica Popa: Impresia generală este de corectitudine și poate că greșim, dar numai atît nu ne mulțumeste. D-ta ai o anume limpezime a imaginii, necăscută încă în luminizitate. Tubesc stărele ce și-a deschis imensele pleoape de aur / Despletindu-și lumina / Peste dimineața pămîntului / și aripile albe ale vîntului / Purînd tineretea fertîlă a anului 1962 / Cu puritate de cleștar”. Am ales înadins aceste versuri, deoarece, deși există aici un abuz de vorbe „luminoase”, imaginea rămîne impresionantă, din pricina grațiozității. Recitește ultimele două versuri și vei vedea că nu reprezintă decît o alăturare de cuvînte. „Puritatea de cleștar” se adresează vîntului, dar cititorul nu poate vedea „tineretea fertîlă a anului” prin această prizmă. Observații asemănătoare se pot face și la celelalte poezii trimise.

George Serban: Se simte lectura și oarecare exercițiu. Valoarea poeziei de meditație sînt în primul rînd, bineînțeles, în valoarea meditației propriu-zise. Poezia închinată „Omului nou” asociază prea multe noțiuni disparate și din această cauză sînt ideilor estorice discontinue: „Și-n anii, tu ai luptat cu toată forța / Ca diamante azi să scoți din tînă / Dezvăluind cu acul și barosul / O lume năpădită de lumină, / Iar Everestul ridicat prin muncă / Te-a pus pe drept minunilor părinte, / Căci din fărîme teșugurate / Crezînd o cale mai domoală”. Cel care se suie pe culme, chiar singularic, nu poate să creadă în căi „dimoale”! Nu este, deci, vorba numai de sensul unor cuvînte, ci pur și simplu de logică.

Dida Fanăi: Repetițiile folosite de d-ta nu se completează una pe alta, ci se desfasoară pe același plan, într-o monotonie care poate asfixia imaginea: „Vouă, celor 11 ani de școală, / Vouă, celor 11 clipe / Vouă, colegilor și prietenilor mei, / Vouă, profesori dragi, / Vouă, visuri îndrăznețe, / Tie, rază de soare, / Tie, firicel de iarbă, / Tie, boare de vînt”. etc. Nu este, dealtfel, singurul procedeu din poezie, în care se înțelbeste acest procedeu obositor. Încearcă să construiești imaginea nu prin adăugire de cuvînte, ci prin aprofundare.

Nicolae Săpuștescu: D-ta schimbi într-un mod prea radical sensul cuvîntelor. Cu greu se poate înțelege ceva din „Egismul”: „Te-a funzi înec în lumea ontră / Înconjurat de sînxul tău, / Ce-l atingi într-una-n coardă / Făcîndu-ți suflul călău”. Acesta nu e cineva înconjurat de un... sînx? Și cum poate avea un sînx „corzi” ca o ghilțară? Apoi: „Te sui pe culme vînguratic / Crezînd o cale mai domoală”. Cel care se suie pe culme, chiar singularic, nu poate să creadă în căi „dimoale”! Nu este, deci, vorba numai de sensul unor cuvînte, ci pur și simplu de logică.

F. Cioclet: Versul nu este lipsit de oarecare naturalitate, dar anecdotică îl dezavantajează. Banu Mircea: Unele poezii încep bine, pentru a se destrăma în neclaritate. De exemplu, „Tinerete”: Imi trec privirea peste creștetele zărilor / deslușesc din mers drumuri necunoscute? culeg din volbură norilor / fulgere albe, le înșing ca pe-o coroană / în jurul frunții, sorbind din seva lor fierbinte / și pieptul îmi tremură de

emoție”. Pînă aici totul este clar (în afară de „seva fierbinte” pe care o „sorbi” din... „coroană”) dar ceea ce urmează este de-a dreptul bizar: „Poate de-un firicel de fulger / atîrnă totul... / și dacă m-aș clinti / de emoție... m-aș electriza / și curentul de-abia îngemănat / prin ani va fi ceva / din aceea ce se cheamă lumină”. După imaginea prometică, o imagine de ucenic instalator!

Stefan Florea: Așteptările nu ne-au fost desmintite. Drumul pe care l-ai ales este bun și credem că vei ajunge la rezultate din ce în ce mai grîtoare. Am reținut „Ferice”. Mai trimite.

Cornel Nislea: Cu mai mult atenție, ai putea realiza o bună parte din intenții. Uneori este vorba despre simple neglijențe scăpate din fuga conștientului. „Eu depărtarea as culeg-o-n brațe / Cu mustul primăverii noi și pure, / să le înșir semete printre stante, / O să plutească suave, mai ușure”, „Depărtarea” ca și „mustul” sînt la singular. De unde, deci, „semete”? „Suave” sună urit diftongat. „Fransier”, „Agronomul”, care ni s-a părut mai aproape de realitate: „M-am dus pe ogor cu suflul deschis / Și în piept cu zarea roșie de vis, / Am văzut cîmpa neagră, aburită, / Și am simțit mîrosul cald de pîită, / Am rămas pe ogor și m-am trezit firziu / Tot pămîntul sfîrîmînd în palmă, bulgărele viu... / Treceam noaptea pe cîmp urmînd tractorul, / Și am ghicit atunci viitorul”. Concentrarea își arată roadele.

Ion Leonie: Poate că romantica nu este genul d-tale: „Nenumărate / lacrimi curate, / cînd ai căzut, / de nu v-am văzut? / Am picat în zori / peste flori, pe trifoi, / cînd v-ați prins de mîini / amindoi”. Fără supărare, este o banalitate în ritm jucăuș, care n-are nimic de a face cu versurile pe care ni le-ai trimis mai înainte. Nici „Trenul” nu ajunge la destinație, împiedicîndu-se de asemenea strofe: „Sub rotilej vîind departe, / în jurea, la hotarul nostru, / doream războiului, în moarte, / să-i zboare capul cel de monstru”.

Cristian Petre: Am reținut „Colectivisti la palat”. Celelalte sînt sub acest nivel.

Gheorghe Munteanu: Versurile sînt caricaturale cosbuciene: „Ale dealurilor crește / ce se-opn în lumini / își arunc în văi mălește / lungi coloane de umbră” sau „Și alene poartea vine / zboară păsări în tufis / prin păduri și pe coline / totul cade-n amorțit”. „Umbră” alături de „amorțit” sînt invenții supărătoare. Citește mai mult poezie și folosește limba romînă așa cum este ea astăzi!

Gheorghe Dabîja: Stimulent, stimulent, dar avem pe ce! Nu putem „stimula” versuri de genul „... să pună capăt astui chin / ce-l lîstovea peste măsură / lipsindu-l — și-asta mai ales — / de-amara pline de la gură / ce-i prezenta mult interes”.

F. N. Nicolescu: Atît cit am reușit să o descriem, poezia nu poate fi obiectul unei discuții.

Silvian Petrescu: Tocmai pentru că ești atît de tînăr, credem că n-ai ales cea mai bună metodă de lucru compunînd versuri cu usurina cu care ai scris o scrisoare stîtuită pe de rost. Poezia este, într-un anumit fel, o scrisoare deschisă, adresată tuturor, dar cere ceva mai mult efort decît o scrisoare obișnuită. Dealtfel, metoda aleasă îți arată fără întîrire cauzelor: „O vino, vino tu la mine / ca să te văd cum îmi zîmbești / vino, vino să știu bine / cit de mult tu mă iubesti, / Hai să mergem împreună / să vișim imaginată / am să-ți pun pe cap o nună / și în păru-ți constălit”. „Cu priviri adormitoare / Tu s-adorm o să mă faci / smercheste-admiratoare / o s-asculti cum spun că-mi plăci”. Aceasta nu sînt versuri, ci un fel de tîcînit al cuvîntelor, inadmisibil pentru o reminescență eminesciană.

Simion Rodica Mihaela: Ne interesează versuri inspirate din viața elevilor, dar să regăsim în ele ceva din atmosfera vie a școlii. Deocîndată, d-ta nu reușești să redai, prin comentarii, perspectiva acestui tablou static: „E lucrare scrisă, luncă penită... / Viermîșori de cifre, litere în stol... / Scrie-ncet băiatul. Scrie și fetița... / Și-mplînzește cîmpul alb, la-ncet gol... / Capete plecate, / gînduri frîmțante... / M-am oprit din scris / Lîngă-un pic de vis, etc. Trebuie să citești multă poezie bună, și cu seriozitate.

Alexandru Ștefănescu: Dacă sînt primele în cercări, trebuie să continui.

EDUCAȚIA ESTETICĂ A TINERETULUI

PERICOLELE „GENULUI UȘOR“

Ar fi absurd să respingem tineretului dreptul de a se amuza și a se destinde după orele de muncă și învățare. Nimeni nu poate să creadă că și cel mai instruit tânăr poate asculta zi de zi simfoniele lui Beethoven sau Honegger, sau să vadă la teatru, cu pasiune constantă, numai drame și tragedii. Că mai sint încă snobi care susțin în mod feroce că nu merg „din principiu“ să vadă o comedie și că n-au ascultat „în viața lor“ o bucată de muzică ușoară, aceasta este înrădăcinat. Dar nu din această perspectivă invidioasă, superficială trebuie discutat. Mai bine să stăm pe terenul realității și să vedem care anume ar fi remediile pentru ca „genul ușor“ să nu contracareze, printr-o masivă și permanentă difuzare, celelalte manifestări ale spiritului uman, să nu acapareze întru totul interesul tineretului. Pentru a avea o asemenea pericol poate exista. Mai întâi din pricina unei mai lesințioase și mai rapide receptivități la genul „ușor“, a unei accesibilități mai largi și mai imediate. Muzica ușoară și de estradă este în mod firesc avantajată din acest punct de vedere. Celelalte genuri necesită, pentru a fi înțelese, o prealabilă etapă pregătitoare, care uneori poate dezarma pe cel care vrea să le înțeleagă. Moștenim în această direcție și unele prejudecăți. Cele mai multe sint în momentul de față pe cale de a fi spulberate și o dovadă elocventă este faptul că un număr din ce în ce mai numeros de tineri se îndreaptă spre acele genuri „grele“, „dificile“, care până nu de mult păreau să le fie inaccesibile. Dar nu putem lăsa acest deciderat firesc, și anume orientarea tineretului către marea artă, pe seama spontaneității.

Educarea gustului pentru frumos nu poate fi o treabă de campanie, de sezon artistic, ci o preocupare permanentă, continuă, care nu admite vacanțe estivale. Ar trebui să se pornească de la o mai justă proporționare în difuzarea genurilor „ușoare“ și a celor „dificile“. Radioul și televiziunea au aici, cred, cuvântul hotărâtor. Televiziunea, de pildă, accentuează în programele ei mai ales latura informativă, nereușind să-i adauge, în marea majoritate a cazurilor, și dimensiunea instructivă. Prea puțin spațiu — și acesta oferit mai ales în momente ocazionale — se acordă inițierii în literatură, teatru, muzică simfonică și de operă, arte plastice. Televiziunea ar trebui să organizeze cicluri mai largi cu participarea unor oameni de cultură care se bucură de prestigiu în rândurile tineretului. Să nu ne temem că vom avea emisiuni „greoate“, lipsite de forță de atracție, să avem mai multă încredere în ascultător. Varietate și caracter atractiv nu înseamnă programarea insistență a emisiunilor de estradă, care, în treacăți fie spus, dau acum o impresie de monotonie. Programele pot fi înviorate nu prin dulcagării, ci prin abordarea sistematică a unor teme absolut necesare educării armonioase a tinerului telespectator. Asemenea preocupări au existat și până acum, dar ceea ce ni se pare a fi cu deosebire îngrijorător este faptul că în ultima vreme ele au început să fie abandonate. Or, cultivarea gustului pentru frumos trebuie să aibă continuitate și consecvență.

De aceea, ne întrebăm care să fie cauza pentru care concertele simfonice ale orchestrei comitetului de radio și televiziune nu se transmit... la televiziune. Nu vedem ce impedimente

ar sta în calea retransmiterii și a concertelor simfonice ale filarmonicii „George Enescu“. Mai ales pentru abonajii din provincie o asemenea transmisiune ar fi cit se poate de folositoare. S-ar echilibra în acest fel balanța care acum înclină mult în favoarea „genului ușor“. Cum este și firesc, gusturile celor care privesc emisiunile televizivului și ascultă radioul sint foarte diferite. Mai există oameni care lăcrămează abundant ascultând romanțe de Băjescu-Oardă și Ionel Fernic, reținută cu canoade versurile lui Carol, Scrob și Stan Palanca, dar instituțiile de cultură trebuie să îndrume preocupările pentru artă ale oamenilor și să le ducă pe culmile cele mai înalte. Sotocim că tineretul trebuie să facă mai net anumite distincții, să înțeleagă și mai precis ce reprezintă asemenea producții și să nu le rețină ca elemente definitorii ale formației sale estetice. Dar lucrurile cred că nu se pot mărgini numai la influența radioului și televiziunii.

Sint mulți alți factori care trebuie să contribuie la educarea gustului pentru formele majore ale artei. Pornind, să spunem, de modul în care este asigurată servirea și îndrumarea cumpărătorilor în magazinele de discuri. Se vinde un număr apreciabil de discuri de muzică ușoară. Am impresia că ponderea producției „Electrorecord-ului“ o are acest gen de muzică. Se imprimă „cha-cha“, „mambo“ în mari cantități. Și nu ar fi nimic rău dacă difuzarea discurilor de muzică simfonică aparținând tot „Electrorecord-ului“ nu s-ar face în condiții oarecum vitrege. Există încă o preponderență a criteriilor comerciale. Cred că cei în cauză pot pune de la constatarea că se află la noi un număr oarecum fizic de amatori de muzică „grea“, care cumpără stocul existent. Dar problema este de a lărgi recenziile numărul oamenilor din țară care au casa lor în posesia acestor discuri. Rolul lor nu este de a difuza oricum muzică, ci de a face ca interesul publicului, și în special al tineretului, să se îndrepte spre paginile cele mai de seamă ale artei.

După cum ni se pare foarte nepotrivit modul în care Fondul Plastic sa ocupă de difuzarea lucrărilor artiștilor noștri. Expozițiile cu vizitare funcționează sporadic, iar formele pentru achiziționarea unui tablou în rate sint destul de numeroase și complicate. Dar se mai întâmplă ceva: nu totdeauna aceste expoziții cuprind lucrări semnate de artiști talentați din toate generațiile, care să dea prin valoarea operii expuse o garanție calitativă expozițiilor. Pentru că gustul pentru frumos se promovează cu ceea ce are mai reprezentativ, mai de seamă, arta adevărată. Fondul Plastic ar trebui să permanentizeze și să desfășoare inițiativa pozitive cum a fost, de pildă, luna gravurii.

Am căutat să semnalăm un fapt real: tineretul poate să manifeste un interes din ce în ce mai sporit pentru formele majore ale artei, dar toate acțiunile educative care se întreprind trebuie să aibă continuitate și o largă arie de cuprindere. Cred că o discuție pentru a afla metodele cele mai potrivite în acest sens ar fi de mare utilitate.

Valeriu Ripeanu

Umbre pe caldarim

Foto: V. ORZA

Săptămâna festivalului de folclor al țării balcanice și din zona Mării Adriatice, organizată de Comitetul Național Român pentru Consiliul Internațional de Muzică Populară (sub auspiciile C.I.M.P.), se desfășoară în vara aceasta la București, urmărind cu viu interes de specialiști, ca și de toți iubitorii de folclor.

Festivalul constituie un excelent prilej de cunoaștere a folclorului unor popoare prietene și, totodată, un îndemn la o și mai largă răspândire a folclorului nostru, atât de bogat și de original, surză principială de inspirație a artiștilor compozitori din țara noastră.

Institutul de folclor, care a selecționat materialele prezente de echipele noastre, a pus mai de mult la dispoziția discofilor, o serie de materiale din „arhivele“ sale, imprimate pe discuri „Electrorecord“.

Discul prim al antropologiei (E.P.D. 78) cuprinde o culegere de instrumente populare specifice (bucium, tulin, cimpoi, fluter, solz de pește etc.) ca și instrumente mai de curând intrate în componența tarajurilor: clarinet, acordeon. Discul E.P.D. 81 prezintă cîntece reprezentative din toate regiunile țării, interpretate de soliști localnici neprofesioniști, iar cel de al treilea disc (E.P.D. 86) a fost

dedicat jocurilor: joc bătrînesc din Maramureș, joc din Oas, purtata, bățuta, brîul muscelian etc.

In continuare, casa de discuri „Electrorecord“ anunță încă o antologie de trei discuri, menită să o completeze pe prima. Astfel, discul E.P.D. 1016 va reda piese din folclorul obiectivilor — datini de iarnă, primăvară, vară, de nuntă etc., pe cînd discul E.P.D. 1016 va cuprinde doine și muzică păstoraască (de exemplu, chemarea oilor, porneala oilor, cînd a pierdut ciobanul oilă). Discul nr. 6 (E.P.D. 1017) ne va pune în îndemnă cîteva din cele mai frumoase cîntece bătrînești ale tezaurului nostru folcloric: Miorița, balada Mășterului Manole, Mihai hăitucul, cîntecul răscolului din 1907.

Inițiativa de a imprima aceste două cicluri antologice este cu atât mai binecunoscută cu cît imensul material adunat de cercetătorii Institutului de Folclor nu a fost încă pus la dispoziția publicului, prin mijloace de largă difuzare. Pe de altă parte, se mai manifestă încă, în programele radiodifuziunii și ale orchestrelor, urmări ale acelei grave confuzii care pune pe aceeași treaptă muzica populară cu cea lăutărească.

In măsura în care astăzi se creează un folclor nou, al țărânilor colectivizate, nu este potrivit să se preia la întimplare repertoriul tarajurilor, care, pe vremuri, cîntau la urechea „mărimilor“, de „ah și dor“.

„Electrorecord“ poate păși cu mai mult curaj în a distinge de antropologie, ci la imprimarea de cît mai multe piese populare autentice.

Barbu Cioculescu

„Campiona lumii e: R.P.R.“

Așadar am învins! Sintem campioni mondiali și la handbal în 7 feminin. Victorie obținută cu emoții, deși, previzibilă, biruință dorită de toți iubitorii de sport. Amețit de propria înfrînză metaforică, un articol de la revista „Sport“ scria cu cîteva zile înaintea campionatului mondial: „Diamantul handbalistilor nostri sîntul cu alita trînd și migală la Dortmund, așteaptă să fie montat o dată cu sașirul fetelor“. Pietre prețioase berechet, ca în poveștile cu Ali-Baba! Putem spune — paradoxal — că în ceea ce ne privește ni s-a luat o piatră de pe inimă... Știți pe ce loc s-a clasa echipa noastră la campionatul precedent? Pe ultimul... Să ne imaginăm drumul lor spre București („Mai lung îmi pare drumul, acum la-nțor acasă...“). Noaptea, în compartimentul de tren, fiecare fată a retrăit momentele amare ale înfrînzii, a revăzut noianul de flori de la festivitatea de premiere și o victorie asupra cehoslovacei pare de nerealizat. La București, cei dragi le-au întâmpinat cu căldură, de parcă nu aflaseră deloc clasamentul final. Au urmat luni, ani de pregătire. Intre timp, handbalistii au devenit campioni mondiali. (Știți pe ce loc se clasaseră ei la precedentul campionat al lumii? Pe ultimul...)

Considerăm că fetele noastre, cele mai bune la handbal în 11, nu vor face față ritmului deosebit pe care îl impune competiția în 7. Emoțiile din meciul cu Iugoslavia, terminat la egalitate, unele greșeli tehnice din meciul cu Polonia, ne făceau să primim cu neliniște desăsurarea turneului. Și, totuși, fetele au jucat mai bine de la un meci la altul. Dar lăta care a fost drumul spre titlul mondial:

România — Polonia 9:4
România — Iugoslavia 3:3
România — Ungaria 9:7

Mateiaș Gîscarul

Pe scena Teatrului Regional București

Simbol al spiritului popular maghiar și al atitudinii protestatere manifestate de-a lungul timpului de țărînimea oprimată. Mateiaș Gîscarul se înscrie — alături de vestitul nostru Păcălă — în galeria celebrilor eroi folclorici, Tîl Ulenspiegel, Năsrudin Hogea, Ivanușcă etc. Legenda lui a intrat în literatura cultă sub forma unei piese, datorată lui Moricz Zsigmond. E o poveste simplă, cu accentuate implicații sociale, o satiră populară plină de sevă, de un umor gras, care s-a bucurat de o mare popularitate. Inscrisă, după Eliberarea Ungariei, în repertoriul echipelor artistice de amatori, piesa lui Moricz Zsigmond a devenit și la noi cunoscută, pe aceeași cale jucîndu-se cu mult succes.

Fiul unei văduve sărace, Ludas Matyi, sătul de viața ochinuită pe care o duce, își ia giștele crescute cu mare greutate și pleacă cu ele „în lume“, la un tîrg, unde speră să le vîndă, iar cu banii să-și întemeieze o viață liberă de îndatoririle silnice la care era supus pe moșia unui grof hapsin.

Urmează o serie de peripeții care duc la pierderea giștelor, luate cu forța de oamenii grofului, dar și la pierderea iubitei, tînăra Evi, răpită de asemenea, de grof, care, pe deasupra, mai pune să fie bătut. Ludas Matyi îi promite grofului o triplă

răzbunare și, eu înșelașă (șavanului, izbuțește, în urmă, să-și țină prapojlușnea și să-l nedepsească în trei împrejurări pe care Moricz Zsigmond, pornind de la legenda populară, le valorifică în direcția unei vehemente satire la adresa moșierimii.

Traducătorul piesei lui Moricz Zsigmond, Al Andrișoiu și I. Maroși, nu s-au oprit numai la o fidelă transpunere în romînește a textului. Lucrarea, așa cum a văzut lumina rampei la Teatrul Regional București este o valoroasă prelucrare, la realizarea căreia talentul poetic al lui Al. Andrișoiu și-a adus o prețioasă contribuție.

O județioasă înțelegere a textului, a caracterului său folcloric și a semnificației sociale pregnante care se desprinde din el, o dovadă este direcția de scenă.

Vlad Murgu ne-a prezentat un interesant spectacol popular realizat cu mijlo-

ce moderne, îndrumînd atenți distribuția alcătuită din cîteva dintre cei mai înzestrați actori și actrițe ai teatrului. Linia generală a spectacolului este aceea a unei comedii populare, cu înțelegere justă a unor situații și efecte în direcția cerută evident de caracterul piesei. Costumele și decorațiile lui Camillo Osserovici concurează și ele inspirat la rețutarea imaginii de anasambu.

Rolurile principale — Mateiaș și Evi — încredințate, respectiv lui Șteviu Stănculescu și Victoșiei Dînu, s-au bucurat de o interpretare adecvată, menită să câștige adesiunea publicului. Șteviu Stănculescu are, în acest rol, naturalitatea și farmecul eroului popular; jocul său conferă personajului robustețea, optimismul și umorul tipic țărînesc. Victoșia Dînu realizează cu căldură chipul tînărei Evi, punînd în lumină sensibilitatea, fidelitatea în dragoste, dar și una aprigă și disprețul eroinei față de grof și slugile sale.

Dominic Stanca, interpretul grofului, actor, altfel înzestrat, ne-a părut de data aceasta furat de tendința de a șarja până la grotesc.

Facile și neîntegrate atmosferei spectacolului, așa cum remarcă și „Contemporanul“, sint desenele de pe cortină.

Dinu Săraru

PATOS ȘI LUCIDITATE

Una dintre temele cele mai frecvente ale noilor filme sovietice este tema tineretului, problematica noii generații care intră astăzi în viața activă. Și este firesc să fie așa: cinematografia contemporană sovietică este dominată de problematica tineretului nu numai fiindcă această vîrstă e un motiv de inspirație pentru artiștii tuturor timpurilor, ci și datorită faptului că însăși lumea sovietică descoperă viitorul mai ales în caracterul tînărului erou, care făurind comunismul, se formează pe sine însuși ca om al celei mai înaintate orînduirii.

Chiar în creștea porumbel, unde, deasupra acoperișurilor Odesei, știe să fluiera iscusit, în așa fel încît tot stolul se ridică deodată în aer, filiiind năpraznic din aripi; se joacă pe acoperiș, cu o oglindă joară în care adună soarele, pentru a-l arunca în ochii trecătorilor — și astfel își găsește o logodnică; și nu poate tolera obiceiul de a lua bacși.

Oleg face versuri, se ține de sotii, spune tuturor adevărul verde în față; și are un acvariu cu pești colorați. Dima Gorin este cel mai vîrstnic dintre realizate eroi foarte tineri. El este economist și, cum spune comentatorul, urmează întocmai îndemnul reclamator: mîncă numai conservele recomandate pe panourile de afișaj, face economii și nu traversează decît „pe liber“. Și se dăruiește cu pasiune filateliei. Dar într-o seară lasă de o parte albumul cu mărci, pentru a se amuza cu un joc improvizat: tale din diferite fotografii de acțiune nasul, gura, ochii care-i plac cel mai mult și, lîpîndu-le împreună, descoperă imaginea femeii ideale. Pe acestă o va găsi apoi, în carne și oase, arînd întocmai ca în portretul decupat, pe un șantier unde a nimerit din întîmplare; și se va îndrăgosti pe dată de ea. Va uita sfaturile reclamator, filateliei, cariera de economist și va rămîne pe șantier, tot atât de îndrăgostit ca și Ghena, tot atât de hotărît ca și Oleg să trăiască precum simte și gîndește.

Cei trei eroi din *Adio copilărie*, *O zi zgornțoasă* și *Înfrînzare pe cablu* seamănă între ei. Filmele acestea, realizate de tineri regizori (L. Seghel, G. Natanson și A. Eros, F. Dorlișan și L. Mirski) se înfrîndesc în domeniul satiric, comediei și în toate trei exuberanța glumelor nu poate fi desprinsă de tonalitățile lirice. Hotelurile de rău și volgia specifică celor care se știu la începutul vieții nu acoperă în aceste filme suflul gray și pur de intranșigent; ei se simt puternici, bogați și nu vor să accepte nicăieri și niciodată meschinăria, urînia și traiul lipsit de orizont. Fiecare din acești eroi duce o bătaie.

Dușmanul împotriva căruia se ridică ei este filistinismul, traiul mic burghez. Eroii filmelor numite se află încă la începutul începutului, ei nu știu foarte bine ce vor face în viață, dar știu cum vor să trăiască. Le place lumutul, vor să-și chealuască frumos energia, nu admit să li se focosească svîntul să fie prinși în chinurile încreții și ale deprinderilor mecanice. Ei luptă în numele talentului, al poeziei adevărate; ei vor să-și înscrie existența individuală în marile coordonate comuniste ale vieții contemporane.

Cu *Dragostea lui Alioșa* meditația poetică asupra tineretului se aprofundează. Alioșa învinge indiferența disprețuitoare a iubitei cochete, ironiile camarazilor, violența. Victoșia lui demonstrează că, pe plan intim, comunismul înseamnă și o educație a sensibilității. Alioșa polemizează cu acele deprinderi care pot părea neînsemnate, dar care, toate împreună, vizază insensibilitatea, grozolană, opacitatea a sentimente puternice și simple, deviazarea acestora prin acceptarea unui scepticism vulgar.

Alioșa nu ține lecții. El știe că dacă ar spune ce gîndește ar fi luat în ris de unii de pe pozițiile aceluiași scepticism iefin. Dar nu se descurte în convingerile sale, nu le ascunde și în cele mai ascunse, le spăra deschis, chiar cu pumnii. A spune despre el că este un „exemplu“ ar fi greșit. El este o prezență tulburătoare, încarnează un mare adevăr omenesc — unul dintre acele mari adevăruri despre care citim cărți și ascultăm cîntece. Cînd nepăsătoare și usuratică Zinka, invinsă de dragostea lui Alioșa, va veni singură să-l caute, toți membrii echipei geologice vor ieși din cort să privească în tăcere această întîlnire uimitoare în zori de zi, așa cum privești o minune.

Dragostea lui Alioșa va trezi în smecherii lui prietenii emoții noi. Jenea, care-l va suprinde noaptea ascultînd un concert în plin cîmp, se va opri și va asculta fermecat muzica „grea“, pe care altfel o evită cu îndărătnicie. Tot noaptea, înainte de a adormi, alți doi eroi se vor întreba dacă au iubit vreodată cu adevărat — așa, ca Alioșa — și-și vor mărturisii cu regret: „Nu“. Ei au început să simtă nostalgia sentimentului mare, care umple întreaga viață și te face uneori desăvîșit, alături cit se poate de fericit.

In film nu există nici un pic de sentimentalism, nici o urmă de dulcegărie — ceea ce dovedește încă o dată, prin contrast, că melo-drama este un produs tipic burghez. Există aici numai o mare și adevărată puritate — dar o puritate care știe multe, o puritate lucidă, care nu se teme să-și deschidă ochii deschiși în fața realității. Și o sensibilitate vibrantă, care aduce în întunericul sălii de protecție întreaga frumusețe a stepei, a pămîntului și a cerului, și tot farmecul unei iubiri mari și adevărate.

Locotenentul Ivlev din *Pace nouă* venit seosește pe front în ultimele zile de luptă, cu uniforma nou-nouță, cu toți nasturii scîmbiați și primul lui gest este o observație adresată șoferului care și-a lepădat cismela prea strîmte. Sîrșitul filmului îl găsește cu cîteva nasturi lipsa, cu uniforma boțită și murdă, cu urme de lacrimi pe obraz; n-o mai rămăs nici urmă din chinul de paradă de la început. Prin destul acestui tînăr plin de intenții bune, Aliov și Naumov dau o lecție: l-au pus față în față cu suferința din cele mai mari, și l-au învățat astfel să distinga ceea ce este esențial de ceea ce este secundar, formal, l-au deprins cu prezența greutăților, l-au obligat să înțeleagă nestîrșita complexitate a vieții.

Lecția pe care o primim Ivlev găsește multe corespondențe într-unul din primele filme ale tinerilor regizori — *Paul Korceghin*.

Si acolo eroul se forma prin neîntrepruța ciocnire cu greutatea care pătea insurmontabilă, și acolo hotărîtoarea era întîlnirea cu suferința, confruntarea cu marile dureri ale tuturor.

Imaginea tînărului sovietic pe care am schișat-o aici e departe de a fi completă. Nu am analizat filme noi, în care eroii principali conștientă să fie tinerii și care înalță tema tineretului la dimensiunile unor conflicte mari. În 9 zile dînt-un an, Mihail Romm înfățișează un tînăr erou, savant atomist, în încordarea cumpălită a luptei cu moartea. În *Pară decă* și *dragostea* ? Iuri Raizman duce pînă la capăt polemica ascuțită cu concepțiile mic burgheze; bănuiele și neîncrederea celor din jur, autîndinea ipocrit-puritană a unor fați de relațiile dintre sexe, o împing pe eroina adolescentă la sinucidere. Și sint și alte filme pe care încă nu le-am văzut (*Cînd copaci erau mari*, 49 de zile), și care ataca meru, din alte unghiuri, tema tineretului.

De aceea, concluziile pe care le putem trage acum nu încheie, ci deschid numai un capitol care devine din ce în ce mai pasionant. Și de fapt, ele se reduc la una singură — la marea idee în numele căreia luptă, fiecare în felul său, eroii pe care i-am amintit: Jenka, Oleg, Alioșa, Dima Gorin, locotenentul Ivlev... Este ideea desăvîrșirii omenești, a dezvoltării armonioase și libere a ființei umane, — a frumuseții devenit în comunism, normă fundamentală a vieții.

Ana Maria Narti

DORU POPOVICI:

Tînăra mamă

În multe dintre schițele și povestirile publicate în ultimul timp, mai ales ale prozatorilor tineri, se remarcă o atenție sporită acordată problemelor actuale de ordin etic, o aplecare a conflictelor legale de luptă împotriva mentalității și comportărilor burgheze, de formarea conștiinței noi socialiste. Această preocupare reflectă străduința scriitorilor de a contribui prin creația lor la formarea conștiinței înaintate a omului contemporan, constructor al socialismului.

Unli tineri prozatori de talent au abordat aspecte inedite ale conștiinței omului de azi și s-au străduit să găsească în lucrările lor rezolvare originală a problemelor de viață ridicată. Totodată, însă, aceste lucrări au scos la iveală și anumite deficiențe, atât în ceea ce privește realismul unor caractere sau fapte, cât și în ceea ce privește măiestria artistică. Astfel, schița „În treacă” de Nicolae Velea, publicată în revista noastră, a trezit interesul cititorilor și al criticii literare prin problemele atacute, prin conflictul nou pe care l-a evidențiat, suscitând și obiecții cu privire la soluționarea conflictului, la caracterul personajului principal, la reliefaarea unor detalii etc. În urma opiniilor exprimate de cititori și de critici în paginile „Lucafașului”, pentru a pune în lumina problemele mai generale ale prozei scurte aparținând tinerilor, redacția a organizat, împreună cu biroul Secției de critică a Uniunii Scriitorilor, o discuție la „masa rotundă” cu participarea unor critici și prozatori. Publicăm mai jos relatarea acestei discuții.

MASA ROTUNDĂ A LUCEAFĂRULUI

Proza scurtă a tinerilor și conflictul etic contemporan

MIHAI NOVICOV

În legătură cu discuția pornită de la schița lui Nicolae Velea „În treacă” vreau să mă înscriu împotriva unor păreri care s-au publicat în revista „Lucafașul”. Se arată într-o scrisoare că avem nevoie de „eroi viguroși” despre care Velea trebuie să scrie. Eu sint de părere că asemenea reproșuri și recomandări s-ar putea face numai atunci când s-ar pune în discuție creația unui scriitor în ansamblu sau creația sa pe o perioadă mai îndelungată. Dar, cu asemenea criterii nu poți trata o singură operă. Velea putea să scrie, într-o schiță, despre oameni viguroși. Dar în aceeași schiță el ar putea să prezinte și oameni slabi. Nu în toate schițele poți să scrii numai despre oameni viguroși; e firesc să scrii și despre alții de oameni.

Eu socotesc că asemenea criterii ar trebui să fie excluse din discuție atunci când este vorba de o singură operă literară.

În al doilea rând, vreau să mai spun că — după părerea mea — schița tovarășului Velea are un mesaj foarte clar și util. În schiță se face, la un moment dat, mare haz de un om care merge cu ciștigă la table, iar o bătrână — din cauză că habar nu are de jocul de table — crede că el pierde. Cam așa se conturează și destinul personajului din schița lui Velea, Duminică, un om căruia îi merge treaba foarte ușor în viață, care, ca să spunem așa, ciștigă ușor. Și tocmai acest ciștig, pentru că el nu a fost pus în fața unei situații în care să aibă nevoie să cheltuiască energie pentru a ciștiga ceva, este, de fapt, o pierdere. A pierdut totul. Este aici ideea de a combate o anumită mentalitate manifestată la unii tineri.

Din moment ce viața în condițiile societății noastre ne este asigurată — spun aceștia — din moment ce viața este ușoară, de ce să ne punem probleme grave? Adică intenția autorului a fost aceea de a combate superficialitatea în viață. Eu cred că ideea este bună și eroul principal, din punct de vedere caracterologic, este bine realizat. În ce constă, după părerea mea, partea slabă a schiței, care de altfel a și făcut să se nască toate aceste discuții?

În ceea ce datele cuprinse în schița tov. Velea fac să fie considerată problema mai degrabă la nivelul abstracțiilor morale decât la nivelul contemporaneității. Pentru că biografia personajului este de fapt un produs al timpurilor noi. Și autorul subliniază faptul, printre cîteva referințe, adesea destul de subtile. Însă, dincolo de aceasta care este raportul dintre întregul complex al relațiilor noi și asemenea devieri de care se vorbește în schița tov. Velea? Acest raport nu a dezvoltat — după părerea mea — adevăratul și privește la eroul în schiță. Velea se răspunde destul de puțin felului în care se dezvoltă tragedia acelor tineri. Tragedia e provocată de o glumă. La capătul ei noi aflăm totuși că partenerii aveau o atitudine mai mult gravă față de viață. Dar pînă atunci, această atitudine nu s-a manifestat în nici un fel.

Eroul acestor schițe nu are familie, nu are nici un fel de relații cu organizația. Autorul a vrut să creeze tipul omului care, din cauză că a este rupt de colectivitate, se găsește complet nepărat în un moment de fragilitate. Dar de ce este rupt de colectivitate? Dar colectivul unității unde lucrează ce-a făcut pentru el? L-a trecut în munca aceasta nouă de a conduce o mașină care să ducă lapte, cu scopul ca de acum încolo să meargă mai înțeles? Aceasta este tot ce a făcut colectivul ca să-l ajute?

În schița tov. Velea, după părerea mea, partea aceasta e mai slabă și din punct de vedere artistic. Pare artificială și nu este suficient ancorată în contemporaneitate. Mărturisesc că vreau să fi fost „trădat” puțin. Vreau să adaug că, lângă sferea exemplilor, din acest punct de vedere, imi pare cu mult mai susceptibilă de critici serioase schița lui Fănuș Neagu, publicată recent în „Lucafașul”. Mărturisesc că, citind primele trei coloane din această schiță, mi-am pus întrebarea cînd se petrece acțiunea. Nu mi-am dat seama de acest lucru pînă ce, în cadrul lucrării, nu a fost numit un om cu titlatura tovarăș. Pînă atunci, am crezut că sintem în atmosfera din „Europolis”.

Eu cred că preocuparea tinerilor scriitori pentru problemele de ordin etic trebuie salutăta, în lumina tezelor celui de-al III-lea Congres al Partidului Muncitoresc Român, care au precizat că sarcina socială a scriitorilor este aceea de a duce lupta pentru cultivarea și dezvoltarea conștiinței socialiste. Aceasta înseamnă și combaterea a tot ceea ce se află sub influența unor concepții și deprinderi din trecut. Cerem, cu alte cuvinte, să fie înfrățită înfruntarea dintre morala socialistă și morala burgheză, care oferă scriitorilor un izvor nesecat de conflicte dramatice. Un asemenea conflict, cu o profundă semnificație educativă ar fi trebuit să stea la baza schiței tov. Velea. Tendința de a pune probleme etice este laudabilă, însă am senzația unei insuficiente aplicații sau insuficiente cunoașterii pentru tratarea acestor probleme în adîncime, pentru că tinerii prozatori s-a găsească datele cele mai contemporane ale conflictului moral. Există o alunecare în abstract în atemporal. Cînd am terminat schița lui Fănuș Neagu am avut o senzație ciudată: eroii se adunau din nou la un pahar de vermouth, sugerîndu-se ideea că totul așa este, așa a fost și așa va fi, că nimic nu depinde de datele concrete social istorice. Acești tineri scriitori trebuie să înțeleagă că lucrările lor numai atunci vor căpăta seva necesară și vor fi realizate la nivelul artistic cel mai înalt, cînd, prin toate elementele constitutive, vor demonstra că problemele cuprinse sint acut contemporane.

MATEI CĂLINESCU

Subliniind utilitatea și interesul mai larg al discuției pornită de la schița lui N. Velea, vorbitorul s-a referit, în continuare, la unele păreri exprimate în presă.

de năzdrăvăni, nu știu ce ar fi putut să facă mai mult colectivul. Pentru că faptele acestea, cum se prezintă ele din punct de vedere social, din punct de vedere civic, nu au un efect foarte grav. Și noi care lucrăm în universitate cu tineretul ne cioncim de asemenea lucruri. Adică există o comportare la mulți tineri din care simți că ei ascund ceva prost, dar pînă ce nu înțeleg într-un mod mai grav, pînă ce nu se manifestă, noi nu putem interveni direct. Putem să intervenim numai dînd sfaturi și arătînd omului cum trebuie să parăze o anumită situație.

Se poate doar trage un semnal de alarmă pentru niște fapte care ascund un substrat de gîndire și atitudine umană înapoiată și care, în esența lui, conține ceva grav. Mi se pare că, în acest sens, există idei noi și interesante în lucrarea lui Velea. Personajul său își spune atunci cînd greșete: lasă, eu mai am mult de trăit; sint tînăr, imi pot permite orice, mă voi îndrepta. Din păcate — și aici este gravitatea — el dă o interpretare falsă și primejioasă condițiilor specifice de dezvoltare care se creează în țara noastră tineretului. Eroul acesta, pe care regimul nostru îl ajută, deschizîndu-i toate perspectivele, se găsește în fața primejdiei ca tocmai realității acestora specifice și le interpretează greșit.

Problema, astfel pusă, este actuală, contemporană.

Aș mai spune ceva cu privire la finalul schiței. Valoarea educativă a schiței constă în avertismentul: dacă nu veți privi la timp și cu multă adîncime toate acele vieți, viața vă va pedepsi foarte grav, astfel încît nu se va mai putea întinde celui care va greși nici o mină de ajutor.

Mărturisesc că nu mi s-a părut finalul schiței nefericite. Ideea de la care a pornit autorul este, după mine, că omul acesta, Duminică, s-a obișnuit să trăiască într-un fel de via permanent. Faptul acesta se traduce oarecum în final, fiindcă, în fața contactului cu realitatea, eroul caută mai departe un refugiu; el vrea să creadă că ceea ce s-a petrecut nu este o realitate, este tot o întâmplare, ca și celelalte, care nu are nici un efect.

Se poate discuta cît de bine este realizat din punct de vedere literar acest final, dar intenția nu este de respins și nici de neînțeles. Mă rălez celor spuse de tov. Novicov. Schița are niște cusururi care poate nu sint atât de grave în ceea ce nu este spus, cît în ceea ce este spus. Schița făcută realităților sociale în care trăiește eroul este foarte sumară, dar, est este, în loc să contribuie la limpezirea fondului social, la punerea cît mai ascuțit, cît mai clar a problemelor, îl tulbură și lasă loc unor interpretări cu totul nedorite de autor și străine de mesajul schiței.

De pildă, amănuntele despre acel sat de troglodijii, în care copiii leagă sirme pe șosea pentru ca motociștii să-și rețeze capul, nu au nici o legătură cu problema schiței, dar sugerează ce fel de oameni sint aici, în ce lume se mișcă personajele. Dimpotrivă, ar fi trebuit arătat că este o realitate comunistă, pozitivă, în contrast cu personajul principal al schiței.

Alt detaliu. Oamenii maturi, de la care Duminică ar fi avut ceva de învățat, nu au timp să stea cu el de vorbă pentru că se află cu cursul școlii. Dar autorul se simte obligat să adauge că el face acest lucru cu un fel de minnire, intrucît mai mult ar fi dorit să zăbovească la circumi. Poate că într-un cadru amplu ar fi mers nota aceasta de culoare, dar aici ea întărește aspectul ciudat al acestor realități, unde un element pozitiv, ca faptul că li s-a dat oamenilor maturi posibilitatea să învețe, este umbrît de o amănunț care putea lipsi foarte bine. Chiar senza cu jocul tablelor — bine făcut, un episod necesar — nu cred că trebuia împinsă la extrem, arătîndu-se că personajele joacă table pînă le dă singele pe nas. Aceasta pune un fel de exaltare în comportarea tinerilor țărani, care, după mine, este și puțin neferosimilă. Poate că s-o fi întâmplat, dar în cazul dat este un detaliu inutil, de exagerare.

Mai dau un alt exemplu. Adina este o fată cam bărbătoasă și care are un fel de puritate interioară, i se gîndește un suflet fisionomic. Ea visează că și sîngurimă pe bărbății care îi apar în vis, pentru că în orice manifestare ea vede eroticism, dar pe Duminică, cînd îi apare în vis, nu-l sîngurimă. Toate aceste amănunte se adună laolaltă și dau ceva sumbru și ciudat. Ele creează, prin ceea ce se spune despre atmosfera generală, — nepunîndu-se altele lucruri decît cele semnalate, — un fel de aburăle și nu ajută la înțelegerea mesajului schiței.

Referitor la ceea ce spuneam tov. Novicov în legătură cu mediul. Era bine să existe în schiță o mai concretă înfrățire a realităților din jur, desi în obiectul ei propriu zis nu intra o descriere amplă de într-un roman. Trebuia să se dea însă imaginea altui mediu.

Se ridică și o altă problemă, legată de unele obiecții care s-au adus schiței. Noi știm foarte bine că faptul de a aparține clasei muncitorești sau țărănimii muncitoare nu este de mod spontan ideologia socialistă. Cînd vorbim despre problemele morale, mai ales despre probleme foarte delicate, totul trebuie privit mai adînc, mai nuanțat. Nu este obligatoriu ca Duminică, chiar fiind un tînăr care a crescut într-o casă de țărani nevoiași să aibă (sub aspectul moral) de la început, o conștiință înaintată. Se poate întâmpla ca niște oameni, care în producție și în viața politică sint foarte înaintați, în anumite probleme morale să fie rămași foarte mult în urmă. Așadar, atitudinea personajului lui Velea nu trebuie suspectată din acest punct de vedere.

Ridicînd problema de la cazul acesta la unele aspecte care depășesc schița tov. Velea, vreau să mai spun cîteva cuvinte.

Eu cred, că de pildă, o problemă importantă, cum este lupta în conștiința oamenilor între elementele vechi și cele noi, între rămașele mentalității burgheze și ideologia socialistă, ca să fie mai bine înțeleasă, să aibă un ecor mai larg în public și să nu întîmpine unele reacții de tipul celor care au fost semnalate în legătură cu schița lui Velea, ar trebui să fie discutată pe un plan filozofic mai înalt și mai concret în critica literară și în dezbaterile purtate în presă.

Să iau un exemplu. Ideologia burgheză, mai ales în problemele de morală (bineînțeleși și în alte probleme) nu se prezintă deschis, nu-și dezvoltă atitudinea de clasă, cî caută să se prezinte ca o ideologie universală, care interesează umanitatea în general. Niciodată, în ideologia ei, burghezia nu va recunoaște că felul cum privește ea dragostea, relațiile dintre tată și fiu etc. trădează un interes de clasă burghez, ci va spune: „noi exprimăm felul de a te comporta cel mai nobil, al umanității în general”. Cunoșcînd acest lucru din punct de vedere marxist, ne dăm foarte bine seama că vedem mai puțin din punct de vedere educativ cu care avem să ne batem nu este acela care apare în mod rășis, cu manifestările foarte pro-

nuțate, pregnante ale comportărilor burgheze ca atare.

În conflictele pe care le reflectăm în literatură să căutăm să combatem și să lupăm împotriva unor astfel de manifestări pentru că ele sint mai greu de biruit și cu ele are de luptat educația de partid în diferite domenii ale vieții obștești. Literatura poate să aducă o contribuție tocmai depistînd astfel de aspecte și făcînd vizibil ceea ce oamenii în general nu observă. Dar aici intervine ceva important. Ca să poți să mergi în asemenea probleme, pînă la capăt, trebuie să stai pe poziția moralei celei mai înaintate, să dai răspunsurile care izvorăsc din ideologia comunistă.

În schița lui Velea este numai un termen al problemei. Nu-i fac reproșuri, dar pun această problemă pentru că am mai citit o serie de schițe ale lui și ar fi bine ca într-un volum să fie donă trei schițe de tipul acestora, dar să fie și cînd-șase de celălalt tip, în care să apară foarte pregnant și răspunsul dat de ideologia înaintată, comunistă.

În activitatea tinerilor scriitori care atacă astfel de probleme trebuie să stea în permanență, ca o chestiune fundamentală, această preocupare.

MIHAI GAFIȚA

Declarîndu-se de acord cu părerile formulate de tovarășii M. Novicov și Ov. S. Crohmălniceanu, vorbitorul a spus:

Sint unele amănunte în schița lui Velea cărora el nu le acordă destulă atenție. Îți lasă impresia că autorul a procedat ca Duminică, eroul său, care se lua cu mașina după iepuri. Despre ce este vorba? Prin aglomerarea unor amănunte „pitorești”, nesemnificative, se ajunge la un rezultat contrar celui scontat de scriitor. Mi se pare că mediul în care se mișcă eroul nu-ți oferă destule elemente ca să poți trage concluziile necesare asupra realității care ar trebui să aibă influență asupra lui. Urmări se exagerază, se apăsă asupra unor amănunte bizare, absurde, sub cuvînt că acestea dau culoare, autenticitate. Nu dau culoare, nu dau autenticitate, pentru că, prin ansamblul lor, ajung să spună altceva decît ce vrea autorul, de pildă despre mediul acțiunii.

Mă rălez părerii tov. Novicov în legătură cu schița lui Fănuș Neagu, pentru că astfel de schițe încep să apară mai multe în ultimul timp și faptul trebuie să dea de gîndit.

Nu trebuie să se creeze „cazuri Duminică” în literatură. Cred că din acest punct de vedere, „Lucafașul” a făcut bine că a inițiat dezbaterile, pe care de la schița lui Velea, mai ales pentru că schița se încadrează într-un fenomen mai larg care are loc, în ultima vreme, în literatura noastră. Fenomenul nu este primejios, dar trebuie să-l analizăm, incluzîndu-se aici o serie de realizări de substanță, mergîndu-se la o fină analiză, la atacarea problemelor etice noi ș.a.m.d.

Cred că trebuie să ne punem cu mult seriozitate problema ce se întîmplă, încotro mergem, ce răspuns dăm tuturor acestor chestiuni, pentru că, lăstate așa, riscă să se dezvolte și tendințe pe care, apoi, este foarte greu să le combată.

Nu afirm că sintem în fața unui simptom alarmant, însă există astfel de tendințe — spre o lățurată de „cazuri”, spre bizarierie, ciudătenie ș.a.m.d. și pe care trebuie să le supunem curajoso dezbaterii.

EUGENIA TUDOR

În subliniez că un fapt îmbucurător tendința unor scriitori tineri de a ataca problema de etică luată din viață, de a lupta împotriva vechitului care se manifestă încă destul de puternic și, cum a spus aci tov. Crohmălniceanu, destul de nociv în conștiința unor tineri. Salut această inițiativă, dar fin să atrag atenția scriitorilor care-și asumă această sarcină, că lucrurile devin mult mai complicate cînd este vorba să le dai o intrupare artistică adecvată.

S-a caracterizat foarte bine aici de către tovarășii Crohmălniceanu și Novicov, în special „fenomenul social pe care fine să ni-l înfrățeze schița „În treacă”. Pot spune chiar că unii critici, apărători ai schiței, au glosat cu mult talent și cu multă fantezie pe marginea destinului lui Duminică, al Adinei, iubita acestuia, și a colectivului, care între noi fie vorba „e sublim dar lipsește cu desăvîșire” în schiță.

S-au făcut aici obiecții asupra mediului în care sint plasați eroii. Care este acest mediu? O comună care jusese numită „comună fără cimitire” pentru că locuitorii ei muriau în închisorii. După un asemenea promisișor debut, te-ai aștepta cu oamii din „Lucafaș” să se comporte ca atare. Dar nu. Velea vine cu alte amănunte care răsucesc cu 180 de grade situația. Aflăm că locuitorii țărăni sîrma de telegraf ca să-și prindă cu ea gardurile, iar copiii practică un joc macabru: întind sirme de-a curmezisul șoselei ca să taie capul motociștilor. Și iar o smucitură: aflăm că această comună e frunțată, că oamenii trăiesc bine și că milițianul n-are de lucru, pentru că „oamenii se îndulciseră” și „mîhnișii” se duceau „la serai”. Smuciturile voite ale autorului scormănesc puțin cu drumul lui Duminică pe camion, prin apă, după ce se petrece accidentul. Bizarieria acestei schițe este confectionată din multe asemenea amănunte. Și tov. Crohmălniceanu observa că aceste amănunte sint cam multe. Într-adevăr, și povestea cu cei care joacă table pînă-i bușește singele pe nas „în același timp”, și vindioarea de iepuri la lumina farurilor, toate acestea adunate configurează un mediu ciudat și amorțit, pe care se vrea proiectat un fapt tragic cu semnificații profunde. Mi se pare, totuși, că pentru a avea rezonanță în cîntința cititorului, drama, personajele trebuiau plantate într-o realitate verosimilă. Or, dacă Velea a procedat invers, istoria lui Duminică nu zguduie, ci mai mult ne contrariază. Ba, poate cititorului să i se pară normal ca într-o lume sacată, cum e aceea descrisă de autor, Duminică să fie și el un sucit și să se joace cu viața, cu dragostea. Autorul fine să donească de la început că nimic din ceea ce poartă pe ea e obișnuit. Este, cred, lipsa esențială a schiței. Drama lui Duminică ar fi avut o rezonanță mult mai puternică dacă autorul ar fi localizat-o, firesc, într-o lume verosimilă, a satului românesc contemporan, nu într-un mediu de troglodijii.

Am citit în „Gazeta literară” o schiță de Nicolae Breban „Cocoșul de zahăr” în care e descrisă amănunțit o circumiadă unde cîntă niște muzicanți orbi și unde niște muncitori poartă o discuție mai mult sau mai puțin amuzantă despre niște rude hrăpărețe, despre un copil înfirm, care rămîne în-

lemnit de bucurie cînd primește în dar un „cocoș de zahăr”. Cred că finalul didacticist n-are nici o legătură cu schița, care se adună greu, iar declarațiile moralizatoare sînd a gol, a inichiea.

Că se încearcă abordarea unor probleme de etică „îndrăznește” mi s-a părut și cînd am citit schița lui Fănuș Neagu, apărută în „Lucafașul”. „O sută de nopți”. În treacă fie zis, nu știu de ce nopțile sint foarte „la modă” acum). Numai că și aici autorul, al cărui talent pitoresc și romantic îl apreciez, s-a oprit, cam la mijlocul drumului. Conflictul se anunța foarte interesant: Radu Sterian, îndrăgostit de ingenera Maja, constată că ea colocoște cu bună știință pe inginerul Dranov, vinovat de moartea muncitorului Fogoros. Maja semnează procesul verbal prin care Dranov e absolvit de orice vină. De ce? Pentru că „era cel mai sărac din grup” spune Maja. Este un argument aruncat în treacă. Fapta lui Dranov este condamnabilă. Într-adevăr, și procurorul o condamnă, dar, ciudat, o absolvă fără multă bătaie de cap pe Maja. De ce? Pentru că o iubea. Autorul a preferat să lase conflictul în suspensie.

Și fiindcă trebuie să vorbim din nou de ambianță, de mediu, la Fănuș Neagu totul e pitoresc, dar izbește atmosfera lasăvă și anacronică. Se poate să fie și așa în realitate. Dar unde este atitudinea critică a autorului? În încheiere se vrea să spun delicate rămîne fără strălucire, grațioasă, dacă ea nu merge mai adînc la esența faptelor.

DAN HĂULICĂ

Cum s-a mai spus aici, discutarea schiței lui Velea a provocat un interesant schimb de păreri. Mă întreb, însă, dacă în cazul unui talent cert, cum este Velea, noi putem aborda doar problemele mari de orientare a lucrării. Cred că într-un astfel de caz, discuția trebuia să abordeze mai strîns și probleme de meșteșug. E bine să vorbim despre ceea ce a făcut Velea în această schiță, să arătăm hotărîri care sint latente utile nu numai pentru noi, pentru discuția pe care o avem, nu numai ca orientare generală, dar și ca realizare în întelesul mai restrîns de tehnică scriitoricească.

Fără îndoială, ideea pe care e construită schița este o idee interesantă și e laudabilă că scriitorul o pune la temelia unei lucrări, depișind fenomene nocive care nu sint la îndemîna oricui.

Aș vrea să subliniez un lucru, cu atît mai mult cu cît schița a apărut într-o revistă pentru tineret, cum este „Lucafașul”. S-ar putea părea la prima vedere că această frivolitate, această ușurătate a tînărului descris în schița lui Velea să fie doar un semn de tinerie inconștientă, de juvenilitate, o atitudine a unui tînăr care nu se întreabă îndestul cu privire la viață. Dar comportarea acestui tînăr nu are inocența tinerelui, nu are hacăra pasivului.

De pildă, la un moment dat, — cum povestește autorul, eroii își trimiț scrișori foarte triste rîzînd. Această „suceală” paradoxală, acest marivaudega penibil și dezolat, trece dincolo de năzdrăvăniile copilăroase pe care și le permite uneori tineretea. Fugind de viața gravă, acești tineri nu-și manifestă îngenuitatea și atitudinea lor nu e scutită de ipocrizii. În această existență pe care ei o volesc pusă sub semnul provizoriului se cîtește o reținere lașă în fața vieții.

La un moment dat, la sfîrșit, cînd se înreglătesc deznodămîntul, eroul zice: „Era ceva prea ușor, ca să fie adevărat”. Deci adevărul este complicat. Însă suprastructura aceasta de sentimente fictive, în care se complac eroii, această viață trăită cu rețineră, pe jumătate, este mai complicată (și urîșite, într-adevăr, sulfetului) decît ar fi o construire mai dură cu viață.

O impresie pe care as vrea s-o exprim în confruntarea noastră este aceasta: Duminică nu o cunoaște pe Adina, noi nu izbulim să-l cunoaștem pe Duminică, avem sentimentul că realitatea lor psihologică ne scapă. E un lucru care nu fine doar de realizare strict literară, de tehnică psihologică a prozatorului, ci afectează înșuși felul lui de a înțelege viața. Este aici vorba pînă la urmă de o impresie de incomunicabil pe care o lasă eroii, dar și întreaga realitate a schiței. Aceasta realitate se rezumă oarecum, gestului nostru de a o îmbrățișa prin cunoaștere. Și asta nu datorită violenței, brutalității care ne-ar coplesii, dimpotrivă, universul de aici pare oarecum fragil și incolor. Semnează această, pentru că vîd aici, pentru Velea, pericolul unei alunecări spre o literatură a absurdului.

Asta vine, cred, din felul cum este condusă analiza. Tovarășul Crohmălniceanu spune că schița are deficiențe mai ales în ceea ce spune, nu în ceea ce nu spune autorul. Mie mi se pare că anume insuficiențele există și în ceea ce spune autorul despre eroul, în pasajele de analiză. Explicația analitică nu e perfect solidară cu faptele: sint două serii care au oarecum, gestul nostru de a o îmbrățișa prin cunoaștere. Și asta nu datorită violenței, brutalității care ne-ar coplesii, dimpotrivă, universul de aici pare oarecum fragil și incolor. Semnează această, pentru că vîd aici, pentru Velea, pericolul unei alunecări spre o literatură a absurdului.

Asta vine, cred, din felul cum este condusă analiza. Tovarășul Crohmălniceanu spune că schița are deficiențe mai ales în ceea ce spune, nu în ceea ce nu spune autorul. Mie mi se pare că anume insuficiențele există și în ceea ce spune autorul despre eroul, în pasajele de analiză. Explicația analitică nu e perfect solidară cu faptele: sint două serii care au oarecum, gestul nostru de a o îmbrățișa prin cunoaștere. Și asta nu datorită violenței, brutalității care ne-ar coplesii, dimpotrivă, universul de aici pare oarecum fragil și incolor. Semnează această, pentru că vîd aici, pentru Velea, pericolul unei alunecări spre o literatură a absurdului.

Aici as vrea să ridic delectăminteri o problemă mai generală, care se pune în legătură cu tendința unor prozatori de a face o literatură de tipul analizei moralizatorilor. Cu toții salutăm tendința unor tineri scriitori de a pune aceste probleme etice. Însă aplicăm prea ușor o anume categorie de literatură, aceea a moralizatorilor, la realitatea noastră contemporană, care cere, cred, o tratare specifică, mai bogată. Este o problemă dacă literatura de tip analitic atență la problemele etice, poate face abstracție de categoria mediului, această mare curcure literară a secolului al XIX-lea. Cred că nu trebuie să rămînem în abstracta moralismului din veacul al XVII-lea, ci problemele etice văzute cu ochi de moralist, judecate generalizator, să se poată sprijini pe concretul unui mediu. Cititorii care găsesc cusururi acestei schițe și toți cei care au vorbit aici au fost de aceeași părere, că mediul ar trebui indicat mai viu. Bineînțeleș, nu vom cere, în acest sens, unei schițe, ceea ce vom cere unui roman. Dar, oricum, Velea putea face mai mult în această direcție.

Picasso spunea că frumosul nu se caută — se găsește. E o butadă, frumosul trebuie căutat desigur, dar nu trebuie să se vadă cum îl căutăm. O absorbție mai organică și mai desăvîșită a analizei în complexul psihologiei eroilor și realităților mediului ar fi dat o impresie de definitiv acestei schițe, care mi se pare că vîdește un pic de căutare și de răceală. Și e nevoie de asta, pentru că schița pornește de la o idee interesantă, care trebuie salutăta, pentru că mărturiseste o curiozitate de scriitor înă, capabilă de intuiții pătrunzătoare.

(Continuare în numărul viitor)

Aspect din timpul discuțiilor

Interviu cu TINERETE LUMII

15 mărturii despre: PACE, DEZARMARE, MUNCĂ PAȘNICĂ, VIITOR

HELSINKI 1962

- SERGHEI KOSTOMAR
- JIM CONNELL
- ROGER BRÉNIER
- JAQUES CULIOLI
- GISELA BARRIOS
- ERNST STOCKEL
- BODIL EMANUEL
- ANDRÉ DE LOEUW
- ANDRÉ KARMAN
- ETC.

3. „Dacă aș fi ministru de finanțe — declară tânărul francez ROGER BRÉNIER din Bourg Saint-Andéol — eu aș citi în fiecare dimineață ziarul...”

Și mai departe:
„Da, știu că pare o glumă declarația mea. În realitate, ea este foarte serioasă. Și o să vedeți îndată de ce. Dacă într-o dimineață aș citi, la micul dejun, un articol de felul celui pe care-l am în clipa aceasta sub ochi — și din care aflu că trebuie 250 milioane de franci pe an pentru a refăce spațiile verzi din Paris, pentru a îngriji grădinițele sale, parcurile sale, și că nu există în prezent pentru acest scop decât 100 milioane, — că după d-l Eyraud, directorul Artelor Frumoase și Arhitecturii, e necesar un credit de 2.155 milioane de franci, — aș scoate carnetul de cecuri și aș semna un cec de 2.300 milioane!

Ce aș cheltui în acest fel? O sumă de 4.600.000 de dolari, să zicem, deci echivalentul a 3 bombardiere tip B26, care sînt depășite din punct de vedere tehnic înainte de a fi terminate! Pentru frumusețea unui oraș ca Parisul, merită să fie sacrificate bombardierele sorbite, oricum, să devină fier vechi...”

„În fiecare zi aș citi ziarul... Ce văd? Investițiile insuficiente ale planului Vabini în Italia sau făcut ca 200.000 de muncitori, cărora li s-a promis că vor fi angajați, să rămână fără lucru... Să vedem carnetul de cecuri. Ce sacrificăm? Un crucișător cu rachete, care costă 159 milioane de dolari? Iată din ce se pot construi 15.800 case de locuit moderne!

„O! Interesant acest subiect! Se prevede construirea unui tunel care să străbată Pirineii Centrali între Franța și Spania, urmînd drumul Toulouse-Saragosa-Madrid. Simpatice proiect. Cît costă? 6 milioane de dolari. Nici măcar cît prețul unui bombardier greu B52, care costă 8.500.000... Cine ar ezita între un tunel în Pirineii și un bombardier?

Iată ce aș face dacă aș fi ministru de finanțe: aș citi ziarul...”

4. Și iată ce ar face un alt tânăr francez — JAQUES CULIOLI, în vîrstă de 24 de ani, muncitor din Lyon:

„Să vedeți: în cartierul meu, un băiat de 18 ani, muncitor la o fabrică de șiruri, a primit o sumă de 17.000 de franci. A făcut oare suplimentare timp de cîteva luni pentru a strînge ceva bani, ajutîndu-și în același timp și mama.

„Impozitele sînt subiect de discuție pentru toți tinerii din cartierul meu. Toți au mare nevoie de bani pentru a-și găsi un apartament. Au salarii mici, și, pînă nu demult, erau obligați să-și dea banii pentru războiul care continua în Algeria.

Se resimt și celelalte urmări ale acestui război. La Lyon, — pentru un oraș atît de mare — nu avem decât o singură casă de tineretului. Ni se face promisiuni mai mult sau mai puțin grandioase, dar... imediat se reduc creditele!

„Dacă aș dispune de această astronomică sumă de 100 miliarde de dolari, aș începe prin construirea de universități, de stadioane, de biblioteci, de case...”

5. „Și o tînără fată, GISELA BARRIOS, din Caracas (Venezuela):

„Dacă aș fi ministru de finanțe, prima măsură pe care aș lua-o ar fi să scad, pînă la minimum strict necesar, cheltuielile militare. N-aș fi de acord ca ele să fie, în practică, de 12 ori mai mari decît cheltuielile pentru educație! Dar fiind că trăiesc într-o țară slab dezvoltată, o mare parte din buget l-aș dedica reformei agrare, care ar face ca tîrîrii din patria mea să ducă o viață omenească. Astfel, am putea combate analfabetismul, care se ridică la mai mult de 50% din totalul populației. Pe de altă parte, aș investi sume mari pentru dezvoltarea industriilor noastre de bază, ca petrochimia și siderurgia, pentru a asigura independența economică a patriei mele. Aș crea o întreprindere petroliferă națională, cu mijloace proprii de transport, care ar contribui la slăbirea influenței S.U.A. în politica noastră. Cred că aceste măsuri sînt fundamentale în prezent...”

(Urmează un mic spațiu alb — fata a rămas, probabil, cîteva clipe pe gînduri al poezii)

„Dar ca să folosesc cele o sută miliarde de dolari în scopuri pașnice, pentru fericirea patriei tale și pentru fericirea universală, sînt necesare, mai întîi de toate, cîteva lucruri. E necesară dezarmarea generală și totală, e necesară legiferarea de fapt a coexistenței pașnice între toate popoarele lumii, e necesară soluționarea tuturor problemelor litigioase ale prezentului — și, în primul rînd, problema Berlinului, care e o chestiune esențială a orei de față... Dar mă opresc aici. Văd că răspund unei alte întrebări, neformulate de dv.: ce-aș face dacă aș fi ministru de externe?”

II. CE-ĂȚI FACE DACĂ AȚI FI MINISTRU DE EXTERNE?...

„...pentru soluționarea problemei Berlinului și în general a problemelor germane — aceste „chestiuni esențiale ale orei de față”, cum le numește Gisela Barrios?

1. ERNST STOCKEL (cunoscutul alergător austriac pe 10.000 metri):

„Mi se face părul măcuță ori de cîte ori îmi arunc ochii peste presa militaristă a Bonn-ului. Ca tînăr și ca sportiv (și!), visez să devin într-o zi campionul Austriei! Tot ce pun pe pacea în primădie mă revoltă. Or, Berlinul occidental e un adevărat focar de tulburări. Propunerea de a-l transforma într-un oraș liber mi se pare singura soluție fericită...”

2. BODIL EMANUEL (Danemarca):

„Aveam 7 ani cînd țara mea a fost ocupată de nemți. Îi înțelege foarte bine pe tînărul englez Mickie Goldmann, de pildă, — cel care, într-un raport despre „Tineretul și dezarmarea”, ține la Forum-ul mondial al tineretului de la Moscova, a protestat împotriva staționării de trupe vest-germane în Scoția. Și la noi, în Țările de Jos, există astăzi baze militare ale Germaniei federale. Adevărat că ele sînt declarate drept „Depozite N.A.T.O.” — dar uite că, în practică, Bundeswehrul se instalează pe teritoriul danez! Consider deci ca urgentă încheierea unui tratat de pace cu Germania, — pentru a împiedica dezvoltarea periculoasă a politicii Bonn-ului!”

3. ANDRÉ DE LOEUW (student, membru în conducerea Asociației studențești „Perikles” — Olanda):

„Era o vreme cînd credeam că Adenauer este un democrat și că — dincolo de frontierele patriei mele — a fost creată o nouă Germanie, dar dezvoltările

făcute asupra lui Globke și Oberlander mi-au produs primele Indoeli. Nu pot uita că bunicii mei au fost asasinati într-un lagăr de concentrare nazist. Nu pot uita că și azi, în Olanda, patru criminali de război se mai găsesc încă în închisoare... Aflu că Germania occidentală vrea să obțină punerea lor în libertate. Încheierea unui tratat de pace este într-adevăr un lucru de maximă importanță pentru ocrotirea tineretului olandez — ca și a tineretului lumii întregi — împotriva forțelor militariste, împotriva războiului!”

4. ANDRÉ KARMAN (primar al orașului francez Aubervilliers și consilier de Sena):

„Aveam 16 ani cînd — membru al unui grup de partizani — am fost deportat în lagărul de la Dachau. Și acum, generalul nazist Speidel conduce N.A.T.O. I A venit timpul să se reglementeze urgent problema germană!”

5. JOE TAYLOR (Scoția — student, 20 de ani):
„Noi, tinerii scoțieni, avem o deviză: „Vizitatorii germani în patria noastră — da; soldații germani — nu!”. Decît să fie membră a N.A.T.O., Anglia ar face mai bine să recunoască cele două state germane. Dacă aș fi ministru de externe, aș milita din toate puterile pentru lucrul acesta. Aș sprijini propunerea sovietică privind transformarea Berlinului într-un oraș liber, demilitarizat, precum și propunerea referitoare la încheierea unui tratat de pace german. Din păcate, însă, nu sînt ministru de externe, ci doar un tînăr student scoțian...”

III. DAR NEHIND MINISTRU, CE PUTEȚI FACE?

1. „Eu cred că orice tînăr al lumii poate contribui la victoria păcii, orice fel de muncă ar face; fie că e savant și lucrează cu pasiune pentru folosirea în scopuri pașnice a energiei atomice; fie că e tînăr muncitor pe un mare șantier al socialismului; fie că e simplu slujbaş la serviciul afișajului public din orașul său, depinzînd de el dacă va lipsi sau nu afișul care cheamă la o întrunire nazistă...” (JIRI SLAV-KO, marinar pe remorcherul ceh „Karl Marx”).

2. „Eu o să vă povestesc despre Atsugi, și despre o victorie a păcii...”

Nu căutați Atsugi pe harta lumii, fiindcă e o localitate minusculă — situată nu departe de Tokio. Dar aici, la Atsugi, se află una din cele 258 de baze militare instalate de S.U.A. pe teritoriul Japoniei. Zi și noapte, locuitorii orașelului aveau de suferit din pricina zgomotului asurzitor al avioanelor cu reacție. Îngrijorarea populației (care vedea în Atsugi, ca și în celelalte baze americane, capete de pod pentru pregătirea unui eventual război atomic în Extremul Orient) a atins punctul culminant cînd a văzut aterzînd aici un avion negru, fără vreun semn care să-i indice naționalitatea. Soldații americani i-au eva-

uat îndată pe curioșii de pe aerodrom, amenințîndu-i cu armele. (Un tînăr curajos, care izbutise să fotografieze „avionul negru” și să publice poza într-o revistă, a fost chemat în fața agenților de la Serviciul american de informații). Comunicatul Guvernului sovietic din mai 1960, prin care se anunța că un aeroplan U2 fusese doborît în spațiul aerian al U.R.S.S., a dezvăluit natura misterioasă a „avionului negru” care-și făcuse apariția și la Atsugi. Era, pur și simplu, un avion de spionaj, un U2! Sub presiunea opiniei publice, guvernul Kișii a fost nevoit să recunoască pînă la urmă că trei avioane de acest tip își aveau baza de plecare chiar la Atsugi...

Locuitorii orașelului au început să poarte discuții

chiar lingă baza de spionaj — a reunit peste 20.000 de participanți, printre care și delegați din Tokio, Yokohama și din numeroase alte orașe și regiuni. În urma acestor mișcări de masă ce exprima protestul general al poporului japonez, ambasadorul S.U.A. a remis ministrului Afacerilor Externe o notă oficială în legătură cu retragerea avioanelor U2 de pe teritoriul Japoniei.

„O izbîndă a păcii, o izbîndă cucerită de oameni simpli, și în primul rînd de tinerii muncitori ai Japoniei — o izbîndă care ne-a arătat de ce sîntem în stare cînd ne unim și luptăm!” (SHUN NISHIZAWA — Japonia).

3. „Fac parte dintr-o grupare de tineret din Neuenburg. Gruparea editează un ziar care se intitulează

La ora cînd apar aceste rînduri delegații noastre se află de cîteva zile la Helsinki, în țara celor o mie de lacuri, și a „Kalevala”, în țara gazdă a celui de-al 8-lea Festival Mondial al Tineretului.

Sub cerul nordic, unde noaptea se văd desori reverberările aurorei boreale, răsărit în aceste zile cîntecul Cloacii, pasul ritmat al căluzarilor, noile calde ale străvechilor noastre doine.

Țara noastră participă la aproape toate manifestările și concursurile organizate în cadrul Festivalului. Dintre cei 550 de delegați, vrem să menționăm de cîtiva: Mihail Constantin este membru al clubului de radio-amatori al școlii sale, club cunoscut de liberii din lumea întreagă sub indicativul V 3 K D C. Visul ei cel mai arător este ea, de la Helsinki, să transmită pe undele herțiene un mesaj înfățișat dragilor ei colegi, radio-amatori de la radio-cluburile de pe întregul patriei noastre.

Alinașorul Tănase Ion de la Estimile Critice Roșie de bună seamă că în aceste zile memorabile de muncă într-o vîrstă socialistă. Dar el va povesti lărd îndolai și despre rana adîncă pe care o are în suflet: tatăl său a pierit în timpul ultimului război mondial. Conștința lui va face să răsună cu și mai multă forță, în glasul milioanei de tineri, care marea la luptă pentru apărarea păcii.

Zoe Tapu, cercetătoare la Institutul pentru cultura cerealelor duce la Helsinki noui soi de oriu de toamnă selecționat prin efortul și cercetările ei pasionale.

Cosmoș Victor, tînărul minier din Bala Mare, posează al unei bogale și valoroase colecții de roci, porțit cu el la Festival, ca pe un talisman, a cristale de albastru, asemănător unei stiele în cinci colțuri, un exemplar rarism, găsit în galețile minei hălămușene. El va conta tinerilor minieri din alte țări veniți la Festival condițiile optime în care lucrează minei române.

„Raba la yitavyyss!” Două simple și străvechi cuvinte Holandeze, o chemare caldă, ne legămîni al tineretului pe care îl auzi la fiecare pas în orașul celui de al 8-lea Festival Mondial al Tineretului și Studentilor. Cu aceste cuvinte încep și se termină discuțiile, cu ele încep mesajele către popoarele lumii: PACE ȘI PRIETENIE!

N. OSMAN

aprinse. „Să ne vindem casele, spuneau unii, să plecăm în altă parte, oriunde, numai să fim în siguranță!” Dar cei mai mulți s-au opus, și pe bună dreptate. Pentru ce să părăsească orașul acesta, unde trăiseră cu mult înainte de sosirea americanilor? Nu ei, localnicii, ci avioanele U2 trebuiau să părăsească Atsugi! A început astfel o vastă campanie de protest, s-au strîns semnaturi, s-au trimis petiții guvernului, delegați ai orașului s-au dus la primul ministru, la Ambasada S.U.A. Un mare miting — ținut

lează „Unser Weg” („Drumul nostru”). Sîntem patru redactori: Wolfgang Schafer, în vîrstă de 27 de ani, de profesie funcționar în comerț, Paul Hinz, tîmplar (30 de ani), Peter Schickedanz, care are 20 de ani, și eu. Deși ne lipsește un local de redacție, deși n-aveam nici macină de scris (textele le bate la mașină o fată, secretară la o întreprindere) scoatem totuși cu regularitate ziarul, într-un tiraj de 200 de exemplare. Publicăm în el o mulțime de lucruri, — știri din întreprinderi, date asupra aspectelor juridice ale muncii, anunțuri de reuniuni, cronici de filme etc. În ce privește problemele de politică internațională, accentul principal îl punem pe demascarea aliaților lor război. Demascăm, pe bază de documente, toate încercările criminale de reînviere a trecutului militar-fascist, știind bine că în felul acesta contribuim efectiv la victoria păcii. De unde știm lucrul acesta? De unde pretenția contribuției efective la pace? Voi răspunde îndată: am observat discutînd cu cititorii noștri, cît de mult i-au influențat ideile pe care le propagăm prin ziar...” (HORST STROBEL — electrician, 20 de ani, redactor al ziarului „Unser Weg” din Neuenburg — R.F.G.).

4. „Am 28 de ani și sînt de meserie plutaș. Aș fi vrut să învăț, să urmez liceul și facultatea, dar nu s-a putut. În 1955 am intrat în rîndurile Armatei de eliberare a patriei mele — Algeria. Am luptat în regiunea Constantine — o regiune sălbatică, formată din lanțuri întortocheate de munți, peșteri adînci, încă neexplorate, și „dușure” (cătușe) pierdute prin tre noui, pe piscuri. Au fost zile cînd m-am hrănit doar cu rădăcini și cu ierburii.

Nu rădăcinele poporului Francei. Dimpotrivă. Am trăit în Franța din 1950 pînă în octombrie 1954, la Grenoble și Bessançon, și mi-a plăcut mult acolo. Noi n-am vrut războiul, ci libertatea și pacea. Am vrut, ca și ceilalți tineri ai lumii, să trăim în libertate și pace și noi cei care, în Algeria, n-am putut fi niciodată tineri, n-am putut studia niciodată...”

Îi chem pe tinerii francezi să ne fie prieteni, să veghem împreună asupra păcii popoarelor. Acest țel poate fi cucerit. Eu știu, din experiența mea de vechi luptător, că o cauză dreaptă își găsește totdeauna izbînda”. (ANSEL LAYACHI — plutaș, Algeria).

5. „...Dacă tot tineretul ar lupta, condamnarea mea s-ar termina și lanțurile s-ar slăbi!” Brațele voastre, ca o pădure, se întind pe întregul pămînt; dacă v-ați ridicat brațele, ați acoperi cu ele cerul. Cîți țărani, cîte închisori. Cîte ziduri, cîte porți îngrozitoare n-au doborît vocile voastre pline de minie! Pronunțați un cuvînt, spuneți o singură literă, nu mișcați decît buzele, — dar toți deodată, — și marea de tineri va răsună ca oceanul în furtună!”

(MARCOS ANA — poet spaniol, eminent luptător pentru pace și libertate, — cel care, după propria mărturie, și-a „pierdut tineretea și jumătate din viață” într-o închisoare franchistă).

Pace, dezarmare, muncă pașnică, viitor... Puncte cardinale ale generației noastre. Gagari și Titov au vîrstă acestei generații. Aspirația spre curaj, generozitate, creație, fapt prometic, s-a intrupat în ei, avînd ca bază terestră patria comunismului. Este, deci, în ordinea istoriei ca visurile nădejdie, imaginea zilei de mine nutrită în idealurile tineretului lumii — să se îndrepte spre noi, generația comunismului.

Tineretul înseamnă viitor. Dar viitor, în lumea noastră contemporană, înseamnă comunism și comunism, ca și socialismul, înseamnă pace, dezarmare, muncă pașnică, fapt prometic...

Ilie Purcoru

— Știi unde e polul magnetic?
— Aproape de polul geografic; zilele acestea e la Helsinki!
Desen de BENEDICT GĂNESCU